

**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ VE SOSYAL BİLGİLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDA UYGULANAN EĞİTİM-
İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİNDE TARTIŞMA TÜRLERİ
KULLANIMININ HÜKÜMLÜ/TUTUKLULARIN DİNLEME
BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ**

**Bahadır Ahmet ATİLA
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL**

Kütahya, 2018

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim-İyileştirme Faaliyetlerinde Tartışma Türleri Kullanımının Hükümlü/Tutukluların Dinleme Becerisi Üzerine Etkisi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20.04.2018

Bahadır Ahmet ATİLA

Kabul ve Onay

Ön Söz

İnsan yaratılış gereği sosyal bir varlıktır ve iletişim kurup anlaşma ihtiyacı içindedir. İnsanlar arası iletişim denince akla ilk gelen dil olmaktadır. Dil, insanlar arası anlaşmayı sağlayan en önemli araçtır. Başarılı bir iletişim kurulabildiği ölçüde sağlıklı ilişkilerden söz edilebilir. Anlama ve anlatma çabası insanoğlu için neredeyse yeme içme kadar temel bir gereksinimdir. Bu temel gereksinim, dil becerileriyle alakalıdır.

Dinleme, insanoğlu için hayati bir meziyettir. Günümüz bilgi birikimi, dinleme becerisinin değerini artık açıkça ortaya koymaktadır. Dinlemek ve dinlediğini anlamak, kişiler arası iletişimin olmazsa olmazlarından. İşitebilmek fizyolojik bir durum olarak görünse de, dinlemek ve anlamak farklı bir süreci ihtiva etmektedir. İşitme eyleminden ziyade dinleme ve dinlediğini anlama becerilerinin artık geliştirilebilir olduğu uzmanların ortak kanaati konumundadır. Dinleme becerisi bilhassa örgün eğitimle birlikte başlayarak planlı programlı bir şekilde geliştirilmesi gereken bir beceridir. Hakkıyla dinleyebilenler, insanlık tarihi boyunca kıymet görmüş, başarılı olmuş ve takdir edilmişlerdir.

Saygı, sevgi, hoşgörü ve buna benzer etik değerlerin insanoğlu için her şeyden önde gelmesi düşünülür. Tartışma kültürü ve adabı nezaket kurallarının gereğidir. Bu konu üzerine sıklıkla vurgu yapılmasına rağmen insanların söz konusu temel prensipleri hala bir yaşam düsturu haline getiremediği gözlenmektedir.

Ceza infaz kurumları, barındırdığı bireyler ve kurumsal yaşantısı itibarıyla toplumun dikkat çeken bir örneğini oluşturmaktadır. Ceza infaz kurumlarında süregelen eğitim-öğretim ve iyileştirme faaliyetlerinde kullanılacak yöntem ve teknikler son derece önem taşımaktadır. Bu sebeple araştırmamızda, tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarısına yönelik etkileri incelenmiş, hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarı düzeyleri tespit edilip bu becerinin geliştirilmesine dair önerilerde bulunmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın ilk bölümünde, incelediğimiz konuyla alakalı bir kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Ortaya konulan problem durumuna bağlı olarak alt

problemler, araştırmamızın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, tanımları ve ilgili araştırmalar belirtilmiştir.

İkinci bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizini hususlarına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarı düzeyine ilişkin toplanan veriler, çeşitli değişkenler ve araştırma bulguları açısından yorumlanmıştır.

Dördüncü bölümde, elde edilen bulgular tartişılmış, varılan sonuçlar ortaya konmuş ve bunlardan hareketle birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Teşekkür

Eğitimim boyunca bana hep ilgi ve destek gösteren, çalışmama ışık tutan, bana rehber olan, kendisini örnek aldığım değerli danışmanım Sn. Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL' a teşekkürü bir borç bilirim.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Sn. Şaban YILMAZ' ın şahsında; araştırmamın başından sonuna kadar desteklerini benden esirgemeyen, bana güvenen ve her türlü kolaylığı gösteren Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ailesine çok teşekkür ederim. Çalışmam boyunca kendilerine zahmet verdiğim Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüklerine, başta çok kıymetli kurum öğretmenlerimize, Eğitim Servisi personeline, tüm kurum personeline ve haftalar boyunca çalışmalarımıza gönüllü olarak içtenlikleriyle katılan kader mahkûmu kardeşlerimize teşekkür ederim.

Bu günlere gelmeme vesile olan sevgili babam Uzm. Öğr. Eyuphan ATİLA' ya, annem Muradiye ATİLA' ya, eşim Merve ATİLA' ya, Ülkü'me ve bu zorlu sürecin başından sonuna kadar bana katlanan herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bahadır Ahmet ATİLA

İçindekiler

Yemin Metni	II
Kabul ve Onay.....	III
Ön Söz.....	IV
Teşekkür.....	vi
İçindekiler	vii
Tablolar Dizini	x
Simgeler ve Kısaltmalar.....	xix
Özet.....	xx
Abstract.....	xxi
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Temel Dil Becerileri.....	3
Okuma.....	3
Yazma	5
Konuşma	7
Dinleme.....	9
Anlama	19
Dinlediğini anlama.....	21
Anlatım Türleri.....	23
Yazılı anlatım.....	24
Sözlü anlatım	25
Tartışma Türleri.....	29
Münazara	32
Panel.....	33
Forum.....	34
Açık oturum	35
Sempozyum	36
Tarihsel Süreçte Ceza İnfaz Kurumları	37
Ceza İnfaz Kurumlarında Eğitim.....	42

Problem Durumu	52
Araştırmanın Amacı	54
Araştırmanın Önemi	54
Problem Cümlesi	55
Alt problemler	56
Sayıtlılar	57
Sınırlılıklar	57
İlgili Araştırmalar	57
İkinci Bölüm	63
Yöntem	63
Araştırma Modeli	63
Çalışma Grubu	63
Verilerin Toplanması	63
Verilerin Analizi	82
Üçüncü Bölüm	85
Bulgular ve Yorum	85
Araştırmanın Demografik Bulguları	85
Başarı Testlerin Anlamlılıkları	87
Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest ve Sontest Başarı Puanlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	98
Dördüncü Bölüm	149
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	149
Tartışma	149
Sonuç	155
Kaynaklar	170
Ekler	181
Özgeçmiş	230

Şekiller Dizini

Şekil 1. 01.04.2016 Tarihi İtibarıyla Hükümlü/tutukluların Cinsiyet Bazında Öğrenim Durumu	50
Şekil 2. 01.12.2016 Tarihi İtibarıyla Hükümlü/tutukluların Çocuk ve Yetişkin Bazında Öğrenim Durumu	50
Şekil 3. 2016 Yılı İtibarıyla Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Hükümlü/tutukluların Yaygın Eğitim Kurumlarına Devam Sayıları	51
Şekil 4. 2016 Yılı İtibarıyla Yaygın Eğitim Hizmetlerinden Yararlanan Hükümlü/tutuklu Grafiği	51
Şekil 5. 2016 Yılı İtibarıyla Örgün Eğitim Hizmetlerinden Yararlanan Hükümlü/tutuklu Grafiği	52

Tablolar Dizini

Tablo 1. Suç ve Ceza, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)	67
Tablo 2. Suç ve Ceza, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı	68
Tablo 3. Suç ve Ceza, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi	69
Tablo 4. Aile Toplum ve Dünya İlişkisi, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p).....	70
Tablo 5. Aile Toplum ve Dünya İlişkisi, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı.....	70
Tablo 6. Aile Toplum ve Dünya İlişkisi, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi	71
Tablo 7. Acı, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)	72
Tablo 8. Acı, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı	72
Tablo 9. Acı, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi	73
Tablo 10. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)	74
Tablo 11. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı	74
Tablo 12. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi ..	75
Tablo 13. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)	76
Tablo 14. Kalemin Harcı Çalışmak, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı	77
Tablo 15. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi	78
Tablo 16. Hükümlü/tutukluların Bazı Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı	85
Tablo 17. Deney Öncesi ve Sonrası Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	87

Tablo 18. Deney Öncesi ve Sonrası Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	88
Tablo 19. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa E Tipi Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	89
Tablo 20. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa Açık CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	89
Tablo 21. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa H Tipi Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	90
Tablo 22. Deney Öncesi ve Sonrası Aile, Toplum ve Dünya İlişkisi Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	90
Tablo 23. Deney Öncesi ve Sonrası Acı Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	91
Tablo 24. Deney Öncesi ve Sonrası Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	92
Tablo 25. Deney Öncesi ve Sonrası Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	92
Tablo 26. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa E Tipi Kapalı CİK'te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	93
Tablo 27. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa Açık CİK'te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	94
Tablo 28. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa H Tipi Kapalı CİK'te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	94
Tablo 29. Deney Öncesi ve Sonrası Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	95
Tablo 30. Deney Öncesi ve Sonrası Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	96
Tablo 31. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa E Tipi Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	96
Tablo 32. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa Açık CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	97

Tablo 33. Deney Öncesi ve Sonrası Bursa H Tipi Kapalı CİK'te Araştırmaya Katılan Hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları	98
Tablo 34. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	99
Tablo 35. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	100
Tablo 36. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	100
Tablo 37. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	101
Tablo 38. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular.....	102
Tablo 39. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	102
Tablo 40. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular.....	104
Tablo 41. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	104
Tablo 42. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular.....	104
Tablo 43. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular.....	105
Tablo 44. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	105

Tablo 45. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	106
Tablo 46. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	107
Tablo 47. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	107
Tablo 48. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	108
Tablo 49. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	108
Tablo 50. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	109
Tablo 51. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	109
Tablo 52. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	110
Tablo 53. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	111
Tablo 54. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	111
Tablo 55. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	112
Tablo 56. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	112

Tablo 57. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	113
Tablo 58. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	114
Tablo 59. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	115
Tablo 60. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	115
Tablo 61. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	116
Tablo 62. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	116
Tablo 63. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	117
Tablo 64. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	118
Tablo 65. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	118
Tablo 66. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	119
Tablo 67. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	119
Tablo 68. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	120

Tablo 69. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	120
Tablo 70. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	122
Tablo 71. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	122
Tablo 72. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	123
Tablo 73. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	123
Tablo 74. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	124
Tablo 75. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	124
Tablo 76. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	125
Tablo 77. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	126
Tablo 78. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	126
Tablo 79. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	127
Tablo 80. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	127

Tablo 81. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	128
Tablo 82. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	129
Tablo 83. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	129
Tablo 84. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	130
Tablo 85. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	130
Tablo 86. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	131
Tablo 87. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	131
Tablo 88. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	133
Tablo 89. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	133
Tablo 90. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	134
Tablo 91. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	134
Tablo 92. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	135

Tablo 93. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	135
Tablo 94. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	136
Tablo 95. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	137
Tablo 96. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	137
Tablo 97. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	138
Tablo 98. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	138
Tablo 99. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	139
Tablo 100. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	140
Tablo 101. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	140
Tablo 102. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	141
Tablo 103. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	142
Tablo 104. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi	

Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	142
Tablo 105. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	143
Tablo 106. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	144
Tablo 107. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular ...	145
Tablo 108. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	145
Tablo 109. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	146
Tablo 110. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	146
Tablo 111. Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	147
Tablo 112. Dinlediğini Anlama Başarı Testlerine Ait Sontest Verilerinin, Çalışmanın Demografik Unsurlarına Göre Toplu Özeti	148

Simgeler ve Kısaltmalar

CİK	: Ceza infaz kurumu
Kurum	: Ceza infaz kurumu
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Akt.	: Aktaran
TDK	: Türk Dil Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CİKYCGT	: Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük
Ed.	: Editör
F	: Frekans
N	: Katılımcı sayısı
P	: Anlamlılık düzeyi
s.	: Sayfa
sd	: Serbestlik Derecesi
S	: Standart Sapma
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
X	: Aritmetik ortalama
%	: Yüzde

Özet

Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim-İyileştirme Faaliyetlerinde Tartışma Türleri Kullanımının Hükümlü/Tutukluların Dinleme Becerisi Üzerine Etkisi

Ceza infaz kurumları, hükümlü/tutukluların cezalarını infaz edip suç gruplarına ve türlerine göre barındıkları, fiziki yapıları farklılık arz eden, özel mevzuatla yönetilen müesseselerdir. Ceza infaz kurumlarındaki kadın ve erkek hükümlü/tutuklular yaş, cinsiyet ve suç gruplarına göre farklı yerleşkelerde barınmaktadırlar. Farklı gruplardan hükümlü/tutukluların barındığı ceza infaz kurumlarında hizmet unsuru olarak birçok faaliyet süregelmektedir. Bu faaliyetlerden eğitim-iyileştirme çalışmaları, hükümlü/tutukluların salıverilmesinden sonraki hedeflenen yaşantıları açısından ülke politikası adına son derece önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde kullanılan ve her faaliyet döneminde eğitim çizelgelerinde ifade edilen münazara, panel, forum, açık oturum gibi sosyal-kültürel faaliyetlerin pratikte hükümlü/tutukluları iyileştirme çalışmalarına katkısı olup olmadığını ortaya koymak, hükümlü/tutukluların dinleme becerisiyle ilgili faaliyetlerinin geliştirilip geliştirilemeyeceği konusunda tespitlerde bulunmaktır. Bu araştırma, Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu hükümlü/tutuklulardan seçkisiz (random) yöntemle seçilmiş 122 gönüllü katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen ve dinlediğini anlama yeteneğini ölçmeyi amaçlayan beş farklı başarı testi ile elde edilmiş ve istatistik programıyla analiz edilmiştir.

Hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarısı, tartışma türleri kullanımıyla öntest ve sontest arasında anlamlı bir farklılık göstermiştir. Araştırmanın sonunda, elde edilen bulgulardan yola çıkılarak bazı öneriler dile getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ceza infaz kurumları, dinleme becerisi, hükümlü/tutuklular, tartışma türleri

Abstract

The Effect of Using of Discussion Types in Educational Improvement Activities Which Implemented in Penal Institutions on Prisoners Listening Skills

Criminal Execution Institutions are governed by special regulations, which have been executed by law enforcement and criminal groups, which are different from the criminal groups and their species. Women and men in criminal capital institutions are in different locations than age, gender and criminal groups. Many activities are available as service elements in prison institutions where convicted/detainees hosted by different groups. Education-enhancing efforts from these activities are extremely important for the country's policy after the release of convicted/detainees. The purpose of this study is to establish whether social-cultural activities, used in training and development activities, are used in the training and development of education, such as the debate, panel, forum, open session, and whether social-cultural activities can be improved in practice, and whether or not to improve their activities on the ability to listen to convicted/detainees. This research was carried out with 122 volunteers who were chosen by the University of New Affairs, the Inaugural Women's Department of Corrections, the Bursa E Type Closed and Open Criminal Execution Institution, primary school, secondary school, high school and university bananas (random) methods from the Bursa H-Type Criminal Execution Agency. The study has been analyzed by five different achievements tests, designed by the researcher, to measure the ability to understand what it is listening to, and the statistical analysis software has been analyzed.

The success of the inmates/detainees has shown a significant difference between the use of discussion and the last test between the use of the discussion and the final test. At the end of the investigation, some recommendations were expressed by leaving the findings.

Keywords: Criminal execution institutions, skills of listening, convictions, types of discussion

Birinci Bölüm

Bu bölümde, yapılan çalışmanın kuramsal bilgilerine, çalışmanın gerekçelerini ifade eden problem durumuna, çalışmanın amacına, çalışmanın önemine, problem cümlesine, alt problemlerine, varsayımlarına, sınırlılıklarına, tanımlarına ve konuyla ilgili yapılan araştırmalara değinilmiştir.

Giriş

Bu başlık adı altında dil, temel dil becerileri, okuma, konuşma, yazma, dinleme, dinlemenin önemi, dinlemenin sosyal hayattaki yeri, dinleme türleri, anlama, dinlediğini anlama, anlatım türleri, tartışma türleri, tarihsel süreçte ceza infaz kurumları, ceza infaz kurumlarında eğitim konuları ele alınmıştır.

İnsanlık tarihinde ne kadar eskiye gidilirse gidilsin, ilk insanların dahi dünyada var olmaya başladıkları andan itibaren çeşitli gayelerle birbirleriyle iletişim kurma, anlaşma ihtiyaçlarının olduğu görülür. İnsanoğlu, gündelik yaşantısını devam ettirebilmek için fiziksel unsurlara ihtiyaç duyduğu kadar duygusunu, düşüncesini, yaşama dair her türlü merakını bir başkasına aktarabilmek için dil gibi bir sisteme de gereksinim duymuştur.

Dil için geçmişten günümüze birçok tanım yapılmış ve üzerine kafa yorulmuştur. Kaynaklara bakıldığı zaman dilin:

- “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.” (URL-1),
- “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese.” (Ergin, 2008: 3),
- “İnsanların sözlü ve yazılı olarak anlaşmalarını sağlayan, seslerden oluşan sistem.” (Sarı, 2009: 1),

- “Gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünölemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurum” (Aksan, 1998: 11),
- İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemi... Elle, başla, gözle, kaşla işaretler yaparak bazı duygularımızı, düşünce ve dileklerimizizi anlatabilmemize karşın en mükemmel anlatma vasıtamız. (Banguoğlu, 1986: 9),
- “Psikolojik, doğal ve toplumsal niteliklere sahip olan bir sistem.” (Ateş, 2009: 21-23)

Şekillerinde tanımlandığını görmek mümkündür. Verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere dil, farklı öğelerle ilişkilidir. Bu ilişki, dilin doğası gereği kaçınılmazdır.

Ana dili, en basit söylemle annemizin konuştuğu dil olarak ifade edilebilir. İnsanoğlu ana diliyle doğumundan itibaren tanışır, çevresiyle diyalogunu bu şekilde kurar. Ana dili bireyin çevresiyle ve diğer insanlarla bağını güçlendirir. Topçuoğlu (2010: 3), ana dilini ömür boyu bilinçaltımızda taşıyacağımız dil olarak görür. Dil bir kültür aktarım aracıdır. Millet olmanın bir yapıtaşısı olarak düşünölebilecek kadar önem arz eden ana dilinin eğitimi de, toplumların ayakta kalabilmesi ve millet olma mefhumunun oluşabilmesi adına son derece dikkate değerdir.

İletişim kurmak, canlı bir varlık olmanın gereğidir. Doğan’a (2014) göre ana dilini kullanma noktasında kendini geliştirmiş olan kişi, iletişim kurmada başarılı olur. Dil de, iletişimin en temel unsurudur. İnsanın dili kullanma yetisi iletişim kabiliyetini büyük ölçüde etkiler (Tekin, 1980: 17). İnsanlar dil aracılığıyla duygularını düşüncelerini birbirleriyle paylaşır, meramlarını aktarırlar. Kutadgu Bilig’ de Yusuf Has Hacib “aklın süsü dil, dilin süsü sözdür; insanın süsü yüz, yüzün süsü gözdür. İnsan sözünü dil dili ile söyler; sözü iyi olursa, yüzü parlar.” diyerek dilin önemine dikkat çekmektedir (Akt: Arat, 1959: 31). Dil aracılığıyla insanlar sosyalleşir, içinde bulunduğu toplumun bir parçası haline gelir. Bu açıdan dil öğreniminin bireyin yaşamı boyunca devam ettiğini söylemek mümkündür.

Dil becerisi, insana bahşedilen ve onu diğer canlılardan ayıran, insanın sosyal bir varlık olarak hayatını devam ettirmesini sağlayan en önemli vasıflardan

birdir. Kişinin bir dile vakıf olduğunu anlayabilmek için o kişinin kullandığı dile ait temel becerilere ne kadar hâkim olduğuna bakmak gerekir. Anlama ve anlatmayı insani bir ihtiyaç olarak görmenin yanı sıra, bireyi yaşamında başarılı kılacak bir anahtar olarak da ifade etmek gerekir. Bu açıdan yaklaşıldığında, bireyin akademik ve entelektüel gelişiminin de temel dil becerilerindeki seviyesiyle yakından alakalı olacağı düşünülebilir. Temel dil becerilerini belli bir eşiğin üzerine taşıyamayan bireyler iletişim kurmakta, anlamakta ve anlatmakta zorlanacaklardır.

Dil becerileri iki temel öğrenme alanı üzerine kuruludur. Bunlar anlama ve anlatımdır. Anlama becerileri, okuma ve dinleme; anlatma becerileri ise konuşma ve yazmayı ihtiva eder.

Temel Dil Becerileri

Dil, dinleme, okuma, konuşma ve yazma olmak üzere dört temel beceriye dayanmaktadır. Söz konusu becerilerin öğretimi birbiriyle dinamik bir ilişki içindedir. Dünyaya gelen bir bireyin sırasıyla dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini kazanması beklenir (Doğan, 2011). Çocuk, dili okula gitmeden ailesinden, yakın çevresinden öğrenir. Daha sonra konuşma tecrübeleri edinip dinleme ve konuşma becerilerini belli bir noktaya kadar taşır. Devam eden süreçte çocuklar, okulla birlikte okuma ve yazma becerilerini de geliştirmektedir (Yangın, 1999; Akt: Karakuş Tayşi, 2007). Bireyin okuma ve yazma becerileri genellikle bireysel bir uğraş olarak nitelendirilse de dinleme ve konuşma becerileri söz konusu olduğunda bireyin kişilerle ya da çevreyle temas halinde bulunması gerekir. Kişilerle ya da çevreyle kurulan temas dinleme ve konuşma becerilerini işe koşmayı gerektirecektir. Bu açıdan, dört temel dil becerisini incelemek yerinde olacaktır.

Okuma

Okuma, sesleri, harfleri, sözcükleri algılayıp keşfetmeyle başlayan; algılanan ses, harf ve sözcüklerin zihinde birleştirilip anlamlandırılmasıyla devam eden kompleks bir süreçtir.

Demirel' e (2007: 109) göre okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışması sonucu, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Güneş (2007: 117) okumayı, görme, algılama, seslendirme, anlama,

beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Ocak' a (2004: 20) göre okuma, basılı bir materyalden anlam çıkarmaktır. Tazebay (1995: 3), gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlama çabasından oluşan karmaşık bir etkinlik olarak gördüğü okumanın; bir yazının harflerini, sözcüklerini tanıma ve anlamlarını kavrama olduğunu ifade eder. Akyol (2007: 15) ise okumayı, okuyucunun metni anlamaya uğraştığı, anladıklarını ve ön bilgilerini birleştirerek yeni anlamlar ortaya koymaya çalıştığı, uygun bir ortamda gerçekleşen, okuyucuyla yazar arasındaki bir görüş alışverişi olarak nitelendirir.

Okuma süreci görsel temasla başlamaktadır. İşaret sisteminin gözle algılanmasının ardından dikkat faktörüyle birlikte; beyinde anlamlandırma işlemi gerçekleştirilmektedir. Zihinsel işlemlerden sonra ilk bilgiler-ön bilgilerle ilişki kurularak, yeni bir anlamlandırma çerçevesi oluşturulmaktadır. İnsan, kelimelerle düşünür. Okuma, insanın kelime dağarcığını geliştirecek önemli bir zihinsel aktivitedir. Demir' e (2006) göre okuma, çağdaş insanın doğal ihtiyacı olmaktan başka kişisel kelime servetini artırmaya yönelik önemli bir etkinliktir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi okuma, salt bir bakma-görme eyleminden ziyade görsel temasla başlayıp birtakım zihinsel süreçlerle birlikte kavrama, anlamlandırma, yorumlama, içselleştirme ile devam eden karmaşık bir etkinliği ihtiva etmektedir. Okumada anlama, anlamlandırma mefhumu gerçekleşmediği sürece yapılan etkinliğin okuma becerisinin özüne hitap ettiğini söylemek mümkün olmayacaktır. Anlamlandırma öğrenilmesi, geliştirilmesi gereken bir yetidir. Anlamlandırma sürecinde birbirinden farklı unsurlar etkili olmaktadır. Bunlardan bir tanesi hazırbulunuşluktur. Hazırbulunuşluğu kişinin konuya ilgisi, motivasyonu, okumaya dair amacı, geçmiş okuma deneyimleri etkilemektedir (Palavuzlar, 2009). Dolayısıyla yapılan işin gerçek manada gerçekleşen bir okuma olduğunu ifade edebilmek için eylemin, yazılı- basılı metinlerle duyu organlarının temasıyla başlaması ve akabinde bunların anlamlandırılıp yorumlanmasıyla devam eden bir sürecin ortaya çıkması gerektiğini söylemek mümkündür (Sarı, 2011).

Okuma, diğer dil becerilerinden ayrı düşünülemez. Okuma becerisi dinleme, konuşma ve yazma becerisiyle bir arada, bir bütün, iç içe şekilde düşünülmelidir. Öğrenmenin büyük oranda okuma ile gerçekleştiği ifade edilebilir. Fiziksel, zihinsel ve çevresel etmenler bu noktada önemlidir. Genel olarak ele alınacak

olursa Şu tespitlerde bulunulabilir: Sağlıklı bir nörolojik yapı diğer becerilerde olduğu gibi okuma becerisinde de baş aktördür. Anlamanın, okuma becerisinin en önemli boyutu olduğu düşünüldüğünde sağlıklı bir beyin yapısının kıymeti ortaya çıkacaktır. Wernicke ve Broca alanları beyindeki dil alanları olarak nitelendirilir ve başarılı bir konuşma, yazma, okuma ve işitme sürecinin nörolojik boyutunu oluşturur. Nörolojik yapının yanı sıra aileden gelen okuma terbiyesi ve kültürü, okumayı bir değer haline getirmiş arkadaş çevresi, kütüphane ve kitaplara ulaŐılabirlik faktörü ve okul-ğretmen, lider-rol model gibi değişkenler kuşkusuz okumayı etkileyen sosyal faktörler olarak sıralanabilir.

GüncellenmiŐ Türkçe ğretim programına (MEB, 2018) bakıldığında, “ğrencilerin okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması” hususuna önem verilerek programının özel amaçları arasında sıralandığı söylenebilir. Türkçe dersi ğretim programının kazanımlar bölümü incelendiğinde ise okumanın sınıflara göre “okumaya hazırlık, akıcı okuma, anlama, söz varlığı” başlıklarında toplandığını ve ilgili kazanımların bu başlıklar altında ele alındığı görülür.

Okuma becerisinin yetişkin eğitimiyle alakalı boyutu için de Türk Dili Edebiyatı dersi ğretim programına göz atmak yerinde olacaktır. Programda Türk Dili ve Edebiyatı dersi kazanımları “Okuma”, “Yazma” ve “Sözlü İletişim” olmak üzere üç temel başlık altında ele alınmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı dersi ğretim programı incelendiğinde okuma (metni anlama-çözümleme) başlığı altında Şiir kısmında 12, anlatmaya bağlı edebi metinler kısmında 16, tiyatro kısmında 14, bilgilendirici metinler kısmında ise 15 kazanıma yer verildiği görülmektedir. (MEB, 2017). Söz konusu ğretim programlarından da anlaşılacağı üzere okuma, bireyin gelişimi için kıymet verilmesi gereken bir beceri alanı olarak dikkat çekmektedir.

Yazma

İnsanlık tarihine bakıldığında yazma ihtiyacının hep var olduğu görülür. Eski ağlarda taŐlar, deriler, mağara duvarları gibi nesnelere bir takım sembollerle bile olsa işleme yapıldığı, yazılar yazıldığı bilinmektedir. Tarihsel süreç içerisinde papirüslere, parŐömenlere, sahifelere ve nihayetinde modern anlamda kullanılan kâğıtlara yazılar yazıldığı göze çarpmaktadır.

İlmin ve insanlığa ait her türlü birikiminin yazı ile ilerlediği, kuşaktan kuşağa aktarıldığı aşikârdır. Ataların ifadesiyle söz uçar, yazı kalır. Yazı, kalıcılığın şartıdır. Öyle ki, insanlığın ortak mirası mahiyetini taşımakta olan meşhur kütüphanelerin, tarihin belli dönemlerinde yağmalanması gibi talihsiz olaylar, yazma eserlerin kaybına yol açmış ve insanlığa ait birikimin -bir dönemin hafızasının- zayi olmasına neden olmuştur.

İnsan düşünen bir varlıktır. Dil, düşünmenin aktarım vasıtasıdır. Bununla birlikte, aktarımın sadece dil vasıtasıyla yapıldığını düşünmek yetersiz olur. Yazmak da insan zihninde yer eden ve paylaşılması gaye güdülen her şeyin aktarım aracıdır. Bu yönüyle yazma, aslında kişinin kendini ifade etmesidir. Dilin anlatma becerileri kısmına dâhil olan yazma; dinleme, konuşma ve okumadan sonra gelişen bir beceridir.

Göçer' e (2016: 27) göre yazma, kişinin duygularını, düşüncelerini, hayal ettiklerini kaleme alıp kâğıda aktarmasıdır. Sever (2004: 24), yazmayı duyup düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmak olarak tanımlar. Yazmayı diğer insanlarla iletişim kurma, kişinin kendini anlatmasının bir vasıtası olarak görür. Akyol ise (2013: 51) yazmanın, düşüncelerimizi ifade edebilmek için gerekli sembol ve işaretleri motorsal olarak üretebilmek olduğunu düşünür. İpşiroğlu (2007: 23-24) yazmayı, düşünceleri, yaşantıları, gözlemleri kurgusal bir bütünlük içinde temellendirerek dile getirme becerisi olarak tanımlar.

Yazmanın tanımı yapılırken, bazı kaynaklarda yazma yerine yazılı anlatım ifadesinin kullanıldığı göze çarpar. Verilen tanımların üzerine yoğunlaştığında yazma becerisine dair duyduklarımızı, düşündüklerimizi, gözlemlediklerimizi, tasarladıklarımızı ve kişisel birikimlerimizi yazı aracılığıyla aktarma boyutlarının ön plana çıkarıldığını söylemek mümkün olacaktır. Yazma tanımlarında vurgulanan sembol ve işaretler de, yazıyı fiziksel olarak oluşturan öğeler arasında değerlendirilebilir.

İnsan toplumsal bir varlıktır. İnsanın kendini, duygu ve düşüncelerini aktarma ihtiyacı fitratının gereğidir. Fıtratının ve içinde bulunduğu toplumsal yaşamın gereği olarak insan, anlatmak ve paylaşmak ister. Bu noktada konuşmak kadar yazmanın da anlatma ve paylaşma ihtiyacının bir sonucu olduğu düşünülebilir. Vurgulandığı üzere yazma, bir anlatma becerisidir. Sait Faik Abasıyanık' ın, Haritada Bir Nokta isimli öyküsündeki "Koştum tütüncüye, kalem

kâğıt aldım. Oturdum... Kalemı yonttum... Yazmasam deli olacaktım” ifadesi bu hususun en çarpıcı örneklerindendir (Abasıyanık, 2012: 51). Anlaşıldığı gibi yazma, insanoğlu için zaruri bir ihtiyaçtır.

Akademik olarak yazma becerisinin ilerletilebilmesi önemlidir. Yazma becerisi fiziksel bir aktivite ve uğraş gerektirdiğinden, kişinin doğrudan uygulama sahasına dâhil olduğu bir beceri olma özelliği taşır. Bununla birlikte yazma becerisi önemli bir zihinsel gayret gerektirir. Demir ve Özdemir (2013), yazma becerisinin bireyin akademik başarısını artırmanın yanı sıra yaşamı süresince kullanacağı önemli bir beceri alanı olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte etkili öğrenmelerin gerçekleştirilebilmesi için Türkçe derslerinde yazma becerisine ilkokuldan başlanarak bu becerinin geliştirilmesinin önemini ortaya koymuşlardır.

Bireyin yazma becerisini geliştirmesi yazmayı alışkanlık haline getirip sürekli yazmasından geçmektedir. Gerek ilkokul, ortaokul ve lise seviyesinde gerekse yetişkin eğitiminde bireylerin düzeylerine, ilgi alanlarına uygun konular tercih edilmelidir. Yaş seviyesine uygun görsel materyalleri tercih etmek yazma çalışmalarından alınacak verimi yükseltecektir. Bunları ortaya koyarken, yazma becerisinin sadece ana dili eğitiminde değil yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda da değer taşıdığını ifade etmek gerekir. Tiryaki (2013), yazma eğitiminin dil öğrenme ve öğretme becerilerinde önemli bir yer tuttuğunu; yabancı öğrencilerin dil eğitiminde eksikliklerinin belirlenip, onlara doğru dönüt verilmesi açısından dikkat edilmesi gereken bir konu olduğunu vurgulamıştır.

Bu hususlardan hareketle yazma becerisinin, gerek ana dili gerekse yabancı dil öğretiminde kişinin gramer, imla bilgisi, duygu - düşüncelerini aktarabilme başarısı; konuyu özümleme seviyesi, dil becerilerine hâkimiyeti gibi kıstaslarının ölçülmesinde de önemli bir ölçme değerlendirme aracı vasfı taşıdığı söylenebilir. Yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde bir başarı puanı takdir edilirken, öğrencilerin mevcut yazma becerilerini daha üst seviyelere yükseltme gayesi unutulmamalıdır. Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar üzerinden dönüt-düzeltilmeler verilerek eksiklikler mutlaka giderilmeye çalışılmalıdır (Göçer, 2010).

Konuşma

Anlatma becerilerinden olan konuşma, yazma ile birlikte kişinin kendini ifade edebilmesi açısından kullanmak zorunda olduğu bir beceridir. Konuşma,

duyguların, düşüncelerin, hislerin, birikimlerin dil vasıtasıyla aktarıldığı önemli bir beceri alanıdır.

Bir insanın herhangi bir dilde konuşabiliyor olması, genel hatlarıyla o dili biliyor olduğunun göstergelerindedir. Burada kastedilen elbette ki konuşuyor olmanın tek başına bu beceriye sahip olmak için yeterli olduğu değildir. Zira insanın bir dili tam manasıyla bilebilmesi için o dile ait temel dil becerilerine belli düzeyde hâkim olması gerekmektedir.

Demirel (1999: 40) konuşmayı; düşünce, duygu ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla karşı tarafa aktarılması olarak tanımlar. Sever' e (1997) göre konuşma; duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesi, bir konunun zihinde tasarlanıp karşıdakine söz vasıtasıyla aktarılmasıdır. Adalı (2003: 27) ise konuşmayı, zihnimizin giriştiği çabayla, zihnimizin getirdiği birikimle ortaya çıkan iletinin dil aracılığıyla karşımızdakine sunulması olarak tanımlar. Konuşma, duygu, düşünce ve dileklerin görsel, işitsel öğeler aracılığıyla karşımızdakine iletmek, açıklamak, dışa vurmaktır (Taşer, 2000: 27).

Okula başlama dönemine kadar dinleme ve konuşma becerileri bir seviyeye kadar ağırlıklı olarak informal yollardan edinilir. Diğer dil becerilerinde olduğu gibi konuşma da planlı programlı bir öğretim sonucu gelişim gösterir ve ilerler. Konuşma becerisi iyi seviyede olan bireylerin akademik başarılarının arttığı bilinen bir durumdur (Doğan, 2009). Okula başlamadan önce edinilen öğrenmelerin okulla birlikte sistematik ve dinamik bir şekilde güçlendirilerek pekiştirilmesi, konuşma becerisinin gelişimi açısından önem taşımaktadır. Bu noktada aile büyükleri, öğretmen gibi rol model faktörlerin etkisine dikkat çekmek gerekir. Dilin kurallarına dikkat eden, Türkçeyi naif bir şekilde kullanan, vurgu tonlama gibi değerlere özen gösteren rol modeller, bireyin konuşma becerisinin gelişimi sürecinde onlara tüm unsurlarıyla örnek teşkil edeceklerdir.

Konuşma becerisi iletişimin önemli bir unsurudur. İletişim becerisini geliştirmenin yolu konuşma becerisini geliştirmekten geçmektedir. Günlük iletişimin büyük bir kısmı konuşmaya ayrılmaktadır (Güneş, 2016). Bu açıdan konuşmanın fiziksel, zihinsel unsurlarını da göz önüne alarak etkili bir iletişim becerisi kurmak, bireyin toplumsal yaşamı içerisinde başarılı olmasını sağlayacaktır. Yapılan araştırmalar insanın uyku harici geçirdiği sürenin %75' ini sözlü iletişim içinde gerçekleştirdiğini göstermektedir. Aynı şekilde araştırmalar,

iletişim sürecinin % 60'ının dinlemek (içsel konuşmalar dâhil) ve % 40'ının konuşarak geçtiğini ortaya koymaktadır (Kırmızı, 2004; Akt: Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007: 19). Bu açıdan, hayatımızın bu kadar içerisinde yer alan konuşma becerisi bireyin sosyal yaşantısı, kişisel gelişimi ve akademik başarısı açısından son derece dikkat arz etmektedir.

Türkçe öğretim programında konuşma becerisi sınıflara göre müstakil bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Programda, sınıflara göre farklı konuşma kazanımları öngörülmüştür (MEB, 2018). Konuşma becerisi, Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programında “Sözlü İletişim” başlığı altında ele alınmış ve 17 kazanımla ifade olunmuştur (MEB, 2017).

Tarihe mal olmuş kişiler, liderler, iz bırakanlar ve sevilen insanlar genellikle konuşma becerisi üst düzey olanlardır. Dolayısıyla insanlar arası anlaşmanın en kolay yolu olan konuşma, önemli bir beceri alanı olarak görülmeli, yukarıda da belirtilen kazanımlar ekseninde geliştirilmeli; bununla sınırlı kalmayıp gündelik hayatta da dikkatle üzerinde durulmalıdır.

Dinleme

Dil becerileri içerisinde dinleme özel bir yere sahiptir. Dinleme becerisi insanın kazandığı ilk dil becerisidir. Bebeklerin henüz anne karnında dinlemeye başladıkları bilinmektedir. Dinleme, insanın çevreyle kontak kurup kazanmaya başladığı ilk beceri olması sebebiyle diğer dil becerilerinin anahtarı olarak görülebilir. Bu açıdan diğer dil becerilerinin kazanılması sürecinde dinlemenin rolü dikkat çekicidir.

Literatür incelendiğinde dinleme ile ilgili şu tanımların yapıldığı görülmektedir:

- “İnsanların duydukları sesleri anlamlandırması ve bu anladıklarına uygun tepkiler vermesi işi.” (Karabacak, 2014: 1).
- “Sözlü iletişim sürecinde etkili anlama ve cevap verme yeteneği.” (Johnson, 1951; Akt: Doğan, 2011).
- “Konuşulan kelimelere dikkat etmek, seslerin yanı sıra onları anlamak.” (Hampleman, 1958; Akt: Doğan, 2011).
- “İşittiğimizi anlamak ve saklamak veya işittiğimizi anlamak için dikkat harcamak.” (Sever, 2011: 10).

- “İletileri anlayabilme, uyarana tepkide bulunabilme etkinliğidir. Diğer bir deyişle, konuşma ya da okuma yoluyla gönderilen bir iletinin kavranmasıdır.” (Gürgen, 2008: 49).
- “Karşı tarafı edilgen bir yapıda izleme değil, iletişimin tam olarak gerçekleşmesi için iletiyi tam olarak alma ve yorumlama çabası.” (Ungan, 2013: 149).
- “Sözel bir girdiyi anlama ve yorumlama süreci; anlamaya dayalı, birçok işlemin bir arada, etkileşimsel olarak gerçekleştiği bir edim.” (Keçik ve Uzun Subaşı, 2004: 111).
- “Seslerin ve varsa konuşma görüntülerinin farkında olmayla ve onlara dikkati vermeye başlayan, belli işitsel işaretlerin tanınması ve hatırlanmasıyla süren ve anlamlandırılmasıyla son bulan psikolojik bir süreçtir.” (Ergin ve Birol, 2000: 115).
- “Konuşan kişinin vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliği.” (Demirel, 1999: 33).
- “İşittiğini anlamak amacıyla dikkat harcamak ve bir sonuç çıkarmak için konuşmayı izleme.” (Göğüş, 1978: 228).

Dinlemeye dair yapılan tanımlara bakıldığında, bir mesajı ya da iletiyi işiterek alma; ona karşı dikkatte bulunma, çabalama, tanıma, hatırlama, yorumlama, anlamlandırma gibi zihinsel süreçlerden geçirme hususlarının altının çizildiği görülmektedir.

Yazılı/basılı materyaller okuma becerisini işe koşmak için gereklidir. Yazma becerisi söz konusuysa kâğıt, mürekkep, kalem gibi araçlara ihtiyaç duyulur. Bireyin konuşma becerisini kullanması gündeme geldiğinde dil, sesler, tınılar, telaffuz gibi hususlar akla gelir. Aynı şekilde, birey dinleme becerisini kullanmak istiyorsa kulak ve işitilen sesler/iletiler ilk olarak akla gelen unsurlar olacaktır. Bu noktada düşülen yanılgılardan bir tanesi işitme eylemiyle dinleme becerisinin aynı kavramları içerdiği algısıdır. Yukarıda yapılan tanımlardaki vurgulardan da anlaşılacağı üzere dinleme, işitmeyle başlayan bir süreçken; salt duyma eyleminden ibaret değildir. Dinleme becerisi yoğun bir zihinsel süreci kapsar ve anlamlandırma da bu zihinsel sürecin bir parçasıdır. Dinlemekten amaç, anlamaktır (Ünalın, 1999: 77). İşitme ise fizyolojik bir eylem olarak

nitelendirilebilir. İşitme bireyin istemsiz olarak yaptığı, kulağına gelen sesler bütününün beyne ulaşmasının adıdır (Yönez, 2012). İşitme, kişinin iradesiyle gerçekleşen bir iş değildir. Hayatın rutin akışı içerisinde kulak organı onlarca ses işitebilir. Dinleme, işitme ile başlayan ancak işitmenin çok ötesinde anlamlı bir zihinsel süreci ihtiva eder.

Dinleme becerisini diğer temel becerilerden farklı, müstakil ve bir o kadar da özel düşünmek gerekir. Zira anlama becerileri gelişmemiş bireylerin anlatma becerilerinin de üst düzey olması beklenemez. Dinleme; okuma, konuşma ve yazma becerilerinden daha soyuttur. Bireylerin diğer temel dil becerilerini kullanırken aktif, dinleme sırasında ise pasif bulduklarına dair bir algı vardır. Bu algı dinleme becerisine bakış açısının yetersizliğini ortaya koymaktadır.

Dinlemenin önemi

Son dönemde anne adaylarının, karınlarında bulunan bebeklerine hitaben konuşmalar yaptığı; bebekleriyle sohbet ettiği görülmektedir. Anne adaylarının bu davranışı, bebeğin kendisini duyduğu inancı ve onunla henüz anne karnındayken iletişime geçip sağlam bir bağ kurma isteğinden kaynaklanmaktadır. Bebek, ilk olarak dinleme becerisini kazanmaktadır. İnsanın henüz anne karnındayken dinleme faaliyetlerine başladığı düşünülmektedir. Anne karnındayken bebekle konuşmak, klasik müzik dinletmek (aşırıya kaçmadan ve doğru seçimler yaparak) gibi bebeğin dinleme becerisini geliştirdiği düşünülen çalışmaların, bebeğin zekâ gelişimine etki ettiği ortaya koyulmuştur (Akyol, 2002). Bu şekilde anne karnında dinleme faaliyetlerinde bulunan bebeklerin, dinleme faaliyetlerinde bulunmayan bebeklere göre zekâ gelişimlerinin önde olduğu bilinmektedir (Akyol, 2002). Bir önceki bölümde de ifade edildiği gibi anne karnında dinleme faaliyetleriyle başlayan dil becerileri sırasıyla konuşma, okuma ve yazma şeklinde gelişmektedir. Dinleme, bu becerilere temel teşkil etmesi açısından önemlidir.

Doğan (2011: 13), dinlemenin önemini ordu örneğiyle sunar. Çarpıcı olan bu örnekte, orduda emir komuta zincirinin çok önemli olduğunu, emirlerin tam ve doğru anlaşılmasının hayati önem taşıdığını; komutan tarafından yapılan emir tekrarındaki amacın emrin anlaşılıp anlaşılmadığının teyidi olduğunu zira dinleme ve anlamama arasındaki farkın ölümle hayat arasındaki fark kadar kritik olduğunu anlatır.

Anlaşma ihtiyacı insanın doğasında vardır. Kişiler arası diyalog kurulamadığı zaman çatışma ortamı oluşması kaçınılmazdır. Bu sebepten kişiler arasındaki problemlerin ana nedeninin sağlıklı bir iletişim kuramama olduğu düşünülebilir. İnsanlar sağlıklı bir iletişim kuramayıp diyalog içinde olduğu kişilerin ifadelerini anlamadıklarında gerginleşmekte, kendilerini kapatmakta, karşı tarafa antipati beslemekte ve onları suçlamaktadırlar. Bu durum ise düzgün bir iletişim ortamı oluşmasını engellemektedir. Dinleme becerisi gelişmemiş veya az gelişmiş olan kişiler, öncelikle anlamakta ve bunun bir sonucu olarak anlatmakta sıkıntı çekmektedirler. Bu açıdan, işlevsel bir dinleme becerisi eğitiminin, bireyin diğer dil becerilerini geliştirmesine de katkı sağlaması beklenir.

Dinleme, bireyi gerek akademik gerekse sosyal yaşantısında başarılı kılacak bir beceridir. Gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olan dinleme, bilgi edinme, kültürlenme, öğrenme ve iletişim kurma vasıtalarından biridir. Dinlediğini anlama becerisi gelişmiş olan bireyler akademik alanda başarılı olurlar. Dinlemenin öğrenme sürecindeki payı dikkate değerdir. Kişiler işte, derste, sokakta, evde, hatta doğada dahi dinleme faaliyetiyle muhataptır. Dolayısıyla dinleme becerisi, insanların sadece eğitim öğretim hayatında değil günlük hayatta da sıkça kullanmak zorunda olduğu bir dil becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinleme becerisi gelişmiş olan kişiler; toplumsal yaşamda etrafındaki bireylerin iletilerini doğru bir şekilde anlayıp onlarla başarılı bir iletişim kurarlar. Bu şekilde sosyal yaşamda kendine güvenen, sorun değil çözüm eksenli hareket eden, işlerinde başarılı, insanlarla rahat iletişim kurabilen bireyler yetişir. Bu açıdan bakıldığında dinlemenin, gerek akademik gerek sosyal hayatımızın hemen her alanında yer edinmiş bir beceri olduğu tezi doğrulanmaktadır. Dinleme becerisinin kazanımı bir eğitim sürecini gerekli kılmaktadır (Maden ve Durukan, 2011: 103). Dinleme becerisinin geliştirilebilmesi için de gelişigüzel öğrenmeler yerine planlı programlı ve sürekli bir eğitime gereksinim duyulmaktadır.

Dinleme becerisinin hâlihazırda insanoğlunda var olduğunu düşünüp onu geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmamak büyük bir yanılgıdır. Dinleme becerisini geleneksel yöntemlerle edindiğini zannetmek, duyuyorum dolayısıyla dinliyorum düşüncesinde olmak temel bir beceri olan dinlemenin gelişimini engellemektedir. Dinleme becerisi alelade ele alınıp değerlendirilecek, gelişigüzel

ilerleyecek bir beceri değildir. Bu sebepten dinleme becerisinin ilerletilebilmesi için öncelikle aile fertlerinin, öğretmenlerin ve sosyal çevrede bulunan rol modellerin de bu değeri taşıması gerekmektedir.

Dinleme eğitimini bir bütün olarak ele almak gerekir. Bireyin aldığı örgün ve yaygın; formal ve informal eğitim süreçlerini bu bütünün birer parçaları olarak görmek yerinde olur. Diğer dil becerilerine dair bilhassa örgün eğitim sürecinde sistematik bir eğitim verilirken dinleme becerisinin nasıl geliştirileceğine dair eğitimler yakın zamana kadar göz ardı edilmiştir. Alanda yapılan çalışmaların yetersizliği de bu tezi doğrulamaktadır. Topçuoğlu Ünal ve Özer (2014) kitap, bildiri, makale, yüksek lisans ve doktora tezleri düzeyinde dinleme beceri alanına yönelik son 20 yılda toplam 160 çalışma yapıldığını ortaya koymuş ve bu sayının dinleme becerisi gibi önemli bir alanda 20 yıl için yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Türkçe öğretim programının (MEB, 2018) özel amaçlar kısmına göz atıldığında okuma, konuşma ve yazma becerilerine müstakil olarak vurgu yapıldığı; buna karşın salt dinleme becerisini ihtiva eden özel bir amaca atıfta bulunulmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, programda ses esaslı ilk okuma yazma öğretiminin ilk olarak dinleme eğitimi çalışmalarıyla başlatılması gerektiği ifade edilerek dinleme becerisinin önemine dikkat çekilmektedir. Türkçe öğretim programında sınıflara ait dinleme kazanım sayıları aşağıdaki gibidir (MEB, 2018):

1. sınıflar, 11 kazanım
2. sınıflar, 9 kazanım
3. sınıflar, 13 kazanım
4. sınıflar, 12 kazanım
5. sınıflar, 12 kazanım
6. sınıflar, 12 kazanım
7. sınıflar, 14 kazanım
8. sınıflar, 14 kazanım

Yukarıda ifade edilen hususlara ek olarak; programda, dinleme becerisine ayrılan kazanım sayısının toplam kazanım sayı içerisinde hatırı sayılır bir alan oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Konu, yetişkin eğitimi açısından ele alındığında Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programı kazanımlarına göz atmak yerinde olacaktır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programında okuma becerisine ait 57 kazanım, yazma becerisine ait 12 kazanım ve sözlü iletişim alanına 25 kazanım ayrılmıştır. Sözlü iletişim başlığı içerisinde konuşma becerisine 17, dinleme becerisine ise 8 kazanım ayrılmıştır. Dinleme becerisine ayrılan kazanım sayısının toplam kazanımlar içerisinde küçük bir yüzde teşkil ettiği görülmektedir.

Çağımız baş döndürücü bir değişim-gelişim döngüsü içindedir. Hala varlığını sürdüren radyolar, evlerin ayrılmaz bir parçası vaziyetindeki televizyonlar, artık hemen hemen her evde bulunan internet bağlantıları gibi imkânlar; büyükten küçüğe her bireyi dinleme faaliyetlerine dâhil etmektedir. Bununla birlikte araştırmamızın konusunu teşkil eden unsurlardan, forum, konferans, panel, münazara, sempozyum gibi etkinliklerden gene dinleme yoluyla yararlanılmaktadır. Kısacası, bilgi alışverişi ağırlıklı olarak dinleme yoluyla gerçekleştiğinden, dinleme becerisinin önemi yadsınamayacaktır (Aytan, 2011).

Dinlemenin sosyal hayattaki yeri

En önemli becerilerden olan dinlemenin insan hayatındaki kıymeti henüz tam manasıyla kavranabilmiş değildir. Sosyal hayat içerisinde dinlemenin kritik bir beceri olduğu hakkıyla idrak edilememiştir.

Toplumun temeli ailedir. Birey, dünyaya geldiği andan itibaren ailesiyle iletişim halinde olup belli bir gelişim düzeyine ulaştığında toplumsal ilişkilerini geliştirmeye ve çevreye açılmaya başlar. Arkadaşlar edinir, okula başlar, yeni insanlar tanır. Bu süreçlerin hepsinde sağlıklı ilişkilerin kurulup sürdürülebilir olması bireyin dinleme becerisini işlevsel olarak kullanmasına bağlıdır. Okul hayatından sonra gelen iş hayatı, özel hayat gibi sosyal ilişkilerde de dinleme becerisi son derece önem arz etmektedir. Dinleyemeyen, dinlediğini anlamayan, kusurlu dinleyen bireyler diğer insanlarla ilişkilerini sağlam temeller üzerine oturtamazlar. Dinleme becerisi gelişmemiş olan bireyler topluma ait sağlıklı bir parça olamamaktadır. Hal böyle olunca çatışma ortamı kaçınılmaz olmaktadır.

İfade edilen bu durum ceza infaz kurumlarında da sıklıkla görülmektedir. Ceza infaz kurumları toplu yaşanan ve belli bir nüfusu barındıran yerler olduğu için tipik bir sosyal çevre örneği olarak düşünülebilir. Kendi meramını anlatırken

dinlediğini anlamayan, karşı tarafı kusurlu dinleyen hükümlü/tutuklular kendilerini sözel çatışma ortamında bulmaktadırlar. Hükümlü/tutukluların gerek özel yaşam alanlarında kendi arkadaşlarıyla; gerek resmi makamlarla yaptıkları görüşmelerde kurmaya çalıştığı diyaloglarda bu duruma sıklıkla rastlanmaktadır. Dinlediğini anlamama, iletişim halindeyken sürekli kendi söyleyeceğini tasarlama, söz kesme alışkanlığı, önyargılardan hareketle karşı tarafın iletilerine odaklanamama gibi sorunlar gözlenmektedir. İletişim kuramamak psikolojik olarak gerginlik ve çatışma ortamı yaratmaktadır. Bu durum ceza infaz kurumlarında problem çözenin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır.

İnsanlar dinlemenin her türünü keşfedip adlandırmıştır. Kültürümüzde dinleme sosyal bir değer olarak algılanmıştır. “ Söyleyenden dinleyen arif gerek, Söz gümüşse sükût altındır, iki dinle bir söyle, kendi söyler kendi dinler...” gibi atasözlerimiz dinlemeye dikkat çeken kalıplardır. Bu gelenek atasözleriyle sınırlı değildir. Dilimizde dinlemeyle ilgili deyimler de bolcadır: “Kulak vermek, kulak tıkamak, kulağına girmemek, kulak ardı etmek, kulağına kar suyu kaçmak, can kulağı ile dinlemek, kulak misafiri olmak, kulağı tetikte olmak, kulak kesilmek, kulağını açmak, leb demeden leblebiyi anlamak, kulak kabartmak, kulak asmamak, kulak dolgunluğu, kulağına küpe olmak, kulağı delik, kulaktan dolma, bir kulağından girip ötekenden çıkmak ”. Deyimlerimizde iyi dinleyici, kötü dinleyici, saygılı dinleyici ve kurnaz dinleyici gibi dinleyici tiplerine yönelik pek çok örnek bulunabilir (Demir, 2009: 55).

Atasözleri ve deyimler toplumsal yaşanmışlıkların, tecrübelerin ve birikimlerin bir sonucu olarak karşımıza çıkar. Atasözleri ve deyimler toplumun bakış, görüş ve duyuş dinamiklerini resmeder. Çiftçi (2001: 166), sosyal değer yargılarımızı yansıtan atasözlerimizde toplumumuzun dinlemeye konuşmadan daha fazla değer verdiğini ifade etmiştir. Ancak bunu ifade ederken dinlemenin beklediğimiz anlamda modern anlayışla değil, ekseriyetle sükût etme, tasdik etme, diğer bir ifadeyle pasif dinlemeye yönlendirme şeklinde olduğunu da ortaya koymuştur. Karadüz (2010: 42) de bu duruma karşı çıkarak, dinleme ortamında bireylerin söylenen karşısında sadece sessiz durup itaat eden pasif alıcılar olmasını eleştirmekte; bireylerin dinleme sürecine aktif olarak katılmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Karadüz (2010: 43), bireyin dinleme amacı ve gereksinimlerinin içinde bulunduğu ortama göre şekillenip kullandığı dinleme

türlerine etki ettiğini ifade etmekte ve bu durumu, bireyin sosyal ilişkilerde iletişimsel dinleme; duygusal ve estetik ihtiyaçlarda müzikle estetik dinleme gerçekleştirdiği şeklinde örneklendirmektedir.

Toplum, içinde barındırdığı insanların aynasıdır. Her toplumun kendine has birtakım özellikleri vardır. Bireyin içinde bulunduğu toplumun sosyo-ekonomik değişkenleri, bireyin dinleme özellikleri üzerinde etki gösterebilmektedir. Toplumun ekonomik ve sosyal yönden gelişmiş olması, bireylerin dinleme becerisini olumlu yönde etkilemesi beklenir (Epçaçan, 2013). Gelişmiş bir ülke olmanın yolu kültürlü bireyler yetiştirmekten geçmektedir. Kültürlü bireylerin ayırıcı özelliği de dinleme becerilerinin gelişmiş olmasıdır.

Bir günümüzün % 40'ını dinlemeye, % 35'ini konuşmaya, % 16'sını okumaya, % 9'unu yazmaya ayırmaktayız (Çankaya, 2004: 38). Hal böyleyken dinlemeye ayrılan zamanın nitelikli bir şekilde geçirilmesi son derece önemlidir. Sosyal hayatta yaşadığımız iletişim problemlerinin omurgasını doğru-etkili dinleme kültürümüzün oturmamasına bağlayabiliriz. Zira dinleme becerisi gelişmiş olan kişiler çevresiyle verimli bir iletişim kurar, sosyal hayat içinde iletişim kökenli problemler hallolur. Bu noktada dinlemenin gündelik hayat içerisinde sosyal bir ihtiyaç olduğunu da vurgulamak gerekir. İnsanlar için radyo yayınlarını, konferans açık oturum gibi etkinlikleri, konserleri, göstermeye bağlı sanatsal faaliyetleri ve filmleri dinlemek/izlemek, doğal bir gereksinimdir. Örnek verilen etkinliklere belli periyotlarla da olsa hayatında hiç yer vermemek bilhassa bilinçli fertler için mümkün değildir.

Dinlemenin salt bir eylemden ziyade içtimai boyutu olan bir beceri olduğu gerçeği yadsınmamalıdır. Dinleme becerisini geliştirmiş bireylerin sosyal ortamlarda kabul görüp başarılı oldukları tarih boyunca gözlenmiştir. Sosyal hayatta yapıcı ilişkiler tesis etmek için doğru- etkili dinleme becerisi mutlaka kazanılmalıdır. Kendiliğinden gerçekleşen öğrenmeler birtakım yetersizlikleri içerisinde barındırdığından doğru-etkili bir dinleme becerisi geliştirebilmek için eğitim süreci yararlı olacaktır. Bu yüzden dinleme becerisi, bireye belli bir plan ve program dâhilinde kazandırılmalıdır (Yönez, 2012: 17).

Dinleme türleri

Kişinin hangi dinleme türünü kullanacağını, dinleme öncesinde dinleme etkinliğinin amacını ortaya koymasıyla ilgilidir. Farklı amaçlarla konuşma, okuma ve yazma etkinlikleri yapıldığı gibi farklı amaçlarla dinleme etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Tek bir dinleme amacının olmaması birden çok dinleme türünün oluşmasında rol oynamıştır. Melanlıoğlu (2012), dinleyicinin ilgi ve ihtiyaçları, konunun önemi gibi unsurların dinleme faaliyetini farklılaştırdığını ve değişik dinleme türlerini ortaya çıkardığını ifade etmektedir.

Dinleme türleriyle ilgili literatürde değişik sınıflandırmaların yapıldığı görülür. Dinleme türlerine ilişkin sınıflandırmaların genel olarak dinlemenin yapılış şekli ve gayesine göre tasarlandığı söylenebilir. Akyol (2013), dinleme türlerini aktif dinleme, stratejik dinleme, diyalog ve sunuya dayalı dinleme ve amaçlı dinleme olarak tasniflemiştir. Yalçın (2006), dinleme türlerinin seçerek dinleme, katılımlı dinleme ve eleştirel dinleme olduğunu düşünmektedir. Arı (2010), dinleme türlerini seçici dinleme, katılımlı dinleme, etkili dinleme, eleştirel ve empatik dinleme olarak ortaya koymuştur. Göğüş (1978) dinleme türlerini dikkatli dinleme, eleştirici dinleme, doğru dinleme, seçmeli dinleme, duygusal dinleme, anlamadan dinleme ve yarı dinleme şeklinde sınıflandırmaktadır. Ünalın (2006) dinlemeyi, seçerek dinleme, etkili dinleme, aktif dinleme, eleştirel dinleme, yaratıcı dinleme ve empatik dinleme türlerine ayırmıştır. Aktaş ve Gündüz (2004) dinlemeyi dikkatli dinleme, doğru dinleme ve eleştirel dinleme olmak üzere üçe ayırmıştır. Ungan (2013) dinleme türlerini etkili ve etkisiz dinleme başlıklarında toplamıştır. Güneş (2016) dinleme türlerini sorgulayıcı dinleme, metni takip ederek dinleme, yaratıcı dinleme, pasif dinleme, katılımlı dinleme ve not alarak dinleme şeklinde sınıflandırmıştır. Koç (2009), dinleme türlerini, seçerek dinleme, katılımlı dinleme ve eleştiriye bağlı dinleme olarak ayırmıştır. Cihangir (2004) ise etkili ve etkisiz dinleme olarak iki başlıktan bahsetmiştir. Aytaş (URL-2), dinleme türlerini pasif dinleme, seçerek dinleme, katılımlı dinleme, duygusal dinleme ve eleştirel dinleme olarak adlandırmıştır (<http://w3.gazi.edu.tr/~giyaytas/etkilidinleme.htm>). Maden ve Durukan (2011) ise yapmış olduğu tasnifi dinleme stilleri başlığıyla belirleyip, bu başlık altında aktif, pasif, katılımcı ve tarafsız dinleme olmak üzere dört dinleme türünden bahsetmiştir.

İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı incelendiğinde dinleme türlerinin ayrıntılarıyla tasnif edildiği görülür. Programın yöntem ve teknikler kısmında yer verilen dinleme türleri şunlardır: Katılımlı dinleme, katılımsız dinleme, not alarak dinleme, kendini konuşanın yerine koyarak dinleme, yaratıcı dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme (MEB, 2006: 62- 63).

Dinleme, farklı araştırmacılar tarafından farklı türlere ayrılmış olsa da genel olarak Wolvin ve Coakley (1979) ile Kingen' in (2000) üzerinde durduğu gibi şu beş türde toplanabilir:

1. Ayırt Edici Dinleme: Sesleri ve görsel uyaranları birbirinden ayırt etmek için yapılan dinlemedir.
2. Estetik Dinleme: Eğlence ve zevk almak için yapılan dinlemedir.
3. Etkili Dinleme: Bir mesajı, eleştirel yargıda bulunmadan dinlemedir.
4. Eleştirel Dinleme: Sadece anlamak için değil, puan vermek, değerlendirmek veya yargılamak için dinlemedir.
5. Empatik Dinleme: Eleştirmeden, empati kurarak dinlemedir (Akt: Doğan, 2011: 30).

Literatür incelendiğinde dinleme türleriyle alakalı farklı adlandırmalara rastlanmaktadır. Melanlıoğlu (2011), dinleme türlerini adlandırma ve tasnif etmede literatürde sıkıntı yaşandığını ve bunun dinleme türlerinin belirlenmesi konusunda tasnif problemi yaşanmasından ileri geldiğini düşünür. Dinleme stili de, dinleme türü yerine tercih edilen kavramlardandır. Dinleme stili bireylerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine göre birtakım değişkenlere bağlı olarak tercih ettikleri dinleme usulleridir. Tabak (2013), çalışmasında dinleme türü kavramının yerine dinleme stili kavramını kullanmış ve dinleme stillerini aktif, katılımcı, pasif ve tarafsız dinleme başlıklarıyla ele almıştır. Bireyler farklı bir dinleme stillerine sahip olabilir. Bireyler konuşmanın seyrine ve amacına göre değişik dinleme stilleri kullanabilir. Bireysel farklılıklar, kişilerin sahip olduğu değer yargıları, ön bilgileri, zaman, çevresel ve psikolojik birçok faktör dinleme stiline etki edebilir. Maden ve Durukan dinleme stillerine şu şekilde değinmiştir:

Aktif Dinleme: Başkaları konuşurken tüm dikkatini vererek dinler. Yüksek enerji ile dinler, konuşucuyla doğrudan göz teması kurar.

Katılımcı Dinleme: Konuşmacının sözüne ve amacına dikkat eder. Konuşmanın amacını kavradığında konuşma eylemine geçer. Aralıklı olarak dinlemeye sonra tekrar konuşmaya başlayabilir.

Pasif Dinleme: Karşısındaki kişi konuşmasını tamamlamış gibi durur. Konuşma eylemine dikkat etmez. Konuşmacı-dinleyici ilişkisini kurmaz. Nadiren söz alır ve konuşur.

Tarafsız Dinleme: Konuşma esnasında alıcı konumunda değildir. Konuşma sürecinde ilgisiz ve dikkatsizdir. Sıkılgan ve huzursuz tavırlar sergiler. Doğrudan göz teması kurmaktan kaçınır. Konuşmanın içeriğine dikkat etmez (Maden ve Durukan, 2011: 105).

Dinleme türleri genel manasıyla etkili dinleme ve etkisiz dinleme başlığı altında çeşitlendirilebilir. Yukarıda ifade edilen çalışmaları bu çatıda toplamak mümkün olacaktır. Olumlu dinleme sınıflandırmalarına aktif dinleme, estetik dinleme, bilgi amaçlı dinleme, verimli dinleme, eleştirel dinleme, grup halinde dinleme, empatik dinleme, katılımcı dinleme, not tutarak dinleme, seçerek dinleme, iletişimsel dinleme dâhil edilebilir. Olumsuz dinleme sınıflandırmalarına ise pasif dinleme, dikkatsiz dinleme, görünüşte dinleme, yetersiz dinleme, saplantılı dinleme, savunucu dinleme, pasif dinleme, tuzak kurucu dinleme, yüzeysel dinleme, sabırsız dinleme gibi örnekler verilebilir (Emiroğlu, 2013).

Görüldüğü gibi, geçmişten günümüze yapılan çalışmalar sonrası isimlendirilip sınıflandırılmış olan dinleme türleri bireyin dinleme becerisini en doğru şekilde kullanacağı tercih alanlarına işaret etmektedir. Özellikle eleştirel dinleme, aktif dinleme ve amaçlı dinleme türlerinin uzmanlarca dikkat çekilen türler olduğu söylenebilir. Yukarıda ifade edilen ve uzmanlarca farklı şekillerde tasnif edilmiş olan dinleme türlerini bireyler yere, zamana ve duruma göre tercih edip işlevsel olanı kullanacaklardır.

Anlama

Anlama kavramı, okuma ve dinleme becerisiyle alakalıdır. Anlamanın, ağırlıklı olarak okumayla gerçekleştiği düşünülmektedir. Bununla birlikte dinlemenin de anlama, anlam kurma sürecinde kullanıldığını söylenebilir. Anlama, bir metin vasıtasıyla okuyucuya ya da bir iletiyle dinleyici/izleyiciye aktarılmak isten mesajı etkili bir şekilde idrak etmek ve içselleştirmektir. Dinleme

ve okuma etkinliğinin ana hedefi anlamadır. Anlama gerçekleşmeden sağlıklı bir iletişim ve öğrenme süreci tesis edilmesi dűřünülemez. Literatürde anlamının tanımlarına bakıldığında řu şekilde tanımlamaların yapıldığı görülür:

Anlama, yazının ya da konuşmanın ne demek istediğini algılamaktır (Göğüş 1978: 71).

Anlama, bir metnin anlamını bulma, onun üzerinde dűřünme, nedenlerini araştırma, sonuçlar çıkarma ve değerlendirme biçimidir. Anlama, inceleme ve seçim yapma, bir karara varma, çevirme, yorumlama, öteleme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihin faaliyetlerini içine almaktadır (Güneř, 2000: 60).

Duyulan ses, söz ve anlatımlardan; okunan materyallerden; görülen olay ve olgulardan bir sonuç çıkarma, mesaj alma; demek istenenini veya neye işaret edildiğini kavrama ve bilgi edinmedir. Anlama, bütün bunları önceki bilgilerimizle karşılaştırarak yorumlama ve yeniden anlamlandırma sürecidir (Calp, 2005).

Güneş (2000: 60–62) anlama sürecinin aşamalarını:

1. Anlamı Bulma
2. Anlamı Kavrama
3. Anlamı Değerlendirme

Başlıklarıyla değerlendirmiş ve süreci üç aşamalı olarak ortaya koymuştur.

Anlama ğrenme alanı içindeki dinleme ve okuma becerileri aynı zamanda, bilgi depolama becerileri olarak ifade edilebilir (Demir, 2010: 202). Belleğe aktarılan ve depolanan bilgilerden işe yarayanları ayırt edip yeni bir anlam kurma süreci kurulmaktadır.

Anlamanın zihinsel bir süreci barındırdığı bilinmelidir. Bu noktada, hazırbulunuşluğa dikkat çekmek gerekir. Okunan bir metin ya da dinlenen/izlenen bir konu hakkında yeterli düzeyde önbilgiye sahip olmak anlam kurma sürecini kolaylaştıracak, söz konusu zihinsel süreçlere katkıda bulunacaktır. Anlama sürecinde dinleyen/izleyen, konuşmacının iletilerini alarak, kendisinde önceden mevcut olan bilgilerle karşılaştıracak, yorumlayacak ve bu yolla yeni bir anlam kurma süreci oluşturacaktır.

Bireyin bilgi birikimi, var olan bilgilerinin yaşamı boyunca sürekli üzerine koyarak ilerlemesi şeklinde artar. Eski öğrenmelerle yeni öğrenmelerin eşleştirilmesi, üst düzey düşünme becerilerinin kullanılması, bu süreci işlevsel kılar. Ülgen (1997: 147) bireyin, algılarını üst düzeyde genelleme ve soyutlama yaparak daha önceden öğrendikleri üzerine organize ederek özümleyip, yapıllaştırdığını ifade eder. Bunun sonucunda da zihinde yeni bir anlam gerçekleştiğini düşünür (Akt: Demir, 2010). Burada esas olan zihinsel bir yapılandırma süreci ve özgün anlam öbeklerinin ortaya çıkarılmasıdır.

Bilgiyi işleme kuramına göre duyuşsal kayda alınan bilgiler dikkat ve algı süreçleriyle işlenir ve kısa süreli belleğe gönderilir. İyi muhafaza edilen bilgiler kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe transfer edilir. Nöronlar arası bağlantılarla oluşturulan kodlar, bilginin uzun süreli bellekte kalmasını sağlar. Bilginin hatırlanması, belleğe kodlanış şekline ve bir takım zihinsel aktivitelere bağlıdır. Bu şekilde eklenmiş, eşleştirilmiş, tekrar edilmiş, anlam kurulmuş, özümlemiş bir bilginin bellekte saklanma süresi sınırsızdır. Duyu organlarımızla algılayıp dikkat ettiğimiz, ön bilgilerimizle ilişkilendirip birtakım örgütleme stratejilerini kullanarak pekiştirdiğimiz; uzun süreli belleğe aktarıp ihtiyaç duyduğumuzda kullanabildiğimiz bilgiler, başarılı bir anlama sürecinin yürüdüğüne işaret eder.

Türkçe dersinden beklenen hedeflerden biri, öğrencileri dinlediklerini/izlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru bir şekilde anlayacak seviyeye taşımaktır. Dolayısıyla özetleme, bilgileri tasnifleme, kavram haritaları oluşturma, ilişkilendirme, eleştirel dinleme ve okuma, bellek destekleyici ipuçları kullanma gibi yöntemler gerek Türkçe öğretiminde gerek diğer derslerde anlamlı ve kalıcı öğrenmeleri sağlayacaktır.

Dinlediğini anlama

Anlamanın özetle, ön bilgilerle yeni bilgilerin sentezlenerek birtakım zihinsel süreçlerin yaşanması sonucunda yeni bilgiler oluşturma olduğu yukarıda ifade edilmişti. Dinlediğini anlama da dinleme becerisiyle ilgili olup oldukça önemli bir kavramı işaret etmektedir.

Dinleyerek anlama becerisi, “Dinleyen kişinin dışarıdan gelen ses kümeleri içerisinden, dilsel nitelikli olanları ayırt etmesiyle başlayan, daha sonra dilsel

nitelikli bu ses kümelerini zihinsel bir işleme tâbi tutarak sözlü metnin bağlamı çerçevesinde bilgiye dönüştürüp geri bildirim sürecini yine ilgili bağlam çerçevesinde başlatabilme becerisidir.” (Onan, 2005: 158).

Dinleyerek anlam kurma, bilginin duyu organlarıyla alınması ve belleksel işlemlerden geçirilen bilgilerin kullanılması şeklinde olur. Anlam kurma sürecinde işitme organlarının normal bir şekilde işlemesi beklenir. Bu, sürecin fiziksel unsurları kısmını oluşturur. Dilbilimsel önermeler, bilginin kullanılması gibi birtakım zihinsel işlemler ise sürecin bilişsel unsurlarıyla alakalıdır. Dinleme sürecinin esasını ise fiziksel unsurlardan ziyade özellikle zihinsel aktörlerin oluşturduğunu düşünmek yerinde olur (Demir, 2010: 206).

Kavcar, Oğuzkan ve Sever (2004) anlamayı, bir duyguyu ve düşünceyi normal seyri içinde kesintiye uğramadan anlama olarak ifade edilen tam anlama ve anlatıcı tarafından aktarılmak istenen bilgi, duygu ve düşüncelerin olduğu şekli ile tüm boyutları ile kavranmasını ifade eden doğru anlama şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

Dinleme, ses ve konuşmaların zihinde anlamlandırılarak yapılandırılması sürecidir. Dinleme süreci, işitme, dikkati yoğunlaştırma ve anlama basamaklarından oluşmaktadır. Kulak organımızla dışarıdan gelen sesleri duyarız. Sonra, dikkat edilerek dinlenenler içinden işe yarayanlar seçilir. Seçilen uyaranlar anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, düzenleme ve değerlendirme gibi çeşitli zihinsel süreçlere tabi tutulur. Son olarak, anlamlandırılan bilgiler, bireyin ön bilgileri ile eşleştirilir. Girdi olarak kabul edilebilecek olan uyaranlar, zihinsel süreçlerle yapılandırılır ve dinleme süreci gerçekleşir (MEB, 2009: 13).

Dinleme sürecinin verimli geçmesi esastır. Bu amaçla öğrencilere dinlediklerinin konusunu, ana fikrini belirleme, dinlediklerini sınıflama, sorgulama, özetleme, değerlendirme, arkadaşlarıyla paylaşma gibi yaptırılacak olan etkinlikler öğrencilerin dinleme ve zihinsel becerilerini geliştirmede etkili rol oynayacaktır (MEB, 2009).

Dinleme sürecinin verimli geçebilmesi adına öğrencilere yaptırılacak olan etkinlikler için yazılı ve sözlü anlatıma dolayısıyla anlatım türlerine değinmek yararlı olacaktır.

Anlatım Türleri

Anlatım, duyguların, düşüncelerin, dilek, istek ve fikirlerin yazılı veya sözlü olarak bildirilmesi olarak düşünülebilir. Anlatım, kişinin kendini ifade biçimidir. Bireyin anlatma eylemiyle ilgilidir. Herhangi bir amaç doğrultusunda söz ya da yazı aracılığıyla yapılabilir.

Yazılı ve sözlü anlatımın gerçekleşmesinde en önemli araç kuşkusuz dildir. Anlatım sözlü bir şekilde gerçekleşse de yazılı olarak tercih edilse de dili kullanmak kaçınılmazdır. İnsanlar kullanacağı anlatım türünü amaca göre tercih edeceklerdir. Bireyler meramlarını söz veya yazıyla aktarabilmek adına, zihinsel hazırlıklar yapar, kelime seçiminde bulunur, mantıklı bir sözdizimi oluşturur ve cümlelerini etkin bir şekilde karşı tarafa geçirmeye çalışır. Sözlü veya yazılı olarak gerçekleştirilen anlatımlar bir dile olan hâkimiyetin göstergelerindedir. Gülensoy ve diğerleri (2003), bir dili edinmenin o dildeki duygu ve düşüncelerin sözlü ve yazılı olarak ifadesini gerektirdiğini düşünür.

Anlatım, sırasıyla sözcükleri seçme, sözcükleri birbirine bağlayarak cümle kurma ve cümleler ile paragraflar oluşturarak gerçekleştirilir. Sözcük, cümle ve paragraf birimlerinin doğru kullanılması, anlatımı etkili kılar (Belet, 2011: 25).

Anlatım, doğrudan, dolaylı, nesnel ve öznel anlatım şeklinde sınıflandırılabilir. Aynı şekilde, duruluk, açıklık, yalınlık, doğruluk, akıcılık, özgünlük ve doğallık etkili bir anlatımda bulunması gereken özellikler arasında sayılabilir.

Sözlü ve yazılı anlatım, kişinin ön hazırlığı, zihinsel becerileri ve dili kullanma yetisi paralelinde başarı gösterir. İlkokul ve ortaokul seviyesindeki öğrenciler için hazırlanan Türkçe öğretim programları, yetişkin eğitiminde kullanılan Türk Dili ve Edebiyatı, Dil ve Anlatım öğretim programları, anlatım becerilerinin kazandırılması anlamında önemli bir yere sahiptir.

İnsanlar duygularını, düşüncelerini, fikirlerini, hayata dair her konudaki görüşlerini yazılı veya sözlü olarak aktarabilir. Yazıyla gerçekleştirilen anlatım, sözel-dilsel ifadelerin simge ve sembollerle somutlaştırılmış halidir. Sözlü anlatım ise bireylerin birbirleriyle gerçekleştirdiği iletişimin şifahi yoludur. Sözlü anlatımda konuşan ve dinleyen, yazılı anlatımda ise yazar ve okuyan mevcuttur. Dil, sözlü anlatıma meyillidir. Gündelik yaşamda bireylerin pratik diyalog ihtiyacı

bunun gereğidir. Sözlü anlatımdan sonra yazılı anlatım bireylerin meramını aktarma yolu olarak en çok kullandığı anlatım türüdür.

Yazılı anlatım

Dil, insanoglunun yaratılışından itibaren kullanılagelmiştir. Anlatımın dille yani sözel olarak gerçekleştirilmesi insanlık tarihinden bu yana aşamalı şekilde ilerleyerek bugünkü boyutuna ulaşmıştır. İlk insanlar öncelikle beslenme, barınma, ısınma gibi elzem ihtiyaçlarını karşılamış, medeniyet ve uygarlık belli bir seviyeye geldiğinde ise yazı ile tanışmıştır. Daha önceden sadece sözel olarak ifade olunan iletişim, anlaşma, uzlaşma gibi anlatmayla ilgili ihtiyaçlar artık yazılı halde de aktarılır olmuştur. Yazmak, insanların neredeyse yeme içme kadar temel bir ihtiyacı haline gelmiştir.

İnsanlar konuşma ile birlikte kendilerini yazarak ifade eder. Yazma becerisi başlığında vurgulandığı üzere yazılı anlatımın, bireylerin kendilerini yazı vasıtasıyla dış dünyaya ve diğer insanlara anlatabilme yönü ön plana çıkmaktadır.

Çocukların okula başladığı andan itibaren mensup buldukları ana diline ait yazma becerisi geliştirilmeye çalışılır. Bu çaba, örgün eğitimin bütün basamaklarında bireyin eğitim-öğretim yaşantısı boyunca ilerleyerek devam eder. Örgün eğitim dışına çıkmış bireylere de yaygın eğitim vasıtasıyla ulaşılarak yazma becerileri geliştirilmek istenir. Bu noktada sistemli, programlı yazma etkinlikleriyle bireyin yazma becerisi ilerletilmeye çalışılır. Yazma, pratiğe dönük bir eylem olduğu için; yazılı anlatım becerisinin ilerletilebilmesi amacıyla, bireylere sürekli yazma çalışmalarını yaptırıp yazılı anlatım deneyimleri kazandırmak gerekmektedir (Karatay, 2011).

Sözlü anlatım becerilerinin gelişimi yazılı anlatım başarısında da önemli rol oynar. Konuşma becerilerini geliştirmiş olan bireyler, zihinsel süreçleri de işe koşarak düşüncelerini sistematik bir şekilde yazılı olarak aktarma yetisi gösterirler. Yazılı anlatım, fikirlerin, düşüncelerin ve görüşlerin kurallar çerçevesinde yazılı metne dönüştürülmesi sürecidir (Calp, 2005). Hangi durumlarda sözlü anlatıma ya da yazılı anlatıma başvurulacağı içeriğe ve amaca göre bireysel bir tercihtir. Yazılı anlatım sosyal hayatta ve akademik yaşantıda bireyin duygu, düşünce ve fikir paylaşımına, öğrenme alanlarına katkı sunar. Gündüz ve Şimşek (2011: 17), yazma derslerin amacının öğrencilere Türkçenin

kurallarına uygun yazma becerisi kazandırmak olduğunu aynı zamanda öğrencileri sanat metinleriyle buluşturarak onların estetik zevklerini de geliştirmek olduğunu ifade etmektedir. Yazılı anlatımın sistematik düşünme, düşünceleri organize etme, düşüncelerini bir plan dâhilinde sunma, zihni aktif olarak kullanma, etkili öğrenme, dilsel gelişim gibi yararlar sağlamanın yanında somut bir ölçme aracı olma mahiyeti de taşıdığı da rahatlıkla söylenebilir.

Konuyu, ana düşünceyi saptamak ve sınırlandırmak, bakış açısını belirlemek, düşünceleri düzenlemek ve anlatımın hangi biçimde gerçekleştirileceğini belirlemek gerekir (Belet, 2011: 31). Temizkan' a (2007) göre, konuya ilişkin fikirlerin zihinde değerlendirilmesi, iyi bir okuyucu olup konu hakkında yeterli bilgiye sahip olunması, geniş bir kelime serveti, başarılı bir gözlem yeteneği, anlatım birimlerinin doğru bir şekilde kullanımı, yazım ve imla kurallarına riayet edilmesi, anlatım özelliklerinin etkin kullanılması gibi faktörler başarılı bir yazılı anlatımın özelliklerindedir. Bu hususlara dikkat edilerek gerçekleştirilen bir yazılı anlatım, kişinin kendini etkin bir şekilde anlatmasına yardımcı olacaktır.

Yazılı anlatımın, eleştiri, fıkra, makale, söyleşi, deneme, röportaj, hatıra, gezi yazısı, günlük, biyografi otobiyografi gibi düşünceye bağlı; hikâye, roman, fabl, tiyatro gibi sanatsal; mektup, davetiye, tebrik, dilekçe, tutanak, rapor, özgeçmiş gibi özel ve resmi yazışmaları içeren türleri mevcuttur.

Sözlü anlatım

Anlatımın iki yolundan bir tanesi sözlü olanıdır. Bu anlatım türünde, ifadeler yazı ile değil, söz yoluyla karşıya aktarılır. Duyguların, düşüncelerin, bir konuya ait görüşlerin, bir meramın dil vasıtasıyla sözle aktarılmasına sözlü anlatım denilebilir. Sözlü anlatımın yerine konuşma kavramı da tercih edilmektedir. Sözlü anlatım, düşüncelerin ve duyguların başkalarına sözlü olarak bildirilmesi ya da duygu, düşünce, istek, bilgi ve tasarımların sözle aktarılmasıdır (Sever, 2000). Sözlü anlatım pratik bir anlatım yoludur ve insanın dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle iletişim kurmak için tercih ettiği en önemli ifade şeklidir. Bu sebepten, resmî işlerle, kişisel alanda, sosyal çevrede, akademik yaşantıda kısacası gündelik yaşama ait her satıhta sözlü anlatımın oldukça geniş bir kullanım alanı vardır. Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy' un (2004) da, münazara, panel, konferans, sunum,

açık oturum, sempozyum tarzı kitlesel etkinliklerde sözlü anlatımın önemine dikkat çektiği görülmektedir. Sözlü anlatım bir metin ekseninde gerçekleştirilebileceği gibi yazıya dökülmüş bir metnin seslendirilmesi şeklinde de yapılabilir.

Başarılı bir konuşma gerçekleştirebilmek için fiziksel ve zihinsel unsurların birbirini tamamlayıcı durumda olması gerekir. Konuşma işi, dil, damak, diyafram, akciğer, gırtlak, ses telleri, kulak gibi organlarla doğrudan alakalıdır. Bunlar konuşmanın fiziksel yönünü teşkil eden unsurlardır. Sayılan unsurlardan bir veya birkaçının eksik yahut yetersiz olması, kusurlu bir konuşma doğuracaktır. Beynin yapısı, nörolojik geçişler, hafıza gibi unsurlar konuşmanın zihinsel boyutunu ihtiva eder. Fiziksel unsurlar gibi, zihinsel unsurlarda oluşacak aksaklık, konuşma becerisini kusurlu kılacaktır. Sözlü anlatımda konuşmanın psikolojik ve toplumsal yönüne de vurgu yapmak gerekir. Anlambilimle ilgili yaşantı örüntüleri, dilin toplumsal iletişimi sağlayan bir vasıta olması sözlü anlatımı bütünleyici unsurlardır. İdeal bir konuşma için fiziksel ve zihinsel unsurların yanı sıra psikolojik ve toplumsal unsurların birbirini tamamlayacağı süreçlerin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi gerekecektir.

Sözlü anlatım etkin bir kültür aktarım aracıdır. Türk kültürü asırlar boyunca şifahi gelenekle yaşatılmıştır. Bireysel anlamda bakıldığında, sözlü anlatım becerileri gelişmiş olanların özgüven kazanmış olduklarını söylemek mümkündür. Bu insanlar iş hayatında ve sosyal hayatta dikkat çeken, fark yaratan, başarıyı yakalamış olan insanlardır. Bu durumun tersi de geçerlidir. Sever (2000: 54), sözlü iletişimin birey kadar toplum açısından da önemli olduğunu vurgular ve iletişim becerileri gelişmemiş bireylerin problem çözme yerine kaba güç ve çatışmayı tercih ettiklerini ifade eder.

Gündelik yaşamda sözlü anlatım iletişim kolaylığı sağlar. Bireyler günlük iletişim ihtiyaçlarının çoğunu sözlü olarak karşılar. Sözlü anlatım ikili üçlü beşli gruplar halinde gerçekleştiği gibi daha kalabalık kitleler önünde de gerçekleştirilebilir. Kitlelere hitap etmek, onlarla diyalog kurmak, daha küçük gruplarla gerçekleştirilen konuşmalara nispeten zordur. Bu durum profesyonellik, tecrübe ve birtakım hazırlıkları gerektirir. Bu şekilde yapılacak sözlü anlatımın amacı ve hazırlık süreci gözden geçirilmeli, ona uygun hareket edilmelidir.

Sözlü anlatımın; kişilerarası iletişimi sağlaması, bilgi aktarımına aracı olması, gündelik hayatı kolaylaştırması, birlikte hareket etme ve uzlaşılı kültürünü tesis etmesi, sosyal sorunlar hakkında fikir alışverişine pratik imkân sağlaması, demokratik hak ve özgürlüklerin pekiştirilmesine yardımcı olması, eğitilmiş bireylerde otokontrol mekanizmasını işletebilmesi, akademik hayatı, iş hayatını ve özel hayatı kolaylaştırması, bireysel gelişime etki etmesi gibi birçok yararı vardır (Belet, 2011: 28).

Dil, sözlü anlatımda çok önemli bir yer tutar. Bireyler dili doğru, etkili ve amacına uygun kullanılmalıdır. Ana dilin kurallarına riayet etmek konuşmaya saygınlık katacaktır. Konuşmacı nazik bir üsluba sahip olmalı, inandırıcı olmalı ve antipatik davranışlardan kaçınılmalıdır. Hitap edilen dinleyici grubunun hazırbulunuşluğu ve konuşmanın amacı dikkate alınmalıdır. Sözlü iletişimin tamamlayıcıları olan beden dili gibi sözsüz iletişim unsurlarından yararlanılmalıdır. Konuşmanın tabii unsuru olan ses faktörü doğru ve etkili kullanılmalıdır. Ses tonlarının olumsuz olanlarından kaçınılmalıdır. Vurgu, tonlama, ritim, tını iyi ayarlanmalıdır. Gerekliyse materyallerden ve teknolojiyen yararlanılmalıdır.

Gülensoy ve diğerlerinin (2003) tespitlerinden hareketle sözlü anlatımda şu hususlara dikkat edilmelisi gerektiği söylenebilir:

- Yazılı anlatımda olduğu gibi sözlü anlatımda da bir amaç söz konusudur. Beyhude konuşmak, dağınık bir söylem benimsemek konuşmacıya ve dinleyenlere bir şey kazandırmaz. Anlatımın amacı mutlaka belirlenmelidir.
- Dilin ve düşüncenin sınırı yoktur. Hâlbuki insanlar çerçevesi çizilmiş konuları dinlediklerinde fayda görürler. Bu açıdan sözlü anlatımın konusu sınırlandırılmalı, konuşmanın çerçevesi mutlaka belirlenmeli ve bu çerçeveye riayet edilmelidir.
- Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunmaz. Sözlü anlatıma başvuran kişi, konuştuğu konuda ehil ve donanımlı olmalı, hazırlıklarını mutlaka bu ekseninde yapmalıdır.
- Türk dili, belli kuralları olan matematiksel bir dildir, zarif ve naiftir. Dil doğru ve etkili bir şekilde kullanılmalı, akıcı, açık, duru bir anlatım tarzı belirlenmelidir.

- Dinleyenler, konuşmacının dış görünüşüyle de ilgilenirler. Konuşmacı dış görünüşünü tertipli düzenli bir şekilde ayarlarırsa konuşmanın muhtevasına paralel olarak anlatımına etkinlik katacak, güvenilirliğini pekiştirecektir.
- Saygı, sevgi, görgü ve nezaket her şeyden önce gelir. Sözlü anlatım esnasında verilen süreyi doğru kullanmak, söz kesmemek, gereksiz müdahalelerden kaçınmak, mümkünse esnememek -zaruret hâsıl olmuşsa ağzını kapatmak- gibi nezaket kurallarına dikkat edilmelidir.
 - Tekrara düşmekten ve sıkıcı olmaktan kaçınılmalıdır.
 - Konuşmanın önemli unsurlarından birisi sestir. Ses iyi ayarlanmalıdır.
 - Dinleyicilerle kurulacak temasta doğruluk, dürüstlük, samimiyet gibi etik ilkelere riayet edilmelidir. Dinleyicilerin seviyesi göz önünde bulundurulmalıdır.

Sözlü anlatım da kendi içerisinde birtakım türlere ayrılmaktadır. Sözlü anlatım türlerinin kendine has ayırıcı özellikleri vardır. Bu türlerin ayırımına vakıf olan konuşmacılar, anlatımlarında yetkin olacaklardır.

Sözlü anlatım türleri hazırlı ve hazırlıksız konuşmalar şeklinde iki başlıkta toplanabilir. Sohbet, telefon konuşması, tartışma, tanışma, kutlama, teşekkür etme, özür dileme, ziyaret, takdim, anma, açış ve sunuş, soru sorma ve yanıtlama, söyleşiler hazırlıksız konuşmalara örnektir. Hazırlıklı konuşmalar ise konferans, panel, forum, seminer, nutuk, sempozyum, açık oturum, münazara, röportaj ve mülakat şeklindedir.

Kimi insanların hitabet yetilerini doğuştan getirdiği bilirse de genel kanı sözlü anlatımın geliştirilebilir bir beceri olduğu yönündedir. Dolayısıyla gerek ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite dönemlerinde gerekse örgün eğitim dışında bireylerin konuşma becerilerini ilerletebileceği eğitimler verilmesi birey ve toplum açısından yararlı gözükmektedir. Bu noktada öğretim programları ve ders kazanımlarının önem taşıdığını söylemek mümkün olacaktır. Verilecek olan eğitimlerle birlikte kişinin sözlü anlatım becerisini geliştirebilmesi için bu konuda kişisel gayret göstermesi de tamamlayıcı unsur olacaktır.

Tartışma Türleri

Tartışma, Türkçe sözlükte “birbirine karşıt düşünceleri karşılıklı savunma”, “bir sorun üzerine sözle veya yazılı olarak karşılıklı, bazen de sertçe savunma” şeklinde tanımlanmıştır (URL-3) .

Demir’ e (2008: 383) göre tartışma, eleştirilen alanın sınırlarını çizerek imkânlarını belirlemek, o alanın ilerlemesine katkı yapmak ve belli bir konuya bilinçli yaklaşmayı gerçekleştirebilmek için karşıt görüşleri savunan kişi ve grupların düşüncelerini irdeleme imkânı buldukları ortamlara denildiği gibi iki karşıt tezin tarafsız bir hakem ya da jüri önünde mantık kuralları çerçevesi içerisinde savunulması olarak da ifade edilebilir.

Sözlü anlatım açısından tartışma, topluluğu ilgilendiren ve daha önceden sınırları çizilmiş bir problem ya da konu hakkında değişik fikirleri olan kişilerin belirlenen konuyla alakalı fikirlerini açıklamak, problemi aydınlatmak, çözüme kavuşturmak, karşıdaki kişilerin görüşlerini etkilemek amacıyla yaptıkları karşılıklı konuşmadır.

Tartışma kavramı, bitmek tükenmek bilmeyen boş bir münakaşa, kavga, dövüş gibi algılanmamalıdır. İlkelerine bağlı gerçekleştirilen tartışmalar nazarınca oluşturulmuş bir tartışma kültürü, demokratik çağımızın gereğidir. Tartışmanın bir amacı olmalıdır. Bu amaç, masaya yatırılan bir konunun dikkat çeken yönlerini, fark yaratan bakış açılarını, eksik ve işe yaramayan düşüncelerden sıyırarak aydınlatmak olmalıdır. Tartışmada konu sınırlaması yoktur akla gelen ve konuşma kıymeti taşıyan her konu bir tartışma ögesi olabilir. Dolayısıyla tartışılacak konular, tartışma işi başlamadan önce belirlenirse savruk ve faydasız bir konuşmanın önüne geçilmiş olacaktır. Her fikir değerlidir. Tartışmada amaç, fark yaratan, etkin bakış açıları ortaya koyarak bir konuyu aydınlatmak ya da bir probleme çözüm getirebilmektir. Tartışma, sözlü anlatıma mensup olup belli türleri olan müstakil bir yapıya sahiptir.

Tartışma, ele alınan konunun tüm yönleriyle irdelenmesini ve konunun anlaşılmasını sağlar. Bu denli bir yararın gerçekleştirilebilmesi için kişilerin tartışılacak konuya daha önceden hazırlık yapması son derece önemlidir. Daha önceden gerekli hazırlıkları yapılmamış bir tartışmanın amaca hizmet etmesi beklenemez.

Tartışmanın gerçekleşeceği ortamın fiziki unsurları çok önemlidir. Yeterli miktarda ısı, ışık ve akustik düzeni olan, araç gereç ve materyalleri yeterli bir ortam tercih edilmelidir. Tartışmada bir tez ve bir antitez bulunur. Konu, olumlu ve olumsuz yönleri üzerinden genişletilir. Tartışılacak olan konu değişik yönleriyle ele alınır. Tartışma profesyonel bir iştir. Duygusallığın tartışmada yeri yoktur. Duyguların ve inanılan hayat görüşünün, ön yargıların tartışma ortamına katılması konuşmacıyı tartışma ortamında başarısız kılabilir. Konuşan kişilere sabır göstermek, sözlerini kesmemek, bağırılmamak, kabalaşmamak, tartışmayı bireyselleştirmemek, konuşanın fikirlerine tahammül edebilmek nezaket gereğidir ve çok önemlidir. Düşünce ufğunun sınırı yoktur fakat insanoğlunun vakti sınırlıdır. Tartışmada verilen süreye mutlaka riayet edilmeli, körü körüne söylemlerle kısır döngülere girilmemeli, doğru ve etkili bir konuşma üslubu belirlenmeli, karşıt görüşlere değer verilmelidir. Böylelikle demokrasi eğitiminin tartışmalardan edinilmesi mümkün olacaktır (Akbayır, 2011: 134).

Tartışmada öncelikle ele alınacak problem belirlenmeli ve hatları çizilmelidir. Ele alınan konular yarar sağlayıcı ve ilgi çekici olmalıdır. Konunun dağılmaması için tartışmaya seyir verecek olan sorular belirlenip yeri ve zamanı geldiğinde uygun görülen konuşmacılara yöneltilmelidir. Bu sorulara önceden hazırlanılmasında yarar vardır. Tartışmaya işlevsellik kazandıracak araç, gereç, yöntem ve teknikler belirlenmelidir. Bu şekilde bireylerin tartışma kültürüne aidiyet duyguları pekiştirilecektir. Tartışmanın gerçekleştirileceği fiziksel ortam, katılımcı sayısına göre uygun bir şekilde dizayn edilmelidir. Tutarlı olunmalıdır. Tartışmanın bir sonu vardır. Konuya uygun bir tartışma türü seçilmelidir. Kanaat hâsıl olduğunda artık tekrara düşülmeye başlanılacağı için konuşmacılar da dinleyiciler de sıkılacaklardır. Tartışma kararı iyi tutulmalı, tartışma bitirilirken mutlaka genel bir toparlama yapılmalı, tartışma değerlendirilmeli ve tartışma sonuçları özetlendirilmelidir. Bu şekilde tartışmadan bir yarar sağlanacaktır.

Tartışma ortamında konuşmacılar, dinleyiciler ve başkan vardır. Bazı kaynaklarda başkan yerine moderatör kavramının tercih edildiği görülmektedir.

Baraz (1998: 79-80), tartışmada bu üç unsurun ayrı ayrı sorumlulukları ve dikkat etmesi gereken kurallar olduğunu ifade ederek bunları şu şekilde açıklar:

Tartışmada Konuşmacı Sorumluluğu

- Konuşmanın konusuna iyi hazırlanmak,
- Konuşmaya başlama, sürdürme ve sonuçlandırmayı bilmek,
- Yöneticinin belirlediği kurallara uymak,
- Öteki konuşmacıları dikkatle dinlemek, not almak,
- Söylenmiş olan sözleri, düşünceleri tekrarlamamak,
- Dinleyicilerin tepkilerini saptamak,
- Dinleyicilerin sorularını not almak, uygun yanıtlamak,
- Öteki konuşmacılara adıyla (unvanıyla) seslenmek,
- Duygusal olmamak, sinirlenmemek, katılmadığı görüşleri, nedenleriyle açıklamak,
- Açık, yüksek sesle ama bağırmadan konuşmak.

Tartışmalarda Yönetici Sorumluluğu

- Önceden toplantı salonunun düzenini denetlemek, (ışık- ses- ısıtma- oturma- araç – gereç...)
- Konuyu ve konuşmacıları iyi tanımak,
- Tartışma ilkelerini konuşmacılarla kararlaştırmak,
- Başlatma ve sonuç konuşmalarını kısa, anlaşılır yapmak,
- Konuşmacıların kurallara uymalarını sağlamak,
- Sert ve kırıcı davranmamak,
- Konuşmacıları dikkatle dinlemek, not almak, dinleyicileri izlemek,
- Konu dışına çıkılmasını engellemek,
- Dinleyiciler katılacaksa, kurallarını açıklamak,
- Tartışmanın kişiselliğe dönüşmesini önlemek,
- Eşit konuşma olanağı vermek.

Tartışmalarda Dinleyici Sorumluluğu

- ‘Dinleme’nin bütün kurallarına uymak,
- Katılmadığı görüşleri de uygarcı dinlemek, söz kesmemek, gürültü çıkarmamak,
- Soru yöneltirken konu dışı görüş bildirmemek,
- Konuşmacıları alkışlarla güdülemek.

Belli bir hedef kitle huzurunda gerçekleştirilen tartışmalar, kendine has niteliklerine göre türlere ayrılır. Bu ayrımında, tartışmaların amacı, yapısı ve şekli belirleyicidir. Özezen (2003), çalışmasında sözlü iletişim türleriyle ilgili kaynaklarda farklı yaklaşımlar bulunduğunu ifade ederek bu türleri adlandırırken birtakım ölçütler belirlemiş ve belirlediği on beş ölçütü esas alarak içinde tartışmanın da kategorize edildiği türleri ortaya koymuştur. Bu noktadan

hareketle, bu çalışmada esas alınan tartışma türleri, münazara, açık oturum, panel, forum ve sempozyumdur.

Münazara

Konusu daha önceden belirlenmiş, iki karşıt fikri savunan iki grubun bir konuyu jüri ve dinleyiciler önünde savunduğu tartışma türüne münazara denir.

Münazara daha çok eğitim için okul ortamında tercih edilen bir tartışma türüdür. Genel tartışma kaideleri, münazaralar için de geçerlidir. Münazaranın tabiatı gereği bir yarışma havası içerisinde geçmesi, onu diğer hazırlıklı konuşmalardan ayıran unsurdur.

Konuşmacı, konuştuğu teze kendi nazarınca inanmıyor olabilir ancak; münazarada esas olan, üzerinde durulan düşünceyi en etkili bir şekilde savunmak, ikna etmektir. Bunu başarabilmek için gruplar, kendi tezlerini doğrulayıp aynı zamanda karşıt tezi çürütecek fikirler ve deliller için kapsamlı bir ön hazırlık yapmak durumundadırlar. Kaynak taraması, görüşmeler, araştırmalar ön hazırlık için gereklidir. Galip gelmek ya da yenilmek münazaranın vitrin yüzü gibi görünse de bu çok doğru değildir. Münazarada, konuşmacılar görüşlerini ne denli etkin sunarlar ve münazara kriterlerine riayet ederlerse o kadar başarılı olacaklardır. Münazaraya dâhil olmak bile başlı başına bir kazanımdır.

Münazara, katılımcılara; tezini temellendirici çalışmalar yapma, bir plan dâhilinde hareket etme, öz güven duygusu geliştirme, önemli ve önemsiz bilgileri ayırabilme, topluluk önünde konuşabilme, grup kültürü, sorumluluk ve aidiyet duygusu geliştirme, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirme, öz değerlendirme yapma gibi katkılar sağlar.

Münazara grupları en az üç kişiden oluşur. Her grupta bir başkan bulunur. En az üç kişiden oluşan bir jüri belirlenir. Jürinin de katkılarıyla, savunulacak tezler belirlendikten sonra grup üyeleri konunun bölümlerini kendi aralarında pay ederler. Seçilen konu bir değer arz etmelidir, fayda sağlamalı, ilgi çekici nitelikte olmalıdır. Her konuşmacı konunun farklı bir boyutunu ele almakla birlikte çatıyı teşkil eden esas konu için üyelerin konuşmaları birbirini tamamlayıcı mahiyette olmalıdır. Bunun için kuvvetli bir hazırlık yapıp konuya hâkim olmak gerekmektedir. Münazarada öncelikle konunun genel bir resmi çizilir ve ilk konuşmacılar tarafından girizgâh olarak değerlendirilebilecek bir konuşma yapılır.

Akabinde, söz alan grup üyeleri sırayla konuyu ayrıntılandırır, çeşitli yönleriyle ele alır ve kanıtlarla savunurlar. Üyelerin konuşmalarını tamamlamasının ardından başkan sözü alır, konuşmayı kabaca özetler ve karşıt tezi savunan grubun sorularını yanıtlar. Konuşmalar gerçekleştirilirken grup üyeleri karşıt grubun konuşmalarını not ederler. Bu notlardan karşıt grubun iddialarını çürütmek üzere sorular sorma ve sorulara cevap verme aşamalarında yararlanılır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan: 2007: 218).

Grup üyelerinin savunduğu tezler hakkında ön hazırlıklarının durumu, beden dili, vurgu, tonlama gibi unsurlar, dilin kullanımı, tezin savunulma başarısı, sorulan sorular ve karşıt tezi çürütmeye yönelik yapılan hamleler, saygı, nezaket ve hoşgörü kurallarına riayet gibi kıstaslar jürinin değerlendirmesi için esastır. Objektifliği sağlamak ve iyi bir ölçme yapabilmek adına münazara değerlendirme kriterlerini içeren bir cetvel hazırlanıp bu cetveldен yararlanılabilir. Jüri kararını açıkladıktan sonra grup üyeleri birbirini kutlar, nezaket kuralları içerisinde münazara sonlanır.

Panel

“Dinleyiciler önünde bir konuşmacı grubunun genellikle, sosyal ya da politik bir konuyu tartışmak amacıyla düzenlenen toplantı, tartışma grubuna panel denir.” (Akbayır, 2011: 136).

Panel için seçilen konular toplumu ilgilendiren başlıklar olmalıdır. Toplumu ilgilendiren konularda net hükümler koymaksızın, ortaya atılan konuya farklı perspektifler getirmek, değişik anlayışlarla onu aydınlatmaya çalışmak esastır. Bu yüzden panel türünde ortak karar oluşturmak beklenen bir hedef değildir. Panelde görevli konuşmacıların alanında uzman sayılan kişiler olduğu varsayılmaktadır. Üslup olarak yoğun bir akademik tarz benimsenmez. Panelin sohbet havası şeklinde gerçekleşen bir üslubu vardır. Genel tartışma kaideleri panel için de geçerli olmakla birlikte panelin kendine has belli başlı özellikleri vardır.

Panelde bir başkan bulunur. Başkan, konuşmayı açar ve konuyu takdim eder. Söz alacak olan konuşmacıları tanıtır, kimin ne konuşacağını, panelde nasıl bir yol izleneceğini kısaca anlatarak konuşma sürelerini açıklar ve konuşmacılara söz verir. Çok elzem olmadıkça konuşmacıların sözünü kesmez, müdahalede bulunmaz. Genelde konuşmacılara on- on beş dakika konuşma süresi verilir.

Kaynakların genel yaklaşımı konuşmacı sayısının üç ile altı arasında değişebilir olduğudur. Bu sayıyı dört-sekiz kişi şeklinde ele alan kaynaklar da mevcuttur. Konuşmacılar, konunun ayrı ayrı yönlerini ele alırlar. Konuşmalar, başkanın uygun gördüğü sıraya ve süreye göre gerçekleştirilir. Başkan, herkes sözünü bitirdikten sonra konuyu toplarlar ve özetler. Bu surette -dinleyicilerden soru sorulmamışsa- panel nihayete erdirilir.

Panelin sonunda, dinleyiciler panel konuşmacılarına soru yöneltebilirler. Dinleyicilerin de dâhil olduğu tartışma, forum haline dönüşür.

Forum

Forum, panelin son kısmında, dinleyenlerin karşılıklı olarak soru cevap şeklinde dâhil olduğu tartışma bölümüdür. Bununla birlikte forumun tek başına müstakil bir tür olarak benimsendiğini görmek de mümkündür.

İlgi çekici ve fayda sağlayıcı bir konuda, farklı temsillerden oluşturulmuş bir gruptan oluşan dinleyicilerin konuşma kurallarına riayet ederek sırayla yaptıkları tartışma türüne forum denir. Müstakil şekilde gerçekleştirilen forumlarda beş-yedi kişilik bir tartışma grubundan söz edilebilir (Kaya, 2011: 108).

Diğer tartışma türlerinde olduğu gibi forum da bir başkanın idaresinde gerçekleşir. Başkan, tartışma sürecini yöneten ve yönlendiren olduğu için kilit bir görev üstlenmektedir. Masaya yatırılan konuya hâkim olmak, zamanında müdahalelerle konu dışına çıkılmasını engellemek, çözüme katkı sunacak bir tartışma ortamı tesis etmek, dinleyiciler/katılımcılar üzerinde adil, nezaketli ve saygılı olmak başkanın görevlerindedir. Başkan tarafından öncelikli olarak konu uzmanlarına söz verilir. Konu uzmanları görüşlerini ifade ettikten sonra dinleyicilere söz hakkı verilir, bu şekilde dinleyiciler hem kendi görüşlerini ifade ederler hem de konu uzmanlarına sorular yöneltme imkânı bulmuş olurlar.

Genel temayül, bir saat olarak tasarlanan panelin devamında yarım saat forumun yapılması şeklindedir. Panel sonunda gerçekleştirilen forum bölümüne geçildiği dinleyicilere beyan edilmelidir.

Forum, dinleyicilerin konuşulan konu üzerinde etkili bir şekilde düşünmelerini, konuya dair değişik perspektifler oluşturmalarını sağlar. Forum,

dinleyicilere tartışma sürecine dâhil olma imkânı sağlar. Bu durum, tartışma süreci boyunca oluşabilecek yanlış ve eksik anlamaların telafi edilmesini sağlayacağından, bir nevi tekrar fırsatı da sunar.

Forumda belirlenen konu genel bir çatıya sahiptir ve herkesi ilgilendirecek şekildedir. Katılımcıların/dinleyicilerin konuyu dağıtmaması, kendi özel hayatlarına indirgememesi son derece önemlidir. Sorulacak sorular açık ve net bir şekilde aktarılmalı, diğer tartışma türlerinde de olduğu üzere görgü ve nezaket kurallarına riayet edilmelidir.

Açık oturum

“Toplum ilgilendiren güncel meselelerin veya kamuoyunun ilgisini çeken güncel bir konunun, uzman kişilerce ele alınıp tartışılmasına açık oturum denilir.” (Sarı, 2011: 263).

Halk kitlelerini alakadar eden bir konunun, uzmanlar tarafından bir başkan liderliğinde dinleyiciler önünde tartışıldığı konuşmalar açık oturumdur. Açık oturum, diğer türler gibi, uygun dizayn edilmiş bir salonda dinleyiciler nezaretinde yapılır. Bunun yanı sıra açık oturumlar, gelişen teknoloji ekseninde çağımıza uygun olarak televizyon/radyo stüdyolarında dinleyici grubunun katılımıyla da yapılabilir. Radyo ve televizyon çağı artık dinleyici kitlesini mevcut fiziki ortamda hazır bulundurma gerekliliğinden sıyırdığı için evlerinde televizyonları/radyoları başındaki dinleyicileri bu grubun içinde algılayabiliriz. Söz konusu durumda ekranda/mikrofonda sadece konuşmacılar bulunur, televizyon/radyo başındaki dinleyicilere hitap ederler.

Açık oturum konularının güncel olması bu türün belirleyici özelliklerindedir. Açık oturumlarda konuşmacı sayısı genellikle üç - beş kişi şeklinde olur. Başkanın tartışılan konu hakkında araştırma yapmış olması gerekir. Açık oturumun önceden planlanması, fikirlerin savruk bir şekilde ortaya konması riskini ortadan kaldıracaktır. Diğer tartışma türlerinde olduğu gibi başkan kısaca konuyu/sorunu ortaya koyar, konuşmacıları takdim eder ve onlara sırasıyla söz verir. Konunun akışına göre konuşmacılara yöneltilen dönüşümlü sorularla tartışma canlı tutulur. Başkan, birkaç tur konuşma yapıldıktan sonra gerekiyorsa ara ara kısa özetlemeler ve toparlamalar yapar. Kısır polemiklere ve nezaketsiz davranışlara müsaade etmez. Objektif bir şekilde tartışma sürecini idare etmek,

süre ayarlamasını dengeli yapmak, düzeyli ve seviyeli bir tartışma ortamı tesis etmek başkanın sorumluluğundadır. Açık oturum bittiğinde ele alınan konuyla birlikte konuşmacıların fikirleri kısaca özetlenmeli ve teşekkür konuşması yapılmalıdır. Açık oturumun süresi tartışılan konuya göre belirlenmekle birlikte genel olarak bir veya bir buçuk saat sürmesi beklenir. Başkan lüzum görüyorsa açık oturumun sonu bir foruma bağlanabilir.

Sempozyum

Bilim, sanat, politika, edebiyat, tarih gibi alanlarda belirlenen bir konunun farklı yönleri üzerine oturumlar halinde uzman kişiler tarafından yapılan seri konuşmalara sempozyum denir. Sempozyum, tartışma türleri içerisinde en yüksek seviyeye sahip konuşmaları içerir. Sempozyumun diğer tartışma türlerine nazaran daha bilimsel ve ciddi bir havası vardır.

Sempozyumlar toplumun her kesiminin ilgisini çekmez. Alanla alakalı kişiler sempozyuma konuşmacı ve dinleyici olarak dâhil olur. Her konuşmacı uzmanlık alanına göre bir sunum ve bildiri hazırlar. Belirlenen konu hakkında farklı başlıkları ön plana çıkarmak ve aydınlatmak sempozyumda esastır. Her konuşmacı, konunun değişik bir yönünü vurgular. Sempozyumda, belirlenen konuyu her yönüyle ele alıp değerlendirmek; bir soruna çözüm getirmek temel amaçtır. Bilgi vermek ve bilgilenmek esastır. Tartışmanın genel kuralları sempozyum için de geçerlidir.

Sempozyumlar ciddi bir çalışmadır, etkili bir organizasyon becerisi gerektirir. Profesyonel bir iştir. Bu konuda tecrübeli kurum ve kuruluşlar sempozyum tertip edebilir. Öncelikle düzenleme kurulu oluşturulur ve sempozyum konusu belirlenir, planlanan tarihiyle birlikte ilan edilir. Alan uzmanları bildiri özetlerini sempozyum düzenleme kuruluna ulaştırırlar. Kurulun uygun gördükleri etkinliğe dâhil edilir ve oturumlar oluşturulur. Konuşmacıların sayısı üç ile altı arasında olur. Her bir konuşmacı genellikle beş ile yirmi dakika arasında konuşur. Sempozyumdaki tartışmalar ciddi bir hava içinde geçer. Genellikle akademik üslupla gerçekleştiği için konuşmacılar dinleyenleri sıkmayan etkili bir sunum yapmaya gayret göstermelidir. Sempozyumlar farklı oturumlar halinde birkaç gün boyunca devam edebilir.

Sempozyumu oturumları başkan yönetir. Oturum başkanlarının üstlendiği görev, sempozyumun başarıya ulaşması için kritiktir. Başkan öncelikle mevcut oturumun konusunu, konuşma yapacak uzmanları ve bildirimleri takdim eder. Konuşmacılar sürelerine riayet ederek başkanın verdiği sıraya göre konuşmalarını yaparlar. Konuşmalar tamamlandıktan sonra başkan, konuyu özetler ve sonuçları dinleyicilerle paylaşır. Sempozyumun sonunda dinleyicilerden sorular alabilir. Bu halde sempozyum sonu forum etkinliği gerçekleşmiş olur. Nihayetinde başkanların teşekkür konuşmalarıyla oturum tamamlanır. Sempozyum sonuçları akademik bir değer taşıdığı için düzenli bir yazıda toplanarak yayımlanır.

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilecek eğitim-öğretim ve iyileştirme faaliyetleri dezavantajlı gruplara yönelik gerçekleştirilmektedir. Toplumun dikkat çeken bir örnekleme olarak düşünülebilecek ceza infaz kurumlarının günümüzdeki modern anlayışla idare olunması tarihsel bir süreç sonunda meydana gelmiştir.

Tarihsel Süreçte Ceza İnfaz Kurumları

İçli (1999), suçu toplumda normlara dayalı hukuk düzenine aykırı olan ve bu düzenden sapan davranışlar olarak tanımlar. Suçun doğurduğu kamusal yaptırıma da ceza denir. Ceza, bireye ve topluma karşı yapılan eylemlerle zarar verip karşılığında suça karışmış olanı, millet adına bağımsız yargı kararıyla birtakım yaptırımlarla karşı karşıya getirmektir. Diğer bir deyişle ceza, caydırıcı bir yaptırım aracıdır. Toroslu (2005: 358) cezayı; “Kanun tarafından öngörülen ve adli makamlar tarafından ceza muhakemesi adı verilen işlemler bütününe göre kanunun bir emrini ihlal eden kişiye verilen acı” şeklinde tarif eder.

Tarihin her döneminde ceza ve infaz kavramlarının algısı farklılık göstermiştir. Kendisi hakkında güvenlik tedbiri uygulanan bir bireyin topluma yeniden kazandırılması ve sosyalleştirilmesi esas amaçtır. Bu amaç gerçekleşirken dolaylı yoldan toplum da muhafaza edilmiş olur. Suç ve ceza dengesini gözetmek; gerek suç işleyen bireyin ıslah edilip yeniden kazanılması gerekse adaletin tam manasıyla tesis edilebilmesi açısından son derece önemlidir.

Dönmezer’ in tespitlerinden hareketle, çağdaş anlamda algıladığımız ceza hukuku ekseninde verilecek bir cezada bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir:

1. Ahlaki, genel adetlere uygun ve insan onuru ile bağdaşabilir olmalıdır.

2. Dallara ayrılabilir nitelikte olmalıdır.
3. Sadece suçlu üzerinde etki göstermelidir.

4. Sonuçları itibariyle tamir edilebilecek ve kötülüğü giderebilecek vasıfta bulunmalıdır. Adli hata halinde tamiri mümkün olmalıdır (Dönmezer: 2004: 283).

Türk Ceza Kanunu'nun 45. maddesi, suçun karşılığında yaptırım olarak uygulanacak cezaları hapis veya adli para cezası olarak ifade etmiştir (Türk Ceza Kanunu[TCK], 2004: madde, 45).

Hapis cezası, suç işleyenin işlediği suç karşılığında tespit edilen zaman dilimince sınırları belirli ve korunaklı özel yerlere konmak suretiyle toplumdan tecrit edilerek hürriyetinin kısıtlanmasıdır. Bilindiği üzere hapis cezaları, ceza infaz kurumlarında infaz edilir. Hapis cezaları üçe ayrılır. Bunlar: ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası ve süreli hapis cezalarıdır (TCK, 2004: madde, 46).

Ceza anlayışı çağlar boyunca farklı şekillerde yorumlanmış ve uygulanmıştır. Çağımız ceza anlayışında bireyi salt cezalandırmak, elem çektirmek değil bireyi yeniden kazanmak esastır. Bu anlayış doğrultusunda hükümlü/tutukluların mahpusluk dönemini fiziksel ve zihinsel olarak en az kayıpla tamamlaması ve cezanın infaz olduğu süreç boyunca iyileştirme adına yüksek kazanım elde etmesi beklenir. Bu açıdan hükümlü/tutukluların, ceza infaz kurumlarında kaldığı süre boyunca kendilerini geliştirici, yarar sağlayacağı, sosyalleştireceği programlara tabii tutulmaları önemlidir.

Ceza infaz kurumları özel müesseselerdir. Bu kurumları ifade etmek için geçmişten günümüze hapisane, mahpushane, mahbes, zindan, tevkifhane, tutukevi, cezaevi gibi farklı kavramlar kullanılmıştır. Bu kavramlar aynı metaforu karşılama da halk arasında, hürriyeti bağlayıcı yerlerin genel adı olarak tercih edilmiştir. Günümüzde ceza infaz kurumları tabiri, geçerli olanıdır.

Herhangi bir mahkeme kararıyla tutuklanmış ya da işlediği suç karşılığında hüküm giymiş bireylerin barındığı ya da cezalarını infaz ettiği, kanunlar çerçevesinde işletilen özel korunaklı binalara ceza infaz kurumları denir. Ülkemizde, erkek, kadın ve çocuk ceza infaz kurumları bulunur. Kurumlar açık ve kapalı olarak ayrılır. Bu kurumlar müstakil olabildiği gibi, ağırlıklı olarak

erkeklerin barındığı ceza infaz kurumlarının ayrıca kadın, çocuk bölümleri şeklinde de olabilmektedir.

Bir insanı hapsedmek çok uzun zamanlardan beri uygulanan bir tedbir ya da yaptırım şeklidir. Tarihsel süreçte hapsedme kavramı, içinde yaşanan dönemin mevcut anlayışına göre farklı anlayışlarla hayat bulmuştur. Eskiden, genel olarak suçlunun ya da suçlu olduğu düşünülen kişinin yargılanma işi biteceği zamana kadar alıkonulması hapsedmek olarak düşünülürdü. Bir anlamda hapishaneler, günümüzdeki nezarethaneler gibi müşahede yerleri olarak görülmekteydi.

İlk çağlarda suç işleyeni öldürmek, vücudunun bir uzvunu eksiltmek suretiyle sakatlamak, bedensel işkenceler, angaryaya koşmak, köle etmek, sürgün etmek gibi ceza metotları uygulanmaktaydı (Demirbaş, 2003: 85). Burada, suçluya yaptığının bedelini ödetmek veya suçluyu külliye ortadan kaldırmak suretiyle soruna çözüm getirmek gibi bir bakış açısı vardır. Suçlunun ıslahı yahut insanları suça sürükleyen nedenlerin ortadan kaldırılması gibi bir amaç gözlenmemektedir. Hapsedmenin bir ceza olarak düşünülmesi tarihin ilerleyen aşamalarında olmuştur.

Hapis cezaları yerleşik hayatla doğrudan ilişkilidir. Yerleşik hayata geçilmeden önce, bireylerin belli noktalarda kısa süreliğine tutulduğu bilinmektedir. Bu uygulamayı hapis cezası olarak nitelendirmek doğru olmaz. Hapsedme cezası Mısır, Babil, Antik Yunan ve Roma dönemlerinde göze çarpmaktadır. Ancak bu medeniyetlerde suçların tasnif edildiği, suçların girdiği kategoriye göre daha önceden belirlenmiş süreli cezaların söz konusu olduğu bir hapis yaptırım algısının olduğunu söylemek zordur. Burada, suçların ve cezaların normatif bir düzene oturtulmadığı, suçlunun yargı süreci boyunca yahut infazının gerçekleşeceği zamana kadar tutulduğu bir hapis kavramı vardır.

Orta Çağ' da mevcut olan ceza hukuku ve cezaların infazı üzerinde kilisenin etkisi büyüktür. Dönemin skolastik düşünce yapısı ceza ve infaz anlayışına da yansımıştır. 16. yüzyılın sonu, 17. yüzyılın başlarına kadar bu algı devam etmiştir. Günümüz modern infaz anlayışının temelleri uzmanlarca, bu yüzyıla dayandırılmaktadır. Bireyin ceza infaz kurumlarında kaldığı süre boyunca kişisel gelişimine katkı sunup onu topluma yeniden kazandırma anlayışı çağdaş yaklaşımdır. 1588 yılında Amsterdam Ceza Mahkemesi on altı yaşındaki hırsıza

alışıldığı üzere ölüm cezası vermemiş, devletin onu yeniden ıslah edip iyileştirmesi yönünde karar tesis etmiştir. Bu tarihten itibaren de ceza infaz kurumlarının misyonları eski anlayıştan sıyrılarak modern anlayışa yaklaşmaya başlamıştır (Demirbaş, 2003: 95). 18. Yüzyılda Avrupa’da hapishaneler tamamen yaygınlaşmış, suça yönelik uygulanan cezai yaptırımlar genellikle bedenden ruha evrilmiş; bireyin hürriyetini kısıtlayıcı ve cezai sonuçların psikolojik anlamda üstlenildiği bir sisteme geçilmiştir (Yaman ve Acar, 2016: 13).

İslam hukukunda uzun süreli hapis cezaları göze çarpmaz. Uzun süreli hapis cezalarından ziyade, bireysel ve fiziki yaptırımlar ön plandadır. İslam hukukunda had, kısas ve ta’zir gibi cezalar uygulanır ve genel olarak yaptırım gerçekleştirildikten sonra birey toplumsal yaşantısına devam eder. Burada uzun süreli bir mahpusluk durumundan söz etmek mümkün değildir.

Osmanlı Devleti şer’i ve örfi kurallara göre idare olunan bir yönetimi benimsemiştir. Devlette ağırlıklı olarak geçerli olan İslam hukuku olmuştur. Yukarıda ifade olunduğu üzere İslam hukukunda uzun süreli hapis cezaları olmadığından Osmanlı Devletinde bilindik anlamda hürriyeti sınırlayıcı uzun süre mahpusluk gerçekleştirecek cezaevi müesseselerine pek rastlanmamıştır (Demirbaş, 2003: 129). Cezalar genel olarak kalebentlik, cezirebentlik, küreğe koşma, prangaya vurma, tomruğa koyma gibi metotlarla uygulanmıştır (Gökçen, 1989). Osmanlı Devletinde hapishaneler genellikle zindan şeklinde ifade olunmuştur. Yedikule, Baba Cafer, Galata gibi zindanlar buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca belli başlı kalelerin de zindan görevinde kullanıldığı bilinmektedir. Buradaki hapislik, günümüzdeki tutukluluk kavramını karşılamakla yetinmiştir.

Tanzimat Dönemiyle başlayan yenileşme hareketi devletin hukuka, cezaya ve cezaevine olan yaklaşımlarına da yansımıştır. Tanzimat’la birlikte mevcut cezaevleri için revize çalışmaları yapıldığı görülmektedir. 1831 yılında İstanbul zindanları misyonunu tamamlayıp tarihteki yerini almıştır. Aynı yıl Hapishane-i Umumi kurularak zindanların görevini devralmıştır. Tanzimat döneminde kabul edilen 1840, 1851 ve 1858 tarihli ceza kanunları ile birlikte, Osmanlı Devletinde artık hürriyeti bağlayıcı cezalar öngörölmeye başlanmıştır (Demirbaş, 2005; Akt: Topaloğlu, 2011: 16). Islahat Fermanıyla birlikte hapishanelerin ıslah edilerek mahkûmlara kötü muamele yapılmaması, işkencelere müsamaha gösterilmemesi

gibi önemli anlayışlar getirilmiştir. Mahkûmlara yönelik ıslah çalışmaları da bu dönemde gündeme gelmiştir. Osmanlı Devletinin son dönemlerinde ise cezaevi şartlarının iyileştirilmesi, personelinin belli niteliklere sahip olması, gözlemlenen Avrupa cezaevlerinden örnekler alınması gibi iyi niyetli yaklaşımlar ortaya konulmuştur.

Savaştan çıkmış, küllerinden yeniden doğmuş bir milletin doğal olarak Cumhuriyetin ilk dönemlerinde maddi sıkıntılar yaşadığını görmekteyiz. Bir yandan kurulan yeni rejimin ve gerçekleştirilen inkılapların sosyolojik paradigmaları, bir yandan kalkınma ve sanayi hamleleri nazarınca ülkenin inşa rüzgârı, eldeki mevcut kudretin öncelikli olarak belli başlı kanallara aktarılmasını gerekli kılmıştır. Bu kanallar içerisinde cezaevleri kendine çok fazla yer bulamamıştır. Cumhuriyet döneminde -1929 yılında- cezaevleri İçişleri Bakanlığı idaresinden Adalet Bakanlığı idaresine devrolmuştur. Kurumların genel yapısı ve fiziki şartları ve imkânları elverişsiz kalmıştır. Cumhuriyet döneminde cezaevi personelinin de profesyonel anlamda bir eğitim alamadığı, görevini geleneksel yöntemlere göre icra ettiği bilinmektedir.

Buraya kadar çizdiğimiz resme dikkat edilirse, ilerleyen yıllarda çıkarılan kanun ve yönetmeliklerle ceza infaz kurumlarında muntazam ilerleme kaydedildiği görülecektir. Cumhuriyet dönemiyle başlayan ve bugünüme uzanan yüz yıllık zamanda, cezaevi personelinin görev ve yetkileri netleştirilmiş, hükümlü/tutuklu hakları iyileştirilmiş, kurumlarda kurullar oluşturulmuş ve görev/sorumluluklar belirlenmeye başlanmıştır. Çağdaş Avrupa devletleri örnek alınarak iyileştirmeler yapılmıştır. Suçun ve infazın şahsiliği pekiştirilmiştir. Cezaevlerinde fiziki, teknik ve yapısal değişikliklerle ilerlemeler kat edilmiştir. 1950'li yıllardan sonra A, A1, A2, A3, B ve C tipleri, 1970'lerden sonra K1, K2, E tipleri, 1980'lerden sonra 500 kişilik özel tip ve H tipi ve 2000'lerden itibaren F, L, ve T tipleri inşa edilmiştir (Ata, 2006; Akt: Ağcakale, 2010). Cezaevi personelinin standartları yükseltilmiştir. Para cezası, erteleme gibi diğer tedbirlerin uygulanması, açık-yarı açık cezaevlerinin tesis edilmesi, eğitime, iyileştirmeye ve üretmeye dayalı bir infaz anlayışının geliştirilmesi süreç içerisinde tamamlanmıştır. Koşuş sisteminden oda sistemine geçilmiş, cezaevlerinin tadilatları ve yenileme çalışmaları peyderpey devam etmiş ve kurumlar fiziken elverişli konuma getirilmiştir. Şu anda bütün ceza infaz

kurumlarındaki odalarda tuvalet, banyo, sürekli sıcak su ve havalandırma imkânı bulunmaktadır. Bununla birlikte hükümlü/tutuklular için eğitim-iyileştirme faaliyetleri aralıksız sürdürülmektedir. İslah ve rehabilitasyon çalışmalarına hassasiyetle azami gayret gösterilmektedir. Ülkemizde 1980' li yıllardan sonrasına kadar ölüm cezaları tatbik edilmiştir. Daha sonra ölüm cezalarına müsaade veren kanun yürürlükte olmasına karşın uzunca bir süre istisnalar hariç ölüm cezaları tatbik edilmemiştir. Nihayetinde 2004 yılında ölüm cezasının kaldırılmasına dair çıkarılan kanunla ölüm cezaları kaldırılmış, yerine ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları getirilmiştir. Son olarak, 29.12.2004 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5275 sayılı kanunla da Türkiye'de bulunan ceza infaz kurumları daha çağdaş bir yönetim benimsemiştir. Şu anda sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri tesis edebilmek adına konferans salonları, tiyatro salonları, kapalı spor salonları, halı sahalar ve iş atölyeleri gibi imkânlar- hiç olmazsa bunlardan biri ya da birkaçı- bütün ceza infaz kurumlarında mevcut durumdadır.

Şu bir gerçektir ki, ülkemizde tarihsel süreç içerisinde ceza infaz kurumları gerek fiziksel gerek mental olarak olumlu anlamda radikal değişim/dönüşümler geçirmiş, kurumlarda iyileştirme adına her platformda çok önemli adımlar atılmış, bunlara paralel olarak günümüzde çağdaş standartlara ulaşılmıştır. Bununla birlikte hâlihazırda ceza infaz kurumlarında eksik görülen hususlar noktasında çalışmalar dinamik bir şekilde sürdürülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ceza infaz kurumlarında bulunan bireylerin sağlığına, rehabilitesine, akademik ve kültürel gelişimine, eğitimine ve bireyin topluma tekrardan adapte olup yaşamını olağan biçimde sürdürebilmesi politikasına son derece kıymet vermekte, buna uygun adımlar atmaya devam etmektedir.

Ceza İnfaz Kurumlarında Eğitim

Ceza infaz kurumlarının, bireyi kurumda kaldığı süre boyunca eğitmek, iyileştirmek, suçtan arınmasına vesile olmak, ıslah etmek ve nihayetinde bireyin topluma tekrar adaptasyonuna yardımcı olmak gibi hedefleri, modern anlamda önemli bir bakış açısını ortaya koymaktadır.

Dünyadan ve ülkemizden örneklere bakılırsa, tarihsel tecrübeler bize sıkı sıkıya katı güvenlik ve yaptırım esasına dayanan cezaevi yönetim anlayışının

hükümlü/tutukluların ıslahı yönünde çok da olumlu sonuçlar ortaya koymadığını göstermektedir. Cezaevlerinin salt hürriyeti bağlayıcı katı yüzü-dışsal otorite anlayışı-, birey açısından caydırıcı sonuçlar doğurmamıştır. Artık dünyada ve ülkemizde uzun süreden beri geçerli olan modern yönetim anlayışı, hükümlü/tutukluların kurumda kaldıkları süreyi en verimli şekilde tamamlayıp sosyal, kültürel, zihinsel, bedensel ve mesleki anlamda kişisel gelişimlerini artıcı etkinliklerde bulunup onları yararlı bir şekilde topluma iade etme misyonunu öngörmektedir. Sosyoloji ve insan-toplum psikolojisi konularında gelinen nokta artık hapishanelerin suçluların yeniden vatandaşlık haklarını elde edecekleri zamana kadar sağaltım ve eğitim görerek hapsidir (McConville, 2000; Akt: Ağcakale, 2010: 63).

Bir suça bulaşmış ya da üzerine suç isnat olunmuş bireyin ceza infaz kurumuna geldiği andan itibaren gözlenmesi, süreç içerisinde denenmesi, kendisine uygun eğitim-öğretim planlarının tasarlanması ve tatbik edilmesi; bu vasıta ile bireyin dikkat çeken yönlerinin olumlu anlamda geliştirilmesi son derece önemlidir. Cezaevleri kuşkusuz müstakil eğitim kurumları değildir. Buna karşın, cezaevlerinin adeta birer eğitim kurumları olarak işlevi düşüncesi oldukça işlevsel ve kıymetli bir yaklaşımdır. Bu açıdan, her hükümlü/tutuklunun farklı yaş, sosyal aidiyet, eğitim, kültür ve yetenek düzeyine sahip olduğu düşünüldüğünde; her hükümlü/tutuklu için ilgi, ihtiyaç, beklenti ve yarar ekseninde öğretim planlarının tasarlanıp uygulanması gerekli olacaktır. Geniş bir yelpazeden bakıldığında da bu hedefe ulaşabilmek adına sadece kurum öğretmenleri ve eğitim servislerinin değil; kurumda görevli bütün personelin bu hedefe olan inancının tam olup eğitim-öğretim programlarını desteklemesi gerekmektedir. Zira artık eğitimde başarı işi tüm dünyada paydaşlarla gerçekleştirilen dayanışmanın ve birlikte çalışmanın ürünü olarak addedilmektedir.

Güvenlik kuralları ceza infaz kurumlarının olmazsa olmazıdır. Fakat bunun getirdiği sınırlamaların minimal seviyeye düşürüldüğü, kurum yaşantılarının dış dünyaya mümkün olduğunca benzetilerek, hükümlü/tutukluların cezalarını infaz ettikleri sürecin hasarsız atlarmaya çalışılması sağlanabilir. Böylelikle hükümlü/tutuklular ceza infaz kurumlarından ayrıldıktan sonra günlük hayata daha rahat adapte olabilirler. Eğitim ve öğretim çalışmaları bu konuda kritik bir

noktadadır. Ceza infaz kurumlarında güvenlik ile eğitim ve iyileştirme faaliyetleri arasında, adil ve mantıklı bir dengenin tesis edilmesi önemlidir. Cezaevi güvenliği ile eğitim ve iyileştirme faaliyetleri birbirinin alternatifi değil, düzenli bir kurum yaşantısı için gerekli iki temel unsurdur. Güvenli olmayan bir cezaevi ortamında hükümlü ve tutukluların tahliye sonrası sosyal yaşama hazırlanmaları mümkün olmadığı gibi, salt bu kişilerin cezaevinden kaçmasını önlemeyi amaçlayan katı bir disiplin anlayışı, çağımızda bu kurumlara yüklenen "topluma yeniden kazandırma" görevinin reddedilmesi anlamına gelecektir (Saldırım, 2010: 327).

Dört duvar arasında sadece belli bir süreyi tamamlamak adına ceza çekmeyi düşünmek ve sağlıklı bir şekilde bunu başarmak çok zordur. Ceza, infaz edilirken gerek geçen zamanın kaliteli bir şekilde tamamlanması gerekse bu süreçte kişinin kendine olumlu anlamda bir şeyler katabilmesi esastır. Faydalı geçirilen bir cezanın birey üzerinde olumlu yansımalarına sıklıkla şahit olunmaktadır. Birey suçtan arınmakla kalmayıp bilinçlenmekte, kendini geliştirmekte ve bambaşka bir kimliğe bürünmektedir Tarihe bakıldığında cezaevlerinde kendini ileri derecede geliştirmiş bireylere ait çarpıcı örnekler bolca görülecektir. İşte bu hedef başarılabilirdiği ölçüde cezaevleri, –eskilerin deyimiyle- medrese-i yusufiye olacaktır. Söz konusu birikimi sağlamanın yegâne yolu da kişisel gayretle birlikte eğitim-öğretim faaliyetlerinden geçecektir. Bir kişinin hayatına dokunabilmenin bu dünyada yapılabilecek en kutsal insani vazifelerden olduğu düşünülürse, ceza infaz kurumlarında eğitim-öğretim faaliyetlerinin değeri bir kez daha anlaşılacaktır. Bu anlayış doğrultusunda, cezaevlerini bir okul mahiyetinde düşünmek hiç de yanlış olmayacaktır.

Mesele hukuksal açıdan ele alınırsa, ceza infaz kurumlarında barınan hükümlü/tutukluların, temel insan haklarına sahip olmaya devam ettikleri ve edecekleri aşikârdır. Eğitim hakkını da bu kapsamda görmek gerekir. Anayasa'nın kırk ikinci maddesi "Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir" demektedir. Elbette ki özgürlüğün kısıtlanmasının ya da hürriyeti bağlayıcı kısıtlılığın getirmiş olduğu birtakım zaruri haller de bu hak kullanılırken göz ardı edilmemelidir. Bu anlamda, 13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve ceza infaz kurumlarında genç ve yetişkin hükümlü ve tutuklulara uygulanacak eğitim ve iyileştirme çalışmalarına ilişkin 27.07.2007

tarıhli 46/1 nolu genelge, anayasanın kırk ikinci maddesinden doğan eğitim ve oğrenim hakkının ceza infaz kurumlarında tatbikine dair bir ereve oluşturmaktadır.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte geçen: “hükümlüye yeni ve olumlu davranışlar kazandırmayı hedefleyen ve bu amacı gerçekleştirmek üzere beden, zihin, ahlâk ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir biçimde gelişmiş bir yapıya, özgür ve bilimsel düşünceye, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan hakları ve onuruna saygılı, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek, bilgi, yetenek, beceri ve davranışlarını geliştirmek, birlikte çalışma ve iş görme alışkanlığı kazandırarak yaşama hazırlamak, kendilerinin geçim ve mutluluklarını sağlayacak faaliyetleri içeren hizmetlerin bütünüdür.” ifadesi, ceza infaz kurumlarında eğitim ve oğretimin tanımını ve amacını resmi olarak ortaya koymaktadır (Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük [CİKYGCT], 2006: madde, 104).

Ceza infaz kurumlarında eğitim ve oğretim işlerini, eğitim ve oğretim servisleri yürütür. Genel bir ereve çizmek gerekirse, kurumların eğitim ve oğretimle alakalı her hizmetinin eğitim ve oğretim servisinin ilgi alanında olduğu söylenebilir. Ceza infaz kurumlarının eğitim servislerinde oğretmen/oğretmenler, kütüphaneci/kütüphaneciler ve infaz koruma memurları (eğitim servisi memurları) görev yapar.

Kurumlardaki oğretmen ve kütüphanecinin vazifeleri, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte şu şekilde ifade olunmuştur:

- Hükümlülerin eğitim ve oğretimleri ile manevî kalkınmalarını sağlar, örgün ve yaygın eğitime devam eden hükümlülerin okul kayıtları, sınav giriş işlemleri, sevk hâlinde okul kayıtlarının nakledilmesi gibi eğitim ve oğretimleri için gerekli her türlü işlemleri yürütür ve konu hakkında bilgilendirme yapar,
- Her yılın eğitim ve oğretim döneminin başlangıcında eğitim ve oğretim, kurs gibi görev alanına giren konularda bir yıllık plan hazırlayarak kurum en üst amirine sunar ve eğitim ve oğretim istatistiklerini düzenler,

- Yıl içinde değişebilecek koşullar nedeniyle, yıllık plânda değişiklikler yapar,
- Kütüphanecinin bulunmadığı hâllerde onun görevlerini yerine getirir,
- Öğretmen, okuma yazma bilmeyen hükümlülere, okuma yazma öğretilmesinden sorumludur. Herhangi bir sebeple öğrenme güçlüğü görülenler, öğretmen tarafından kurum en üst amirine bildirilir. Kurum en üst amiri ve öğretmen bunların okuma yazma öğrenmeleri için gereken önlemleri alır.
- Öğretmen, kurumda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edenlerin isimlerini, başladıkları tarihi, hangi sınıfa devam ettiklerini, başlangıçtaki öğrenim düzeylerini, eğitim ve öğretimde gösterdikleri ilerlemeyi, başarısını, devam sürelerini, sınıf yükselmelerini, davranış notlarını, gözlem ve sınıflandırma formunun ilgili bölümüne kaydeder.
- Kütüphanecinin görevleri: Kütüphane ve kitaplığa gelen eserlerin kaydını yapar, bakım ve muhafazasını, dağıtılıp toplanmasını, kütüphane ve kitaplık olarak ayrılan yerin düzeni ile her türlü ihtiyaçlarını tespit eder. (CİKYCGT, 2006: madde, 26)

Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim-öğretim faaliyetlerine kılavuzluk eden diğer bir mevzuat Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge' dir (46/1 nolu genelge). 46/1 nolu genelge uyarınca ceza infaz kurumlarında eğitim öğretim çalışmaları yetişkin I. ve II. kademe eğitimi başarı kursları, Açık İlköğretim Okulu ve Açık Öğretim Lisesi, Açık Öğretim Fakültesi, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan sınavlar, yükseköğretim çalışmaları, hazırlık kursları, din hizmetleri ve ahlâkî gelişim, kütüphane faaliyetleri, eğitimde teknolojik imkânlardan yararlanılması, diploma, sertifika vb. törenlerin yapılması gibi hususlardan bir başlık altında ele alınmıştır. İş ve meslek kursları ise başlı başına bir bölüm olarak ele alınmış, üzerinde dikkatle durulmuştur. Zira kurumlarda gerçekleştirilen iş ve meslek kursları, hükümlü/tutuklulara bir meslek edindirebilmek ve hükümlü/tutukluların tahliyesinden sonra sivil hayatta geçimlerini sağlayabilecekleri bir uğraş kazandırabilmek adına son derece önemlidir. Ceza infaz kurumlarında iş ve meslek kurslarına katılan, bu kurslardan belge alan ve bir meslek edinen

hükümlü/tutuklular, sivil hayata döndüklerinde hazır bir mesleğe kavuşmakta ve daha rahat iş bulmaktadırlar. Kurumda buldukları süre içerisinde de iş yurtlarına bağlı üretim esaslı iş atölyelerinde çalışarak hem harçlıklarını kazanmakta, hem ülke ekonomisine, üretime katkıda bulunmakta hem de cezalarını verimli bir şekilde tamamlamaktadırlar.

46/1 nolu genelgede tiyatro, konser, sinema gösterimi, resim, karikatür, halk oyunları, müzik, el sanatları, sergi, bilgi yarışmaları, münazara, satranç-dama gibi çalışmaların yapılması ve önemli gün ve haftaların kutlanması üzerinde durularak, sosyal ve kültürel faaliyetlerin eğitim-iyileştirme çalışmalarına olan katkısına dikkat çekilmiştir. Kurumlarda uygulanması ön görülen spor çalışmaları da müstakil bir başlıkta açıklanarak, hükümlü/tutukluların bedensel sağlığı ve gelişimi ön plana çıkarılmıştır.

Kuruma yeni gelen bir hükümlü/tutuklunun ilk eğitim bilgilerinin alınması, kurumda bulunacağı süre zarfında kendisine uygulanacak eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tasarlanabilmesi açısından önemlidir. Bu çalışmalar, söz gelimi, okuma yazma bilmeyen hükümlü/tutuklunun okuma-yazma kurslarına alınması, okumak isteyenlerin yaygın eğitim gibi programlara devam ettirilmesi, meslek sahibi olmak isteyenlerin gelişimine ve yeteneğine uygun iş ve meslek kurslarına yönlendirilmesi, hükümlü/tutukluların kişisel gelişimine katkı sunacak sosyal-kültürel faaliyetlere dâhil edilmesi gibi pratik faydalar sağlayacaktır.

Ceza infaz kurumlarında sınav hizmetleri de verilmektedir. Sivil hayatta gerçekleştirilen birçok sınav ceza infaz kurumlarında da eş güdümlü olarak yapılmaktadır. Açık Öğretim Kurumları sınavları, Açık Öğretim Fakültesi sınavları, ÖSYM sınavları, Uzaktan Eğitim Fakültesi Sınavları, din hizmetlerine dair sınavlar, verilen sınav hizmetlerine örnek olarak sunulabilir.

Çocuk hükümlü/tutuklulara ceza infaz kurumlarında hemen her konuda olduğu gibi eğitim-öğretim konusunda da büyük kolaylıklar tanınmıştır. Çocuklar, çocuk eğitim ve ıslahevleri, çocuk kapalı ceza infaz kurumları, kapalı ceza infaz kurumlarının çocuk bölümleri, çocuk ve gençlik ceza infaz kurumları gibi yerlerde barınmaktadırlar. Örgün eğitimini sürdürürken bir şekilde tutuklanarak kapalı ceza infaz kurumlarına gelen çocuklar için kurullar oluşturularak kurumlarda sınav hizmetleri verilebilmektedir. Ortalama yükseltme ve sorumluluk sınavlarına

katılımları sağlanabilmektedir. Belli şartları taşıması halinde tahliye olduktan sonra eğitimine devam edebilmesi adına yasal olarak kolaylıklar gösterilmektedir. Ayrıca kurumlarda barınan çocuklar için -mevcut bulunduğu kurumun özelliğine göre- örgün, yaygın eğitim imkânları, çok çeşitli dallarda iş ve meslek kursları imkânları, sosyal-kültürel programlar gibi hizmetler titizlikle yürütülmektedir.

Manevi rehberlik hizmetleri, ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerinin bir parçası, tamamlayıcısıdır. Bugün hemen hemen her kurumda manevi rehberlik hizmetlerini yürüten bir eğitici bulunmaktadır. Bu konuda T.C. Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı işbirliği protokolleri imzalamak suretiyle din hizmetlerinin ceza infaz kurumlarında işlevsel olarak yürütülebilmesi adına paydaş kurumlar olmuşlardır. Ceza infaz kurumlarında din hizmetlerini yürütebilmek için vaizler, kuran kursu öğretmenleri, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri görev alabilmektedir. Söz konusu görevliler belli bir öğretim programı dâhilinde vaaz ve irşat hizmetleri, Kur' an-ı Kerim kursları gibi çalışmalar yürütmektedir. Kimi kurumlarda bu hizmetler haftanın dört günü (Cuma günü hariç), kimi kurumlarda ise ihtiyaç nazarınca haftanın birkaç günü verilmektedir. Farklı dinlere mensup hükümlü/tutuklulara ise belli hükümler doğrultusunda inandığı dinin temsilcileriyle görüşebilme imkânı ve kolaylığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne sunulmaktadır.

Yukarıda anılan hizmetlerde paydaş kurumlarla yapılan iş birliği, yürütülen çalışmaların yararlılığını ve dinamikliğini sağlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, ÖSYM, Üniversiteler, Valilikler, Kaymakamlıklar, İŞKUR, Belediyeler/ Büyükşehir Belediyeleri ve bunlara bağlı resmi kurum-kuruluşlar ile birtakım sivil toplum kuruluşları ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim ve iyileştirme programlarının en önemli paydaşlarıdır.

Ceza infaz kurumlarında kütüphaneler bulunur. Kütüphanesi olmayan kurum neredeyse yok denecek kadar azdır. Ceza infaz kurumu kütüphaneleri halk kütüphanesi gibi her yaş, cinsiyet ile çeşitli ırk, etnik köken, din, dil, eğitim, sosyo-ekonomik düzey ve politik görüşten gelen bir kullanıcı kitlesine sahiptir (Coyle, 1987; Akt: Demir: 83). Bu kitleye doyurucu bir şekilde hitap edebilmek amacıyla Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü her kurumda zengin bir kütüphane bulunmasını önemsemekte, kitapların ihtiyaca göre artırılıp

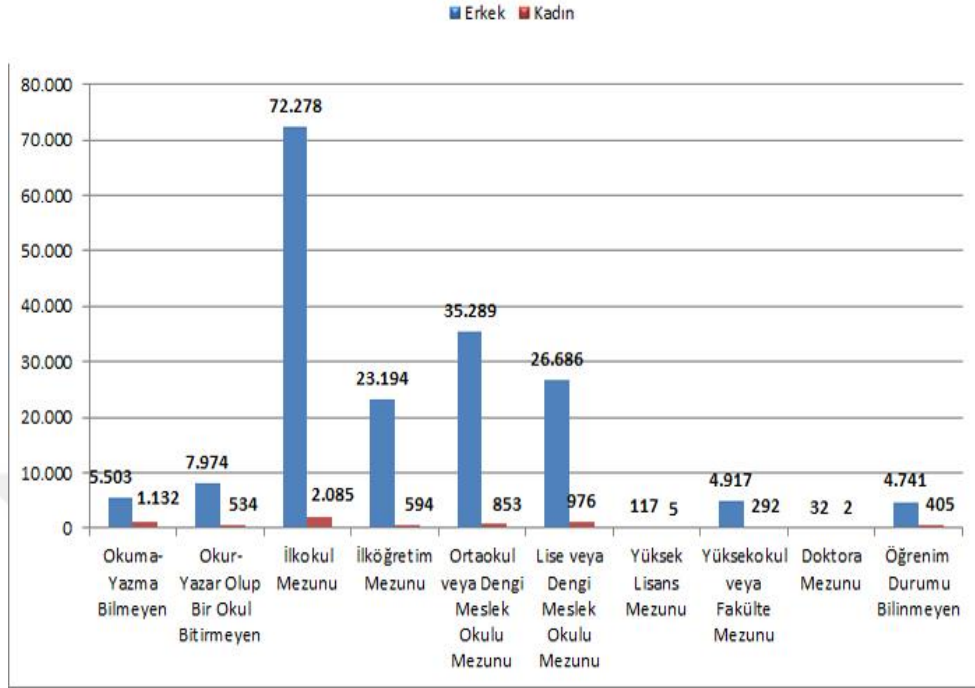
çeşitlendirilmesini, güncellenmesini, muhafazalarının sağlanmasını teşvik edip gerektiğinde bu işlemler için finansal destek sağlamaktadır. Ceza infaz kurumları kütüphanelerinde kayıtlı kitap sayısı 2016 yılı sonu itibarıyla 62.490 adettir (URL-4). Kurumda bulunan hükümlü/tutuklular ve kurum personeli, kurum kütüphanesinden yararlanabilmektedir. Kütüphaneler Dewey' in onlu sınıflama sistemine göre dizayn edilerek sunulan hizmetlerde modern bir kütüphanecilik anlayışı benimsenmektedir. Kütüphane ve kitaplık hizmetleriyle alakalı iş ve işlemler, 12 Temmuz 2005 tarihli Bakan oluru ile yürürlüğe girmiş olup Resmî Gazete 'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi' ne göre yürütülmektedir. Kütüphane ve kitaplık hizmetleri, ceza infaz kurumlarında eğitim-öğretim ve iyileştirme faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir.

Yukarıda genel portresini çizmeye çalıştığımız eğitim ve öğretim faaliyetleriyle sosyal kültürel faaliyetlerin değerlendirilmesi ve takip edilmesi için, yetişkin ve genç hükümlü/tutuklulara yönelik yürütülen eğitim ve iyileştirme çalışmaları üçer aylık faaliyet dönemini kapsayan çizelgelerle Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Yetişkin Eğitim Şube Müdürlüğüne arz edilmektedir. Böylelikle senede dört faaliyet dönemini içeren süreçte gerçekleştirilen hizmetler etkin bir şekilde kontrol edilmekte, gerekli istatistikler tutulmakta ve buna uygun dönütler verilmektedir. Belirli dönemlerle kontrolörler tarafından da teftiş edilen söz konusu faaliyetler, bu vasıta ile denetlenmiş olur. Denetlenen faaliyetler sayesinde varsa eksiklikleri giderme ve hizmetleri geliştirme noktasında geri bildirim alma avantajı da sağlanmış olur. Saydığımız bu hususlar eğitim-öğretim ve iyileştirme faaliyetlerinin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve düzeltilebilmesi boyutunu oluşturmaktadır.

Ceza infaz kurumlarının eğitim- öğretim istatistiklerine göz atıldığında eldeki mevcut son verilere göre:

2016 yılı sonu itibarıyla I. kademe okuma yazma kurslarına 7,169; II. kademe okuma yazma kurslarına 3,593 hükümlü ve tutuklunun katılımı sağlandığı; 1096 hükümlü ve tutuklunun 2 yıllık yüksek okul, 769 hükümlü ve tutuklunun 4 yıllık fakülte, 371 hükümlü ve tutuklu yüksek lisans, 143 hükümlü ve tutuklu doktora eğitimine devam ettirildiği bilinmektedir. Ayrıca, 2016 yılı sonu itibarıyla ceza infaz kurumlarında 386 hükümlü/tutuklunun uzaktan eğitime

devam ettiği ve 62.490 hükümlü ve tutuklunun mesleki ve teknik eğitim kurslarına katılım sağladığı anlaşılmaktadır (URL-5).

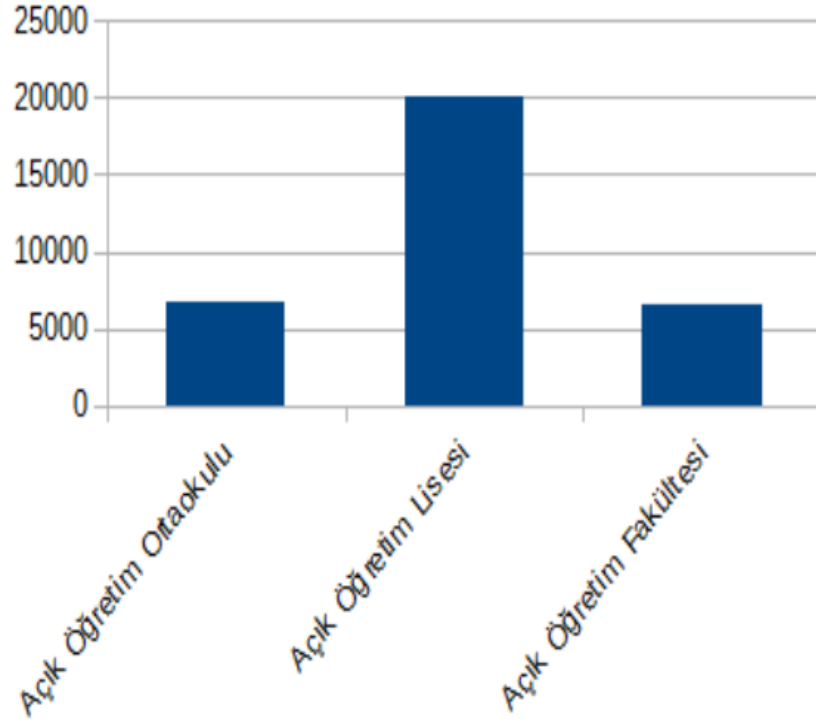
Şekil 1. 01.04.2016 Tarihi İtibarıyla Hükümlü/Tutukluların Cinsiyet Bazında Öğrenim Durumu (URL-6).

Öğrenim Durumu Dağılımı (01.12.2016 Tarihi İtibarıyla)									
ÖĞRENİM DURUMU	ERKEK			KADIN			GENEL TOPLAM		
	Çocuk	Yetişkin	TOPLAM	Çocuk	Yetişkin	TOPLAM	Çocuk	Yetişkin	TOPLAM
Okuma-Yazma Bilmeyen	88	4.882	4.970	3	993	996	91	5.875	5.966
Okur-Yazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	198	6.992	7.190	8	485	493	206	7.477	7.683
İlkokul Mezunu	719	61.401	62.120	23	1.848	1.871	742	63.249	63.991
Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	545	31.494	32.039	13	774	787	558	32.268	32.826
İlköğretim Mezunu	628	20.676	21.304	21	566	587	649	21.242	21.891
Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	134	28.994	29.128	6	1.353	1.359	140	30.347	30.487
Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu	5	26.548	26.553	3	1.544	1.547	8	28.092	28.100
Yüksek Lisans		1.313	1.313		63	63	0	1.376	1.376
Doktora		621	621		7	7	0	628	628
Öğrenim Durumu Bilinmeyen	49	6.328	6.377	3	510	513	52	6.838	6.890
GENEL TOPLAM	2.366	189.249	191.615	80	8.143	8.223	2.446	197.392	199.838

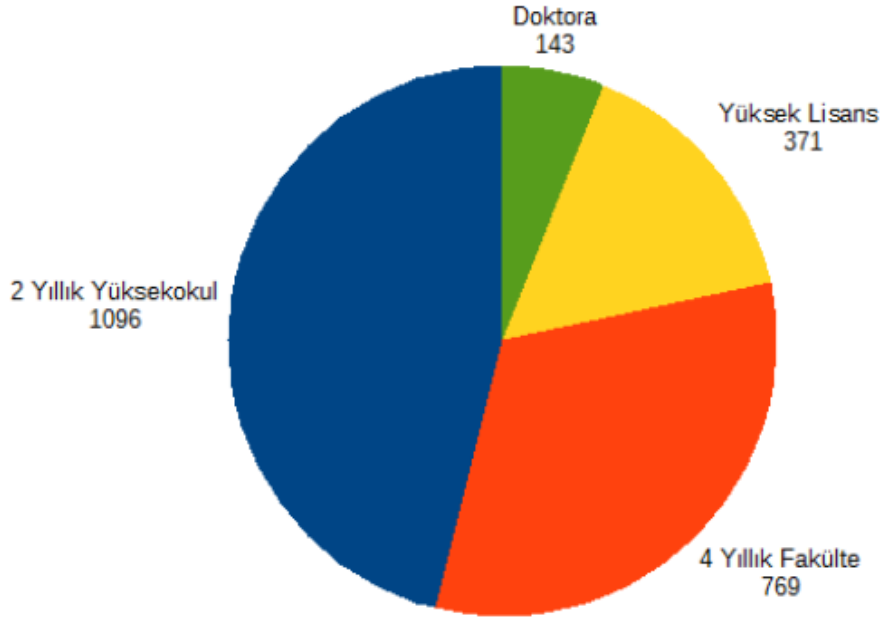
Şekil 2. 01.12.2016 Tarihi İtibarıyla Hükümlü/Tutukluların Çocuk ve Yetişkin Bazında Öğrenim Durumu (URL-7).

Eğitim Durumu	Sayı
Açık Öğretim Ortaokulu	6643
Açık Öğretim Lisesi	20058
Açık Öğretim Fakóltesi	6567
TOPLAM	33268

Şekil 3. 2016 Yılı İtibarıyla Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Hükümlü/Tutukluların Yaygın Eğitim Kurumlarına Devam Sayıları (URL-8).

Şekil 4. 2016 Yılı İtibarıyla Yaygın Eğitim Hizmetlerinden Yararlanan Hükümlü/Tutuklu Grafiği (URL-9).

Şekil 5. 2016 Yılı İtibarıyla Örgün Eğitim Hizmetlerinden Yararlanan Hükümlü/Tutuklu Grafiği (URL-10).

Problem Durumu

Ülkemizde 04.01.2018 tarihi itibarıyla, 291 kapalı ceza infaz kurumu, 70 müstakil açık ceza infaz kurumu, 4 çocuk eğitimevi, 8 kadın kapalı, 6 kadın açık, 7 çocuk kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 386 ceza infaz kurumu mevcuttur. Söz konusu kurumların kapasitesi 208.830 kişiliktir (<http://www.cte.adalet.gov.tr/index.html>).

Kurumlar, geçmişten yakın zamana kadar kendi doğası gereği katı güvenlik esasına göre şekillenmiştir. Süregelen yaşanmışlıklarla elde edilen tecrübeler ve modern yaklaşımlar artık hükümlü/tutukluların ilgi, ihtiyaç, beklenti, enerji ve hizmet eksenini; kendilerinin salıverilmesinden sonra topluma ve kendilerine yararlı birey olarak hayatlarını sürdürebilmeleri adına farklı bir noktaya taşımıştır. Ceza infaz kurumlarında, hükümlü/tutukluların topluma yeniden kazandırılmaları, sorumluluk duygusuna sahip bir birey olarak hayatlarını devam ettirebilmeleri amacıyla eğitim-öğretim çalışmalarına özel önem verilmekte olup; bu çalışmalar ceza infaz kurumlarında eğitim servisleri tarafından yürütülmektedir. Bu noktada kurumların eğitim servisi, psiko-sosyal servis gibi uzmanlık ihtiva eden servislerinin, hükümlü/tutuklulara "amaca yönelik" iyileştirme faaliyetleri ortaya koyma vazifelerini ön plana çıkardığını söylemek mümkündür.

Çağdaş infaz yaklaşımları doğrultusunda, eğitim servislerince uygulanması öngörülen birtakım programlar vardır. Uygulanan programlardan genel olarak beklenen gaye, ceza infaz kurumlarında cezalarını infaz etmekte olan hükümlü/tutukluların tekrar suç işlemesini önleyecek ahlaki değerler kazanmalarını sağlamak, ceza infaz kurumlarındaki yaşantılarını normal yaşantıya yakınlaştırarak salıverilmelerinden sonraki süreçte suçtan arınmış bir şekilde toplumsal yaşantıya uyumlarını kolaylaştırmak; onları sabırlı, dayanıklı ve soğukkanlı hale getirmektir (Genç Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge, 2007: madde 2).

Yukarıda ifade olunan hedefler gereğince ceza infaz kurumlarında hükümlü/tutukluların ilgi, ihtiyaç ve beklentileri de dikkate alınarak onların gelişimine yarar sağlayacak eğitim programları uygulanmaktadır. Okuma-yazma kursları, iş ve meslek kursları, örgün (açık ceza infaz kurumlarında) ve yaygın eğitim hizmetleri, sınav hizmetleri, manevi rehberlik hizmetleri, resmi, yarı resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği doğrultusunda verilen hizmetler, kütüphane ve kitaplık hizmetlerinin yanında sosyal-kültürel faaliyetler dinamik bir şekilde yürütülmektedir. Eğitim programları ve kurumlarda uygulanan yıllık planlar bu noktada hükümlü/tutukluların gelişimine yarar sağlayacak kalemlerden seçilmektedir. Bu doğrultuda uygulanan sosyal-kültürel faaliyetler ceza infaz kurumlarında hükümlü/tutukluların gündelik hayattan kopmalarını önlemek, bilgi birikimlerini artırmak, var olan bilgi birikimlerini güncel tutmak ve bilişsel-duyuşsal-psikomotor gelişimlerine katkı sağlamak açısından önem arz etmektedir. Sosyal-kültürel faaliyetler konferans, münazara, panel, açık oturum, seminer, tiyatro, sinema, konser, tören-anma günleri, bilgi yarışmaları, sportif faaliyetler, satranç-dama, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği gibi faaliyetleri ihtiva etmektedir. Hükümlü/tutuklular uzun süre toplumdaki soyut bir şekilde yaşamlarını sürdürmekte, sosyal yaşamın içinde aktif şekilde yer alamamaktadır. Bu açıdan, yapılan ihtiyaç analizi ve gözlemler sonucu amaca hizmet edecek sosyal kültürel faaliyetlerden uygun olanların planlanıp hayata geçirilmesi önemlidir. Münazara, konferans, panel, açık oturum, forum gibi sözlü anlatım türleriyle gerçekleştirilen sosyal-kültürel etkinliklerin hükümlü/tutukluların anlama ve anlatma becerilerine katkı sunması beklenmektedir. Anlama becerileri okuma ve dinlemeyi, anlatma becerileri ise konuşma ve yazmayı kapsamaktadır.

Bu sebepten, hükümlü/tutuklulara tartışma türlerinden beklenen kazanımları -gerek kurumlarda buldukları sürede gerek salıverilmelerinden sonra kullanmalarını sağlayabilmeleri noktasında eğitimler verilmesi isabetli olacaktır. Çünkü her bir tartışma türü olaylara, durumlara farklı bir disiplinle bakmayı gerektirecektir. Münazara etkinliğiyle elde edilmeye çalışılan gaye ile sempozyum etkinliğiyle kazandırılmak istenen hedefler birbirinden farklıdır. Dolayısıyla tartışma türlerinin farklı özelliklerini, farklı yönlerini bir kazanım haline getirip hayatına düstur edinmesi gerektiğini anlayan hükümlü/tutuklular, -gerek kurumda buldukları süre zarfında, gerek salıverildikten sonra- yansıtıcı, yaratıcı, eleştirel, lateral, analitik bir düşünme disiplini kazanarak bu disiplini içinde bulunduğu duruma uyarlamak suretiyle birçok beceri kazanacaktır. Dinlediğini anlama becerisi de bunlara bir örnektir.

Hangi konuyu, nasıl ne şekilde ele alıp tartışacağını bilen hükümlü/tutuklular, dilin inceliklerine vakıf olarak dinleme yetilerini geliştirir, tartışma kültürünü/adabını tesis eder. Ceza infaz kurumlarında buldukları süre zarfında ve sivil hayatta iletişim, diyalog kurma gibi becerileri sağlam temele oturabilirler.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde kullanılan ve her faaliyet döneminde eğitim çizelgelerinde ifade edilen münazara, panel, açık oturum gibi sosyal-kültürel faaliyetlerin pratikte hükümlü/tutukluları iyileştirme çalışmalarına katkısı olup olmadığını ortaya koymak, hükümlü/tutukluların dinleme becerisi ile ilgili faaliyetlerinin geliştirilip geliştirilemeyeceği konusunda tespitlerde bulunmaktır.

Araştırmanın Önemi

Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlü/tutukluların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması devletin nitelikli insan gücünü dinamik bir şekilde elinde tutması noktasında değer taşımaktadır. Kurumlarda cezaları infaz edilmekte olan hükümlü/tutuklular, devletin ve toplumun tasavvur ettiği, beklediği, olmasını gayeleyip bu doğrultuda yıllar boyu yatırım yaptığı hedef dairesinden herhangi bir şekilde dışarı çıkmış, suç işlemiş ya da mücbir sebeplerle hâlihazırda mahpus durumda bulunan insanlardır. Sistemin dışına herhangi bir şekilde çıkmış olan

insanlarımızın dil becerileri, üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Zira dil becerisi, iletişim becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Herhangi bir niyetin ortaya konmasında, niyetin zihinden zihne aktarılmasında en önemli vasıta olan dil, dolayısıyla iletişimin de en önemli aracıdır (Yüce, 2005). Dil becerilerinin düzeyi, etkili bir iletişim kurma noktasında önemlidir. Dil becerilerinden "dinleme", iletişimin devamı ve kurumlarda hükümlü/tutuklular için uygulanan eğitim-iyileştirme faaliyetlerinin başarılı olması konusunda dikkat çekmektedir. Hükümlü tutuklular için uygulanan bu iyileştirme faaliyetlerinde tartışma türleri etkinlikleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerisi üzerine etkisinin araştırılıp ortaya konmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın konusunu teşkil eden hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama beceri düzeyleri ve bu beceri düzeyinin nasıl geliştirilebileceği hususu ceza infaz kurumları için; sivil hayatta ise öğrenim gören bireylerin akademik başarıları açısından önemlidir. Bireylerin işittiklerini zihinde yapılandırıp, dinlediklerini doğru bir şekilde anlaması dinleme sürecinin en kritik yönüdür. Akademik yönden dinleme/dinlediğini anlama becerisi geliştirilmek istenen bireyler için bu konuda yapılan çalışmalar ve etkinlikler zenginleştirilebilir.

Araştırma sonuçları, hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama becerisi üzerindeki etkilerinin saptanması ve bu becerilerin geliştirilebilmesi, onları cezalarını infaz etmekte oldukları kurumlarında ve sivil hayatta başarılı kılması münasebetiyle fayda sağlayabilir. Ayrıca hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarılarının çalışma grubu, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, sosyal-kültürel etkinliklere katılma durumu, yıllık okunan kitap sayısı, barınılan cezaevi türü gibi değişkenlere bağlı olarak durumlarının ortaya konması ve bu sahada gerçekleştirilecek çalışmalara ışık tutması açısından fayda sağlayabilir.

Problem Cümlesi

“Hükümlü/tutukluların dinleme becerilerinin geliştirilmesinde eğitim-iyileştirme faaliyetlerinde kullanılan tartışma türlerinin etkisi var mıdır?” sorusu araştırmanın ana problemiyken, aşağıdaki sorular araştırmanın alt problemleridir.

Alt problemler

- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında çalışma grubu lehine anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında sosyo-kültürel etkinliklere katılım değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında okunan kitap sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki ön-test başarı puanları ile tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulandıktan sonraki son-test başarı puanları arasında ceza infaz kurumu türü değişkenine göre bir farklılık var mıdır?

Sayıtlar

- Örneklemin, evreni temsil edecek niteliğe ve niceliğe sahip olduğu,
- Hükümlü/tutukluların dinlediklerini anlama seviyelerini ölçmeyi amaçlayan ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu,
- Dinlediğini anlama başarı testlerinin hükümlü/tutukluların dinlediğini anlamadaki başarı düzeyini doğru ölçeceği,
- Hükümlü/tutuklular için tercih edilen dinleme metinlerinin hükümlü/tutukluların seviyesine uygun olduğu,
- Hükümlü/tutukluların kendilerine yöneltilen soruları samimi ve güvenilir bir şekilde cevapladıkları,
- Hükümlü/tutuklulara birbirinden bağımsız ölçekleri cevaplandırmaları için verilen zamanın yeterli olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Bursa ilinde bulunan E Tipi ve Açık, H Tipi ile Yenişehir ilçesi Kadın Kapalı Ceza İnfaz kurumlarında bulunup cezalarını infaz etmekte olan, seçkisiz (random) yöntemle farklı eğitim durumlarından seçilen 122 hükümlü/tutuklu ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın kapsamı, hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama becerilerini ölçmek amacıyla yapılan test ve kişisel bilgileri içeren anket sonuçlarıyla sınırlıdır.

İlgili Araştırmalar

Doğan (2010), “Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma” adlı çalışmada, Batı’daki ve Türkiye’deki çalışmalar çerçevesinde dinleme becerisinin eğitimini ele almıştır. Çalışmada hem Türkçe dersinde hem de diğer derslerde kullanılabilecek çeşitli etkinlik örneklerine yer vermiştir. Araştırmanın sonunda, ilköğretim seviyesindeki eğitim çalışmalarında, etkinlikleri oyunlaştırmanın öğrencilerin daha etkin katılımını sağlamak için önemli olduğunu ortaya koyarak, eğitim çalışmaları sonunda ortaya çıkan olumlu gelişmelerin hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin eğitim konusundaki motivasyonlarını artıracığı tespitlerine yer vermiştir.

Kardaş ve Harre (2015) “6-8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dinleme/İzleme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Etkinlik Örnekleri” adlı çalışmada, ortaokul

öğrencilerinin temel dil becerilerinden dinleme/izleme becerisini geliştirmeye yönelik ilgi çekici, zevkli ve etkili etkinlikler geliştirmeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma metodunun uygulandığı bu çalışmada, doküman taraması tekniği kullanılmıştır. Alan yazındaki ilgili eserlerin incelenip, bu eserlerden hareketle özgün etkinlik örneklerinin hazırlanma yoluna gidildiği çalışmanın sonunda, “Şehrimi Öğreniyorum”, Bölgemi Öğreniyorum”, Ülkemi Öğreniyorum”, “Hikâye Dinliyorum (Balon)” ve “Masal Dinliyorum (Çizmeli kedi)” isimli dinleme/izleme etkinlikleri, birer örnek uygulama olarak alan yazına sunulmuştur.

Epçaçan (2013), “Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi” adlı çalışmada dinleme becerisi eğitimi ve dinleme teknikleri üzerine çalışmıştır. Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemine başvurulmuş olup veri toplama aracı olarak da kaynak tarama tekniğinden yararlanılmıştır. Literatür tarama neticesinde dinleme becerisinin geliştirilebilir bir beceri olduğu ve özellikle dinleme eğitiminin ölçme boyutunda eksikliklerin yaşandığı ve bu alanda daha fazla çalışmanın yapılması gerekliliği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Melanlıoğlu (2012), “Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbilis Stratejilerinin Kullanımı” adlı çalışmada, öğrencinin kendi öğrenme sürecinin farkında olması ve kendini değerlendirmesini sağlayan üstbilis stratejilerinin, dinleme eğitiminde sürecin esas alındığı ölçme değerlendirme çalışmalarında kullanılması gerekliliğini amaçlamaktadır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada ilköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu ile alan yazındaki ölçme değerlendirme yöntemleri ve üstbilis stratejileri dinleme becerisi bakımından incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, betimsel analize tabi tutulan veriler ışığında üstbilis stratejilerinin dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında nasıl kullanabileceği betimlenerek akademik başarının yakalanması için üstbilis stratejilerinin, öğrencinin kendi dinleme sürecini değerlendirmesi için ölçme değerlendirme çalışmalarında kullanılması gerektiği sonucu ortaya konmuştur.

Aytan (2011), “Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmada aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada kontrol gruplu öntest sontest modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 6. Sınıflarda okuyan iki ayrı şubeden yirmişer öğrenci oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen

dinlediğini anlama başarı testlerinin ölçme aracı olarak kullanılan bu araştırmada, aktif öğrenme teknikleriyle verilen eğitimin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Karakuş Tayşi (2014), “ Öğrenme Stiline Dayalı Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine ve Dinlemeye Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmada, öğrenme stilleri dikkate alınarak yapılan dinleme çalışmalarının ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeye ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisi incelenmiştir. Araştırmada, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesi Onuncu Yıl İlköğretim Okulunda öğrenim görmekte olan yedinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Dinlediğini anlamaya yönelik “Bilgilendirici Metin Başarı Testi”, “Öyküleyici Metin Başarı Testi”, “Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmış ve 18 haftalık bir uygulama süreci gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonunda, öğrenme stillerine uygun olarak yapılan eğitimin ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerinin ve dinlemeye yönelik tutumlarının gelişmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Ateş ve Ercan (2015), “Türkçe Öğretmenlerinin Dinleme Stillerinin İncelenmesi” adlı çalışmada Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Konya ilinde görev yapan 76’sı kadın, 88’i erkek toplam 164 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma, nicel ve nitel olmak üzere iki boyutludur. Çalışmada, Lu (2005) tarafından geliştirilip Maden ve Durukan (2011) tarafınca Türkçeye uyarlanmış olan “Dinleme Stilleri Anketi” kullanılmıştır. Ayrıca 63 gönüllü katılımcı ile öğretmenlerin kendi dinleme stilleri hakkında görüşme yapılmıştır. Araştırmanın sonunda Türkçe öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun katılımcı dinleyici oldukları ve dinleme stillerinin; mezun oldukları bölümlere, lisansüstü eğitim durumlarına ve verdikleri haftalık ders saatine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Demir, Şahin ve Tutkun (2016), “ Sosyal Bilgiler Dersi İçin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Münazara Konusu Oluşturma Becerilerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi için münazara konusu belirleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmişlerdir. Araştırmanın çalışma grubu Çanakkale On sekiz Mart

Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 151 üçüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Betimsel bir araştırma olarak düzenlenen çalışmada, öğrencilerden Sosyal Bilgiler Öğretimi dersi aldıkları yarıyıl sonunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndan bir kazanım seçmeleri ve bu kazanım için bir münazara konusu belirlemeleri istenmiştir. Araştırmanın sonunda, sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim öğrencilerinin düzeyine uygun münazara konuları oluşturmada yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Dursunoğlu (2005), "Sözlü Anlatım Gücünü Geliştirme Üzerine Bir Bibliyografya Değerlendirmesi" adlı çalışmasında tarama yöntemiyle sözlü anlatım gücünü geliştirmeye katkıda bulunacak, bazıları "ders kitabı, yardımcı ders kitabı"; bazıları da "kişisel/bireysel gelişim kitapları, geliştiren kitaplar, başarı kitapları, NLP kitapları" olan 40 eser tanıtmıştır.

Ülper, Aydın ve Özgür (2015), " Mikro Öğretim Uygulamalarının Sözlü Anlatım Etkinliklerine İlişkin Yarattığı Öz farkındalık Üzerine Çözümlemeler" adlı çalışmalarında, mikro öğretim uygulamalarının sözlü anlatım etkinliklerinde yarattığı öz farkındalıkların niteliksel görünümünü incelemiştir. Çalışma, nitel araştırmaya bağlı olarak içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmanın deseni ise durum saptaması olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) Eğitim Fakültesinin Bilgisayar ve Matematik Bölümlerinde okuyan birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma 50 katılımcıyla sınırlı tutulmuştur. Uygulama sürecinin başında katılımcılara üç hafta süreyle öz değerlendirme hakkında eğitim verilmiştir. Çalışma hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra hazırlıklı konuşma çerçevesinde her katılımcıya 10 dakika süre verilmiş ve her katılımcının bu süre içerisinde hazırlıklı konuşma yapması istenmiştir. Uygulama, derse katılan öğretim elemanı tarafından video ile kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar sunumun hemen sonrasında sınıfa izletilmiştir. Sunumlara ilişkin görüşlerini A4 kâğıdına yazmaları istenmiştir. 10 haftalık süre boyunca sadece sunumu yapan kişilerden toplanan yazılı veriler, 2 araştırmacı tarafından içerik çözümlemesi yapılarak konuşma ilkeleri, sesletim ve beden dili bağlamında kodlanmış, daha sonra belli başlıklar altında kategorize edilmiştir. Araştırmada sonunda, öğrencilerin nicelik açısından bilginin yeterliliğine; nitelik açısından bilginin doğruluğuna; bağıntı açısından konunun bütünlüğüne; sesletim

açısından vurgu ve tonlamaya; beden dili açısından jest ve mimiklere, göz temasına ve beden hareketlerine; diğer açıdan ise heyecan durumuna, yeterli hazırlık yapıp yapmadıklarına ve kaygıya ilişkin daha çok farkındalık sahibi oldukları ve bu konulara daha çok önem verdikleri tespit edilmiştir.

Elkaltmış (2015), “Yazılı ve Sözlü Anlatım İle Etkili İletişim Derslerinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmasında Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin öğretim programında yer alan Türkçe I: Yazılı Anlatım ve Türkçe II: Sözlü Anlatım ile Etkili İletişim derslerinin iletişim becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 akademik yılında, orta Anadolu’da bir üniversitesinin Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği programının birinci ve dördüncü sınıfına devam eden öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın uygulama aşaması haftada ikişer saatlik dersler olmak üzere, tüm gruplarda toplam on iki hafta sürmüştür. Araştırmaya ilişkin veriler Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri ile elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, Yazılı ve Sözlü Anlatım ile Etkili İletişim derslerini almadan önce ve aldıktan sonra sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri toplam puanları; cinsiyetlerine ve sınıf düzeylerine göre değişmezken aile tutumuna göre istatistiksel olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Yine ilgili dersler sonrasında öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinde anlamlı bir yükselme olduğu da ortaya konmuştur.

İlgün (2010), “İnfaz Koruma Memurlarının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında ceza infaz kurumlarında çalışan infaz koruma memurlarının cinsiyet, yaş, kıdem, çalışılan kurum tipi, çalışma şekli ve öğrenim düzeyi gibi bağımsız değişkenlerinin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın evreni Konya, Kayseri, Nevşehir ve Sivas illerindeki açık ve kapalı ceza infaz kurumlarında çalışan infaz koruma memurlarından oluşmuştur. Araştırmanın örneklemini ise bu illerde bulunan kurumlarda çalışan 489 infaz koruma memuru oluşturmuştur. Veriler kişisel bilgi formu, Minnesota İş Doyumu Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğiyle toplanmıştır. Araştırmanın sonunda cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissinde azalma alt boyutlarında çalışma şekli

değişkenine göre iş doyumu ile duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissinde azalma alt boyutlarında çalışılan kurum tipine göre iş doyumu ve tükenmişliğin her üç alt boyutunda ve son olarak da öğrenim durumu değişkenine göre iş doyumu ile duygusal tükenme alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde gruplar arası farklılık olduğu sonuçları ortaya konmuştur.

Tekin (2010) “Osmanlı’da Kadın ve Kadın Hapishaneleri” adlı çalışmasında, sosyal, siyasal ve toplumsal çöküşün gözlemlendiği Osmanlı’da kadın ve kadın hapishanelerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, Osmanlı’da kadının durumu ve kadın hapishanelerindeki sorunlar tespit edilerek, devletin bu alanda yaptığı çalışmalar ortaya konulmuştur.

Literatür incelendiğinde ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama becerileri üzerine herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Araştırmamızın, bu sahada yapılan ilk olacağı değerlendirilmektedir.

İkinci Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın amacına bağlı olarak geliştirilen araştırmanın modeli açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın çalışma grubu da belirtilmiştir. Ardından uygulama sürecine bağlı olarak veri toplama araçları ile veri toplama sürecinde elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma, deneysel modelde nicel bir boyut taşımakta olup, deneysel bir çalışma niteliğinde düşünülmektedir. Bu çalışmada tek denekli yarı deneysel desen kullanılmıştır. Bu araştırma deneysel işlemlerin denek üzerinde uygulandığı aşamaları içerir. Farklı bağımlı değişkenlerin etkisini incelemek için tekrarlı ölçümler yapılır. Tek denekli çalışmalarda genellikle uygulama verileri ile deneğin başlama düzeyi verileri karşılaştırılarak bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki işlevsel ilişki ortaya konur (Tekin, 2000). Bu deneysel çalışmada tek grup öntest sontest modeli uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Bursa ilinde bulunan, Bursa E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan araştırmaya en verimli şekilde yarar sağlayacak, terör tutuklu/hükümlüleri hariç, uygulama yeri için adı geçen kurumlarda 20.11.2017-23.02.2018 tarihleri arasında çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 122 hükümlü/tutuklu oluşturmuştur. Ancak önteste katılan 122 hükümlü/tutukludan araştırma süreci içerisinde sevk/nakil/tahliye gibi mücbir sebeplerle 26 kişilik bir fire söz konusu olmuş, sontest uygulamasına 96 kişi katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından alan uzmanlarının görüşü alınarak geliştirilen, “Suç ve Ceza” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-1),

“Aile Toplum ve Dünya İlişkisi” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-2), “Acı” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-3), “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-4) ve “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-5) kullanılarak elde edilmiştir. Dinleme metinleri yetişkin eğitimi kuralları doğrultusunda (çocuk tutuklu/hükümlüler de göz önünde bulundurularak) ve ceza infaz kurumlarında uygulanması öngörülen eğitimi iyileştirme vizyonu çerçevesinde faydasallık güdümlerle seçilmiştir. Söz konusu başarı testleri, dinletilen metinlerin içeriğine ve dinleme kazanımlarına uygun şekilde düzenlenmiştir. Başarı testleri uygulamadan önce, araştırmacının konusu ve amacı, testlerin ne işe yaradığı, nasıl cevaplandırılması gerektiği gibi bilgiler verilmiş, katılımcıların soruları yanıtlanmıştır.

Veri toplama araçları

Ceza infaz kurumlarında barınan hükümlü/tutukluların eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde tartışma türleri kullanımının dinleme becerileri üzerine etkisini belirlemek için birbirinden farklı değerlere hitap eden beş farklı dinlediğini anlama başarı testi geliştirilmiştir. Uygulama sürecinde işlenecek değerlerle başarı testlerinde kullanılan metinler uyumlu seçilmiştir. Bunlar:

1. “Suç ve Ceza” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi: Adalet değeri için hükümlü/tutukluların seviyeleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

2. “Aile Toplum ve Dünya İlişkisi” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi: Aile değeri için hükümlü/tutukluların seviyeleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

3. “Acı” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi: Empati değeri için hükümlü/tutukluların seviyeleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

4. “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi: Başarı değeri için hükümlü/tutukluların seviyeleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

5. “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi: Çalışkanlık değeri için hükümlü/tutukluların seviyeleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

Araştırmada kullanılan başarı testlerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarına yönelik bulgular

Eğitim sahasında tespit edilen amaç ve kazanımlara ne derece ulaşılabildiğini anlamak adına nitelikli ölçme araçlarına ihtiyaç duyulur. Söz konusu ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlik düzeylerinin yüksek olması istenen bir durumdur. Testin geçerliğinden ziyade testten elde edilen sonuçlara dayalı olarak yapılan yorumların geçerliğinden bahsetmek daha doğrudur (Linn ve Gronlund, 1995; Akt: Gönen, Kocakaya, Kocakaya, 2011). Teste verilen cevaplara nazaran madde analizi yapılarak da geçerliğe bakmak mümkündür.

Geçerlik dışında iyi bir ölçme aracında bulunması gereken bir diğer özellik, testin sonraki denemelerde de uygulanabilirliğinin ölçütü olan güvenilirliktir. Genel olarak güvenilirlik, ölçme sonuçlarının (test puanlarının) tesadüfi hatalardan arınık olma derecesi olarak tanımlanmaktadır (Turgut, 1995). Güvenilirliğin, ölçme sonuçlarının tutarlılığı ya da tekrarlanabilirliğinin bir derecesi olduğu da söylenebilir (URL-11). Testteki cevaplara göre değişik metotlar uygulanarak testin güvenilirliği gözden geçirilebilir. İdeal olarak nitelendirilebilecek bir ölçme aracında geçerliliğin ve güvenilirliğin yüksek olması lazımdır.

Madde analizi, belirli basamakların izlenmesiyle süregelen işlemlerle kolayca yapılabilmektedir. Geliştirilecek olan taslak test katılımcılara uygulanır. Bütün katılımcıların cevap kâğıtları puanlanır ve en yüksek puanlıdan başlanarak en düşük puanlıya doğru sıralanır. Bu cevap kâğıtlardan en yüksek puanlıdan başlanarak %27'si alınır ve bu cevap kâğıtları üst grup olarak nitelendirilir. Yine aynı şekilde üst gruptan alınan cevap kâğıdı sayısı kadar cevap kâğıdı da (%27) en düşük puanlıdan başlanarak alınır, bu grup da alt grup olarak adlandırılır. Arada kalan diğer cevap kâğıtları madde analizinde dikkate alınmaz. Taslak testin her bir sorusu için ayrı bir tablo hazırlanır ve bu tablolarda üst ve alt gruplardaki öğrencilerin her seçeneği cevaplama şıkları belirtilir. Bütün sorular için “madde güçlük indeksi (P)” ve “madde ayırt edicilik indeksi (D)” hesaplanır. Çalışmanın bu kısmındaki pilot uygulama otuz hükümlü/tutuklunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Madde güçlük indeksi (P), her bir maddenin doğru cevaplanma oranını göstermektedir. Madde güçlük indeksi (P) “0” ile “1” arasında değerler alabilmektedir. Bulunan değer sifıra yaklaştıkça maddenin zor olduğu, bire yaklaştıkça maddenin kolay olduğu söylenebilir. Genellikle madde güçlük indeksinin başarı testlerinde 0,50 civarında olması arzu edilir. Bu 0,50 değeri maddenin orta düzeyde bir zorluğa sahip olduğunu gösterir. Genelde orta zorluk düzeyindeki maddelerden oluşan testlerin güvenilirlik düzeyleri daha yüksek bulunmaktadır. Bir testteki maddelerin her birinin güçlük düzeyi farklı olsa da bunların ortalaması alınarak bulunacak olan testin ortalama güçlülüğünün 0,50 civarında olması arzu edilen bir durumdur (Çepni ve diğ., 2008).

Madde ayırt edicilik indeksi (D), bir maddenin başarı düzeyi yüksek öğrencilerle başarı düzeyi düşük katılımcıları ayırt etme derecesidir. Burada katılımcıların başarı puanlarına göre alt ve üst grup olarak nitelendirilmesinin nedeni de budur. Doğal olarak, bir maddenin başarılı katılımcılar (üst grup) tarafından daha yüksek oranda, başarısız katılımcılar (alt grup) tarafından ise daha düşük oranda doğru cevaplandırılması beklenir. Madde ayırt edicilik indeksi “-1” ile “+1” arasında değerler alabilmektedir. Madde ayırt edicilik indeksinin sifıra yaklaşması, maddenin üst ve alt grubu ayırt ediciliğinin düşük, +1’e yaklaşması ayırt ediciliğinin yüksek olması demektir. Madde ayırt edicilik indeksinin negatif değerler alması, maddenin doğru cevaplanma oranının alt grupta daha yüksek olması anlamına gelir ve böyle bir madde testin amacına hizmet etmemekte ayrıca test güvenilirliğini de düşürmektedir (Kubiszyn ve Borich, 2003; Baykul, 2000; Yıldırım, 1999; Akt: Tekin, 2000).

Madde ayırt edicilik ve madde güçlük indekslerinin hesaplanması aşağıdaki formüller ile hesaplanmaktadır.

$$D = \frac{D_{\text{Ü}} - D_{\text{A}}}{N_{\text{Ü}} \text{ veya } N_{\text{A}}} \quad P = \frac{D_{\text{Ü}} + D_{\text{A}}}{N_{\text{Ü}} + N_{\text{A}}} \quad (1)$$

D: Madde ayırt edicilik indeksi, P: Madde güçlük indeksi, D_Ü: Maddeyi üst grupta doğru cevaplayan katılımcıların sayısı, D_A: Maddeyi alt grupta doğru cevaplayan katılımcıların sayısı, N_Ü: Üst gruptaki katılımcıların sayısı, N_A: Alt gruptaki katılımcıların sayısıdır.

Bu araştırmanın temel amacı, güvenilirliği ve geçerliği yüksek, başarı testi geliştirme basamak ve şartları sağlanarak güvenilir bir başarı testi oluşturmak ve hükümlü/tutuklulara uygulamaktır.

Test maddelerinin yapı geçerliliğinin sağlanması için madde analizi yapılmış ve madde analizinde hesaplanan madde ayırt edicilik indeksleri ve güçlük dereceleri aşağıdaki ilgili tablolarda (Tablo 1, 4, 7, 10 ve 13) verilmiştir.

Tablolar incelendiğinde, testlerin güçlük indekslerinin 0,25 ile 0,94 arasında değiştiği ve ayırt edicilik indekslerinin -0,50 ile 1,00 arasında değiştiği görülmektedir. Test maddelerin ayırt edicilik gücü -1 ile +1 arasında değişmektedir. Madde ayırt ediciliğinin yüksek olması testin geçerliğini arttırmaktadır. Maddelerin ayırt edicilik indeksi 0,40 ve daha büyük ise madde çok iyi, 0,30-0,39 arasında ise madde oldukça iyi, 0,20-0,29 arasında ise madde zorunlu hallerde kullanılabilir, ancak düzeltilip geliştirilmesi gerekir. Madde 0,19 ve daha küçük ise, çok zayıftır, eğer düzeltmelerle geliştirilemiyorsa testten çıkarılmalıdır (Turgut, 1992; Akt: Tekin, 2000).

Maddeler çıkarıldıktan sonra yapılan madde analizinde KR-20 değeri hesaplanıp testin güvenilir olup olmadığına bakılır. Kuder-Richardson 20 formülü, Cronbach alfa katsayısının iki seçenekli maddeler için kullanılan özel bir biçimidir. Bilgi testlerinde doğru yanıt 1 ve yanlış-boş yanıtlar 0 şeklinde kodlandıktan sonra Kuder-Richardson formülleri kullanılabilir (Henson, 2001; Akt: Bademci, 2011).

Tablo 1

Suç ve Ceza, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)

S	G	A	B	C	D	E	Boş	Dolu	p (güçlülük)	d (ayırt etme)
1	Üst	1	7	0	0	0	0	8	0,69	0,38
	Alt	2	4	1	1	0	0	8		
2	Üst	0	7	1	0	0	0	8	0,75	0,25
	Alt	1	5	1	1	0	0	8		
3	Üst	1	0	7	0	0	0	8	0,56	0,63
	Alt	2	3	2	1	0	0	8		
4	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,69	0,63
	Alt	3	0	2	3	0	0	8		

Tablo 1 (devamı)

Suç ve Ceza, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)

5	Üst	4	1	3	0	0	0	8	0,25	0,25
	Alt	3	4	1	0	0	0	8		
6	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	3	2	1	0	0	8		
7	Üst	6	0	2	0	0	0	8	0,63	0,25
	Alt	4	1	3	0	0	0	8		
8	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,88	0,25
	Alt	0	1	6	1	0	0	8		
9	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,69	0,63
	Alt	2	2	3	1	0	0	8		
10	Üst	7	1	0	0	0	0	8	0,56	0,63
	Alt	2	4	1	1	0	0	8		
11	Üst	0	1	0	7	0	0	8	0,50	0,75
	Alt	0	5	2	1	0	0	8		
12	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	3	2	2	1	0	0	8		
13	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,56	0,88
	Alt	2	2	3	1	0	0	8		
14	Üst	0	1	1	6	0	0	8	0,44	0,63
	Alt	1	1	5	1	0	0	8		

p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 2

Suç ve Ceza, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı

D değeri	Toplam
0,40 ve daha büyük	9
0,30-0,39	1
0,20-0,29	4
0,19 ve daha küçük	-

Deneme uygulaması sonucunda hükümlü/tutukluların sorulara verdikleri cevaplar incelenip doğru cevaplar “1”, yanlış cevaplar ise “0” olarak puanlanmıştır. Suç ve Ceza başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda her madde için madde ayırt edicilik ve madde güçlük indeksi hesaplanmıştır. Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve

büyük olan 3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14 numaralı 9 maddenin çok iyi, ayırt edicilik indeksi 0,30-0,39 arasında olan 1 numaralı 1 maddenin oldukça iyi madde özelliğinde olduğu görülmektedir. Bu maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmadan teste kullanılmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0,20 ile 0,29 arasında olan 2, 5, 7, 8 numaralı 4 maddede uygun değişiklikler yapıldıktan sonra teste alınmıştır.

Daha sonra pilot uygulama ile 14 sorudan oluşan test 96 hükümlü/tutukluya uygulanarak tekrar madde analizi yapılmıştır. Yapılan madde analizine göre ortaya çıkan ayırt edicilik indeksi puanları Tablo 3'te sunulmuştur.

Testin güvenilirliği 14 madde üzerinden Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Suç ve Ceza başarı testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ,74'tür. Suç ve Ceza başarı testinin geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir.

Tablo 3

Suç ve Ceza, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi

Soru No	Dü	Da	P	D
1	16	9	0,48	0,27
2	24	12	0,69	0,46
3	24	5	0,56	0,73
4	20	9	0,56	0,42
5	7	2	0,19	0,20
6	25	5	0,58	0,77
7	18	4	0,42	0,54
8	25	13	0,73	0,46
9	26	9	0,67	0,65
10	24	8	0,62	0,62
11	24	1	0,48	0,89
12	25	11	0,69	0,54
13	25	5	0,58	0,77
14	20	9	0,56	0,42

Dü: Üst grup, Da: Alt grup, p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 4

Aile Toplum ve Dünya İlişkisi, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)

S	G	A	B	C	D	E	Boş	Dolu	p (güçlülük)	d (ayırt etme)
1	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,81	0,38
	Alt	5	0	3	0	0	0	8		
2	Üst	1	7	0	0	0	0	8	0,63	0,50
	Alt	4	3	0	1	0	0	8		
3	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	4	2	0	0	0	8		
4	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,75	0,50
	Alt	3	1	4	0	0	0	8		
5	Üst	0	1	7	0	0	0	8	0,44	0,88
	Alt	3	3	0	2	0	0	8		
6	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	4	1	1	0	0	8		
7	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,56	0,88
	Alt	1	3	3	1	0	0	8		
8	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	3	2	1	2	0	0	8		
9	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,94	0,13
	Alt	0	7	1	0	0	0	8		
10	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,56	0,88
	Alt	4	2	1	1	0	0	8		
11	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,75	0,50
	Alt	1	1	2	4	0	0	8		
12	Üst	0	0	1	7	0	0	8	0,50	0,75
	Alt	1	2	4	1	0	0	8		
13	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,56	0,88
	Alt	2	2	1	3	0	0	8		

p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 5

Aile Toplum ve Dünya İlişkisi, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı

D değeri	Toplam
0,40 ve daha büyük	11
0,30-0,39	1
0,20-0,29	-
0,19 ve daha küçük	1

Deneme uygulaması sonucunda hükümlü/tutukluların sorulara verdikleri cevaplar incelenip doğru cevaplar “1”, yanlış cevaplar ise “0” olarak puanlanmıştır. Aile Toplum ve Dünya İlişkisi başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda her madde için madde ayırt edicilik ve madde

güçlük indeksi hesaplanmıştır. Tablo 4 ve Tablo 5 incelendiğinde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve büyük olan 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13 numaralı 11 maddenin çok iyi, ayırt edicilik indeksi 0,30-0,39 arasında olan 1 numaralı 1 maddenin oldukça iyi madde özelliğinde olduğu görülmektedir. Bu maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmadan testte kullanılmıştır. Ayırt ediciliği 0,19 ve daha küçük olan 9 numaralı 1 madde testten çıkarılmasına karar verilmiştir. Madde güçlüğü ve ayırt ediciliği düşük olan sorular testten çıkarılmış 13 soruluk ölçme aracı 12 soruya düşürülüp uygulama için son şeklini almıştır.

Daha sonra pilot uygulama ile 12 sorudan oluşan test 96 hükümlü/tutukluya uygulanarak tekrar madde analizi yapılmıştır. Yapılan madde analizine göre ortaya çıkan ayırt edicilik indeksi puanları Tablo 6' da sunulmuştur.

Testin güvenilirliği kalan 12 madde üzerinden Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Aile Toplum ve Dünya İlişkisi başarı testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ,83'dür. Aile Toplum ve Dünya İlişkisi başarı testinin geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir.

Tablo 6

Aile Toplum ve Dünya İlişkisi, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi

Soru No	Dü	Da	p	d
1	26	20	0,89	0,23
2	19	5	0,46	0,54
3	26	7	0,64	0,73
4	26	16	0,81	0,39
5	24	0	0,46	0,92
6	26	6	0,62	0,77
7	26	6	0,62	0,77
8	25	9	0,65	0,62
9	25	2	0,52	0,89
10	26	8	0,65	0,69
11	22	4	0,50	0,69
12	26	14	0,77	0,46

Dü: Üst grup, Da: Alt grup, p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 7

Acı, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)

S	G	A	B	C	D	E	Boş	Dolu	p (güçlülük)	d (ayırt etme)
1	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	0	2	5	1	0	0	8		
2	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	2	0	4	0	0	8		
3	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	2	2	2	0	0	8		
4	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,56	0,88
	Alt	1	2	4	1	0	0	8		
5	Üst	5	2	0	1	0	0	8	0,25	-0,50
	Alt	1	2	4	1	0	0	8		
6	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,69	0,63
	Alt	3	0	2	3	0	0	8		
7	Üst	6	2	0	0	0	0	8	0,44	0,63
	Alt	1	4	2	1	0	0	8		
8	Üst	1	0	0	7	0	0	8	0,44	0,88
	Alt	4	2	2	0	0	0	8		
9	Üst	1	0	2	5	0	0	8	0,44	0,38
	Alt	3	1	2	2	0	0	8		
10	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	3	2	2	1	0	0	8		
11	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,56	0,88
	Alt	0	2	1	5	0	0	8		
12	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	1	2	2	3	0	0	8		

p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 8

Acı, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı

D değeri	Toplam
0,40 ve daha büyük	10
0,30-0,39	1
0,20-0,29	-
0,19 ve daha küçük	1

Deneme uygulaması sonucunda hükümlü/tutukluların sorulara verdikleri cevaplar incelenip doğru cevaplar “1”, yanlış cevaplar ise “0” olarak puanlanmıştır. Acı başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda her madde için madde ayırt edicilik ve madde güçlük indeksi hesaplanmıştır. Tablo 7 ve Tablo 8 incelendiğinde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve büyük olan 1, 2, 3, 4, 6, 7,

8, 10, 11, 12 numaralı 10 maddenin çok iyi, ayırt edicilik indeksi 0,30-0,39 arasında olan 9 numaralı 1 maddenin oldukça iyi madde özelliğinde olduğu görülmektedir. Bu maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmadan testte kullanılmıştır. Ayırt ediciliği 0,19 ve daha küçük olan 5 numaralı 1 madde testten çıkarılmasına karar verilmiştir. Madde güclüğü ve ayırt ediciliği düşük olan sorular testten çıkarılmış 12 soruluk ölçme aracı 11 soruya düşürülüp uygulama için son şeklini almıştır.

Daha sonra pilot uygulama ile 11 sorudan oluşan test 96 hükümlü/tutukluya uygulanarak tekrar madde analizi yapılmıştır. Yapılan madde analizine göre ortaya çıkan ayırt edicilik indeksi puanları Tablo 9’da sunulmuştur.

Testin güvenilirliği kalan 11 madde üzerinden Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Acı başarı testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ,76’ dır. Acı başarı testinin geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir

Tablo 9

Acı, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi

Soru No	Dü	Da	P	d
1	26	8	0,65	0,69
2	26	7	0,64	0,73
3	25	8	0,64	0,65
4	25	1	0,50	0,92
5	25	6	0,60	0,73
6	17	3	0,39	0,54
7	20	2	0,42	0,69
8	15	9	0,46	0,23
9	25	5	0,58	0,77
10	25	6	0,60	0,73
11	26	4	0,58	0,85

Dü: Üst grup, Da: Alt grup, p: Madde güclüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 10

Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlülük (p)

S	G	A	B	C	D	E	Boş	Dolu	p (güçlülük)	d (ayırt etme)
1	Üst	0	0	8	0	0	0	8	0,50	1,00
	Alt	2	3	0	3	0	0	8		
2	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,75	0,50
	Alt	4	2	2	0	0	0	8		
3	Üst	7	0	0	1	0	0	8	0,63	0,50
	Alt	3	2	3	0	0	0	8		
4	Üst	0	1	7	0	0	0	8	0,56	0,63
	Alt	2	3	2	1	0	0	8		
5	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,69	0,63
	Alt	1	3	3	1	0	0	8		
6	Üst	1	6	0	1	0	0	8	0,50	0,50
	Alt	4	2	1	1	0	0	8		
7	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	2	2	2	0	0	8		
8	Üst	0	8	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	0	2	1	5	0	0	8		
9	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	0	4	2	0	0	8		
10	Üst	8	0	0	0	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	2	4	0	2	0	0	8		
11	Üst	2	0	6	0	0	0	8	0,44	0,63
	Alt	2	5	1	0	0	0	8		
12	Üst	0	0	2	6	0	0	8	0,50	0,50
	Alt	3	3	0	2	0	0	8		
13	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,69	0,63
	Alt	2	2	1	3	0	0	8		
14	Üst	0	0	7	1	0	0	8	0,50	0,75
	Alt	1	3	1	3	0	0	8		
15	Üst	0	4	1	3	0	0	8	0,38	0,25
	Alt	2	2	1	3	0	0	8		
16	Üst	0	0	0	8	0	0	8	0,63	0,75
	Alt	3	1	2	2	0	0	8		

p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 11

Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı

D değeri	Toplam
0,40 ve daha büyük	15
0,30-0,39	-
0,20-0,29	1
0,19 ve daha küçük	-

Deneme uygulaması sonucunda hükümlü/tutukluların sorulara verdikleri cevaplar incelenip doğru cevaplar “1”, yanlış cevaplar ise “0” olarak puanlanmıştır. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda her madde için madde ayırt edicilik ve madde güçlük indeksi hesaplanmıştır. Tablo 10 ve Tablo 11 incelendiğinde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve büyük olan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16 numaralı 15 maddenin çok iyi madde özelliğinde olduğu görülmektedir. Bu maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmadan testte kullanılmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0,20 ile 0,29 arasında olan 15 numaralı 1 maddede uygun değişiklikler yapıldıktan sonra teste alınmıştır.

Daha sonra pilot uygulama ile 16 sorudan oluşan test 96 hükümlü/tutukluya uygulanarak tekrar madde analizi yapılmıştır. Yapılan madde analizine göre ortaya çıkan ayırt edicilik indeksi puanları Tablo 12’de sunulmuştur.

Testin güvenirliliği 16 madde üzerinden Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ,80’dir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir.

Tablo 12

Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi

Soru No	Dü	Da	P	D
1	23	6	0,56	0,65
2	26	8	0,65	0,69
3	23	10	0,64	0,50
4	23	6	0,56	0,65
5	25	8	0,64	0,65
6	13	4	0,33	0,35

Tablo 12 (devamı)

Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi

7	26	3	0,56	0,89
8	22	6	0,54	0,62
9	25	2	0,52	0,89
10	26	7	0,64	0,73
11	18	3	0,40	0,58
12	20	4	0,46	0,62
13	25	3	0,54	0,85
14	23	7	0,58	0,62
15	13	6	0,37	0,27
16	22	7	0,56	0,58

Dü: Üst grup, Da: Alt grup, p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 13

Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)

S	G	A	B	C	D	E	Boş	Dolu	p (güçlülük)	d (ayırt etme)
	Üst	7	1	0	0	0	0	8		
1	Alt	2	2	1	3	0	0	8	0,56	0,63
	Üst	0	8	0	0	0	0	8		
2	Alt	2	2	4	0	0	0	8	0,63	0,75
	Üst	8	0	0	0	0	0	8		
3	Alt	2	3	2	1	0	0	8	0,63	0,75
	Üst	0	0	0	8	0	0	8		
4	Alt	0	3	4	1	0	0	8	0,56	0,88
	Üst	0	0	8	0	0	0	8		
5	Alt	3	1	2	2	0	0	8	0,63	0,75
	Üst	3	5	0	0	0	0	8		
6	Alt	2	5	1	0	0	0	8	0,63	0,00

Tablo 13 (devamı)

Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Ön Pilot Uygulamada Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik İndeksleri (d) ve Güçlük Dereceleri (p)

7	Üst	0	0	0	8	0	0	8		
	Alt	3	2	3	0	0	0	8	0,50	1,00
8	Üst	0	7	0	1	0	0	8		
	Alt	2	1	2	3	0	0	8	0,50	0,75
9	Üst	0	0	8	0	0	0	8		
	Alt	2	3	1	2	0	0	8	0,56	0,88
10	Üst	0	0	8	0	0	0	8		
	Alt	3	1	4	0	0	0	8	0,75	0,50
11	Üst	0	0	0	8	0	0	8		
	Alt	1	2	3	2	0	0	8	0,63	0,75
12	Üst	8	0	0	0	0	0	8		
	Alt	3	3	1	1	0	0	8	0,69	0,63

p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Tablo 14

Kalemin Harcı Çalışmak, Ön Pilot Madde Ayırt Edicilik İndeksi Değerlerine Göre Soruların Dağılımı

D değeri	Toplam
0,40 ve daha büyük	11
0,30-0,39	-
0,20-0,29	-
0,19 ve daha küçük	1

Deneme uygulaması sonucunda hükümlü/tutukluların sorulara verdikleri cevaplar incelenip doğru cevaplar “1”, yanlış cevaplar ise “0” olarak puanlanmıştır. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda her madde için madde ayırt edicilik ve madde güçlük indeksi hesaplanmıştır. Tablo 13 ve Tablo 14 incelendiğinde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve büyük olan 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 numaralı 11 maddenin çok iyi madde özelliğinde olduğu görülmektedir. Bu maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmadan teste kullanılmıştır. Ayırt ediciliği 0,19 ve daha küçük olan 6 numaralı 1 madde testten çıkarılmasına karar verilmiştir. Madde güçlüğü ve ayırt ediciliği düşük olan sorular testten çıkarılmış 12 soruluk ölçme aracı 11 soruya düşürülüp uygulama için son şeklini almıştır.

Daha sonra pilot uygulama ile 11 sorudan oluşan test 96 hükümlü/tutuklulara uygulanarak tekrar madde analizi yapılmıştır. Yapılan madde analizine göre ortaya çıkan ayırt edicilik indeksi puanları Tablo 15’de sunulmuştur.

Testin güvenilirliği kalan 11 madde üzerinden Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ,79’ dur. Kalemin Harcı Çalışmak Başarı Testinin geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir.

Tablo 15

Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Pilot Uygulama Sonucu Alt ve Üst Gruptaki Öğrencilerin Doğru Cevap Sayısına Göre Madde Analizi

Soru No	Dü	Da	p	d
1	21	10	0,60	0,42
2	26	7	0,64	0,73
3	26	6	0,62	0,77
4	20	4	0,46	0,62
5	23	4	0,52	0,73
6	26	2	0,54	0,92
7	24	1	0,48	0,89
8	22	7	0,56	0,58
9	26	9	0,67	0,65
10	25	3	0,54	0,85
11	25	9	0,65	0,62

Dü: Üst grup, Da: Alt grup, p: Madde güçlüğü, d: Ayırt edicilik

Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulaması her bir kurum için 8 haftada ve 48 saatlik bir sürede yapılmıştır. Uygulama çalışmaları kapsamında, “Suç ve Ceza” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-1), “Aile Toplum ve Dünya İlişkisi” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-2), “Acı” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-3), “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” (Ek-4) ve “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama

başarı testi (Ek-5) öntest olarak uygulanıp veri toplanmıştır. Çalışma, tek denekli yarı deneysel desen şeklindedir, kontrol grubu kullanılmamıştır. Çalışmaya, Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 4 üniversite, 12 lise, 15 ortaokul ve 15 ilkokul mezunu olmak üzere 46 kişi katılmıştır. Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 3 üniversite, 12 lise, 14 ortaokul ve 14 ilkokul mezunu toplam 43 kişi katılmıştır. Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumundan 5 üniversite mezunu katılmıştır. Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan ise 2 ortaokul 12 lise ve 14 üniversite mezunu olmak üzere toplam 28 kişi katılım sağlamıştır. Toplamda öntestlere katılan hükümlü/tutuklu sayısı 122' dir. 8 hafta süren uygulamada, ders planları 7 E modeline göre hazırlanmış ve ders içerikleri değerler eğitimi göre tasarlanmıştır. Uygulama süresi boyunca mücbir sebeplerle (sevk, nakil, tahliye vs.) çalışmadan ayrılan katılımcılar olmuş ve uygulama sürecinin ardından sontestler 96 katılımcıya uygulanarak çalışma nihayetlenmiştir. Uygulama sürecinde kullanılan başarı testleri değerler eğitimi kapsamında olup tartışma konularıyla ilişkili seçilmiştir.

Birinci hafta

Uygulama sürecinin birinci haftasında öncelikle katılımcılarla tanışılıp yapılacak uygulama ve bu süreç hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Ardından, yukarıda sayılan dinlediğini anlama başarı testleri öntest olarak uygulanmıştır. Münazara üzerine katılımcılarla konuşulmuş, haftaya gerçekleştirilecek olan münazaranın görev dağılımları yapılmıştır. Ayrıca hükümlü/tutukluların konularına hazırlanabilmeleri adına bir haftalık süreçte kütüphane ve materyal desteği sağlanmıştır.

İkinci hafta

Uygulama sürecinin ikinci haftasında tartışma türlerinden münazara konusu işlenmiştir. Münazara türüne yönelik “Muhteşem Münazaracılar” adlı ödüllü filmde bir kesit yansıtılarak, konu ile ilgili kavramlar açıklanmıştır. Anlatım türleri üzerinde durulmuştur. Hükümlü/tutuklular, beyin fırtınası etkinliğinde tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerinde görüşlerini ortaya koymuşlardır. Münazara türünün özellikleri belirginleştirilmiştir. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değeri olan “Adalet” için “Adalet kişilere ve durumlara

göre değişir mi değişmez mi?” münazarası yapılmıştır. Anlatım turleri ve münazara turlu ilişkilendirilmiştir.

Üzerinde durulan konunun kucuk bir tekrarı yapıldıktan sonra hukumlu/tutukluların kazanımları gercekleştirip gercekleştirmediğini olcmeğin icin sorular yoneltilmis ve dersin değerlendirmesi yapılmıştır. Yoneltilen sorulara cevaplar verilip gerekli acıklamalar yapıldıktan sonra ders nihayetlendirilmiştir. Dersten sonra panel uzerine konuşulmuş, haftaya gercekleştirilecek olan panel icin gorev dağılımları yapılmış ve hukumlu/tutukluların konularına hazırlanabilmeleri adına bir haftalık surecde kutuphane ve materyal desteği sağlanmıştır.

Ücuncu hafta

Uygulama surecinin ucuncu haftasında panel turlu ele alınmıştır. Panel turlune yonelik MEB EGİTEK materyallerinden yararlanılarak bir panel kesiti tahtaya yansıtılarak konu ile ilgili kavramlar acıklanmıştır. Dilin işlevleri konusu uzerinde durulmuştur. Hukumlu-tutuklular beyin fırtınası etkinliğiyle panel turluyle diğer tartişma turlerini ayırıtırarak farkları uzerinde goruşlerini ortaya koymuşlardır. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değer olan “Aile” icin “toplumun temeli aile” başlığıyla panel yapılmıştır. Dilin işlevleri ve panel turlu ilişkilendirilmiştir.

İşlenen dersin kucuk bir tekrarı yapıldıktan sonra hukumlu/tutukluların dersin kazanımları gercekleştirip gercekleştirmediğini olcmeğin icin sorular yoneltilmis ve dersin değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirme işleminden sonra gerekli duzeltme ve acıklamalar yapılarak ders nihayetlendirilmiştir. Dersten sonra katılımcılarla forum uzerine konuşulmuş, haftaya gercekleştirilecek olan forum icin gorev dağılımları yapılmış ve hukumlu/tutukluların konularına hazırlanabilmeleri adına bir haftalık surecde kutuphane ve materyal desteği sağlanmıştır.

Dorduncu hafta

Uygulama surecinin dorduncu haftasında forum turlu ele alınmıştır. Forum turlune yonelik MEB EGİTEK materyallerinden bir forum kesiti tahtaya yansıtılarak konu ile ilgili kavramlar acıklanmıştır. Hukumlu/tutuklular forum turluyle diğer tartişma turlerini ayırıtırarak farkları tespit etmeye calışmışlardır. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değer olan “Empati” icin “ kulturnumuzde empati”

başlığıyla forum yapılmıştır. Sosyal bir problemin geniş kitle önünde ayrıntılarıyla tartışılması ve dinleyicilerinin tartışmada aktif bir şekilde rol alma örüntüleri ilişkilendirilmiştir.

Derste işlenen konuların küçük bir tekrarı yapıldıktan sonra hükümlü/tutukluların dersin kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltilmiş ve dersin değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirme işleminden sonra gerekli düzeltme ve açıklamalar yapılarak ders nihayetlendirilmiştir. Dersten sonra katılımcılarla açık oturum üzerine konuşulmuş, haftaya gerçekleştirilecek olan açık oturum için görev dağılımları yapılmış ve hükümlü/tutukluların konularına hazırlanabilmeleri adına bir haftalık süreçte kütüphane ve materyal desteği sağlanmıştır.

Beşinci hafta

Uygulama sürecinin beşinci haftasında tartışma türlerinden açık oturum konusu ele alınmıştır. Açık oturum türüne yönelik MEB EGİTEK materyallerinden yararlanılarak bir açık oturum kesiti tahtaya yansıtılarak konu ile ilgili kavramlar açıklanmıştır. Metin türleri üzerinde durulmuştur.

Hükümlü/tutuklular açık oturum türüyle diğer tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerinde görüşlerini ortaya koymuşlardır. Ardından, ayın değeri olan “başarı” için “başarılı olma yolları” başlığıyla açık oturum yapılmıştır. Metin türleri başlığı içerisinde, yazılı açık oturum metinlerine atıf yapılarak ilişki kurulmuştur.

Üzerinde durulan konunun tekrarı yapıldıktan sonra, hükümlü/tutukluların dersin kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltilmiş ve dersin değerlendirmesi yapılarak ders nihayetlendirilmiştir. Dersten sonra katılımcılarla sempozyum üzerine konuşulmuş, haftaya gerçekleştirilecek olan sempozyum için görev dağılımları yapılmış ve hükümlü/tutukluların konularına hazırlanabilmeleri adına bir haftalık süreçte kütüphane ve materyal desteği sağlanmıştır.

Altıncı hafta

Uygulama sürecinin altıncı haftasında sempozyum konusu ele alınmıştır. Sempozyum türüne yönelik video materyallerinden kısa bir sempozyum kesiti tahtaya yansıtılarak konu ile ilgili kavramlar açıklanmıştır. Hükümlü-tutuklular

sempozyum türüyle diğer tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerine görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bunun ardından ayın değeri olan “çalışkanlık” için “ceza infaz kurumlarında sosyo-kültürel ve akademik faaliyetlerdeki olumsuzlukların nedenleri” başlığıyla sempozyum yapılmıştır. Konuyla ilgili kavramlar birbiriyle ilişkilendirilmiştir.

Derste işlenen konunun küçük bir tekrarı yapıldıktan sonra hükümlü/tutukluların dersin kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltilmiş ve dersin değerlendirmesiyle birlikte gerekli açıklamalar yapılarak ders nihayetlendirilmiştir.

Yedinci hafta

Uygulama sürecinin yedinci haftasında, daha önceki haftalarda işlenen konuların sırasıyla tekrarı yapılmış; uygulanan faaliyetler hatırlatılarak gözden geçirilmiştir. Hükümlü/tutukluların edindikleri teorik bilgiler ve gerçekleştirilen uygulama sürecine dair öğrenmeleri soru cevap ve tekrar etkinlikleriyle pekiştirilmiştir. Sürecin başındaki hazırbulunuşlukla, şu anki mevcut öğrenmeler hükümlü/tutuklularla birlikte değerlendirilmiştir. Bu işlem yapılırken gruplar oluşturularak şifahi olarak akran değerlendirmesi yönteminden de yararlanılmış ve ders nihayetlendirilmiştir.

Sekizinci hafta

Uygulama sürecinin sekizinci haftasında 96 hükümlü/tutukluyla birlikte sonestler yapılmıştır. Suç ve Ceza” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-1), “Aile Toplum ve Dünya İlişkisi” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-2), “Acı” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-3), “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” (Ek-4) ve “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testi (Ek-5) sonest olarak uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Hükümlü/tutuklulara uygulama süresi boyunca gösterdikleri ilgi, alaka ve katılımlarından ötürü teşekkür edilerek uygulama süreci tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlk önce, katılımcıların demografik özellikleri incelenmiştir. Sonra bu

kapsamda araştırmanın hipotezlerini test etmek üzere parametrik ve parametrik olmayan testler ile analizleri yapılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilerin analizinde betimsel ve kestirimsel istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasıyla ilgili olup, bir grubun özelliklerini betimlemek amacıyla kullanılan frekans, yüzde, merkezi eğilim ölçüleri ve korelasyon katsayısı gibi teknikleri içermektedir (Büyüköztürk, 2002: 5). Kestirimsel istatistik ise, araştırma hipotezi veya istatistiksel hipotezlerin sınanmasıyla, değişkenler arasında bir ilişki ya da istatistikler arasında bir farkın olup olmadığının test edilmesiyle ilgilenmektedir (Balcı, 2001: 225).

Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Shapiro Wilk testiyle incelenmiştir. Normallik, değişkenlere ilişkin gözlemlerin normal bir dağılımdan gelmesi demektir. Değişkenlerin normal bir dağılımdan gelmesi her çok değişkenli analiz öncesinde karşılanması gereken önemli bir varsayımdır. Normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda analiz sonucunda elde edilecek değerler gerçek değerlerden daha düşük çıkabilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007; Akt: Fındık, 2016). Kolmogorov-Smirnov testiyle, bir örneklemden toplanan verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek mümkündür (Altunışık ve diğ., 2001: 165). Kolmogorov-Smirnov testinin sonuç değerinin anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olması verilerin normal dağılıma uygunluğunu göstermektedir (Karaatlı, 2010: 10). Sürekli değişkenler için tanımlayıcı istatistikler normal dağılıma uygunluk gösterenlerde (ortalama±standart sapma), normal dağılıma uygunluk göstermeyenlerde (medyan(minimum-maksimum)) olarak verilmiştir. Kategorik değişkenler için tanımlayıcı istatistikler frekans ve yüzde olarak verilmiştir. Hipotezler için değişkenlere göre anlamlı farklılığı belirlemek için sürekli değişkenlerin bağımsız grup karşılaştırılmalarında iki grubun söz konusu olduğu durumlarda normal dağılıma uygunluk gösterenlerde parametrik olan t testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyenlerde parametrik olmayan Mann Whitney U testi ve ikiden fazla grubun söz konusu olduğu durumlarda ise normal dağılıma uygunluk gösterenlerde parametrik olan One-Way ANOVA testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyenlerde parametrik olmayan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Parametrik olan One-Way ANOVA testinde anlamlı fark saptandığında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemede post hoc Tukey testi kullanılmıştır. Parametrik olmayan Kruskall Wallis testinde anlamlı fark saptandığında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemede parametrik olmayan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

n_1 ve n_2 hacimli bağımsız iki örneğin aynı medyanlı popülasyondan alınmış rastgele örnekler olup olmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanır. Bağımsız iki örneklem t testinin parametrik olmayan alternatifidir (Gamgam ve Altunkaynak,2008). Verilerin normal dağılımdan gelmemesi durumunda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yerine Kruskall Wallis Testi kullanılır (Gamgam ve Altunkaynak, 2008). Yani ikiden çok bağımsız grup arasında farklılık olup olmadığını incelemek için parametrik olmadığı zaman Kruskall Wallis Testi kullanılır (Kalaycı, 2008: 117). Araştırmamızdaki analizler bu kurallar doğrultusunda yapılmıştır.

Wilcoxon signed rank testi tekrarlanan değerler için kullanılmaktadır. Araştırmaya konu örneklem iki durumda ya da iki farklı koşulda ölçülüyorsa, Wilcoxon signed rank testi kullanılabilir. Bu test, tekrarlanan ölçekli t-testinin nonparametrik alternatifidir. Fakat ortalamaların karşılaştırılması yerine, Wilcoxon testi, değerleri sıralamak ve karşılaştırmak için iki farklı zaman dilimine (Zaman 1 ve Zaman 2 şeklinde) dönüştürür ve bu iki zaman dilimi arasında, değerlerde bir değişim olup olmadığını test eder (Kalaycı,2008:104).

Bu çalışmadaki başarı testlerin güvenilirlikleri madde analizi yapıp KR-20 değerleri hesaplanarak bulunmuştur. Ayrıca çalışmada yer alan hipotezlerin testinde α değeri 0,05 olarak alınmıştır. Dolayısıyla çalışmadaki analiz sonuçları % 95 güven seviyesinde yorumlanmıştır. Çalışmada yer alan analizler istatistik programı kullanılarak elde edilmiştir.

Üçüncü Bölüm

Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde, nicel veri toplama yöntemleri ile elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır. Bu kapsamda, öncelikle katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiş sonra araştırmanın amaçları doğrultusunda belirlenen başlıklar altında bulgulara ilişkin analiz ve tablolar yorumlar ile birlikte sunulmuştur.

Araştırmanın Demografik Bulguları

Başarı testlerinin değerlendirilmesine ilişkin tabloların analizi:

Tablo 16

Hükümlü/Tutukluların Bazı Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyodemografik Özellikler (n=96)	Sayı (n)	Yüzde (%)	
CEZAEVİ	Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	40,6
	Bursa E Tipi CİK	24	25
	Bursa Açık CİK	5	5,2
	Bursa H Tipi CİK	28	29,2
CİNSİYET	Kadın	39	40,6
	Erkek	57	59,4
YAŞ	15-18	13	13,5
	18-21	14	14,6
	21-65	69	71,9
MEDENİ DURUM	Bekâr	46	47,9
	Evli	38	39,6
	Diğer	12	12,5
ÇOCUK	Var	49	51
	Yok	47	49
EĞİTİM	İlkokul	20	20,8
	Ortaokul	23	24,0
	Lise	27	28,1
	Üniversite	26	27,1
GELİR	Aylık düzenli gelir	43	44,8
	Kısmen düzenli gelir	17	17,7
	Kararsız	7	7,3
	Düzensiz gelir	29	30,2

Tablo 16 (devamı)

Hükümlü/Tutukluların Bazı Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyodemografik Özellikler (n=96)		Sayı (n)	Yüzde (%)
ETKİNLİK	Yararlanmıyor	12	12,5
	Kısmen yararlanıyor	37	38,5
	Yararlanıyor	34	35,4
	Tamamen yararlanıyor	13	13,5
ETKİNLİK	Var	70	72,9
KONFERANS	Yok	26	27,1
ETKİNLİK	Var	15	15,6
MÜNAZARA	Yok	81	84,4
ETKİNLİK	Var	5	5,2
FORUM	Yok	91	94,8
ETKİNLİK	Var	8	8,3
PANEL	Yok	88	91,7
ETKİNLİK	Var	28	29,2
KURS	Yok	68	70,8
ETKİNLİK	Var	9	9,4
SİNEMA	Yok	87	90,6
KİTAP SAYISI	1-5	25	26,0
	6-10	19	19,8
	11-15	16	16,7
	16-20	14	14,6
	20 ve üzeri	22	22,9
YAYIN TAKİP	Evet	52	54,2
	Hayır	44	45,8
CEZAEVİ TÜRÜ	Açık	5	5,2
	Kapalı	91	94,8

Tablo 16' da ceza infaz kurumlarında yaşayan suç grubu adli olan hükümlü/tutukluların demografik özelliklerine göre dağılımı görülmektedir. Araştırmaya 39'u (%40,6) Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te, 24' ü (%25) Bursa E Tipi Kapalı CİK' te, 5' i (%5,2) Bursa Açık CİK' te, 28' i (%29,2) Bursa H Tipi Kapalı CİK' te bulunan hükümlü/tutuklular katılmıştır. Hükümlü/tutukluların 39' u (%40,6) kadın ve 57' si (%59,4) erkektir. Hükümlü/tutukluların 13' ü (%13,5)' 15-18 yaş aralığında, 14' ü (%14,6) 18-21 yaş aralığında, 69' u (%71,9) 21-65 yaş aralığındadır. Hükümlü/tutukluların medeni durumları incelendiğinde 46' sının (%47,9) bekâr, 38' inin (%39,6) evli, 12' sinin (12,5) diğer olduğu görülmüştür. Hükümlü/tutukluların 49' unun (%51) çocuk sahibi olduğu, 47' sinin (%49) çocuk

sahibi olmadığı saptanmıştır. Hükümlü/tutukluların 20' si (%20,8) ilkokul, 23' ü (%24) ortaokul, 27' si (%28,1) lise, 26' sı (%27,1) üniversite mezunudur. Hükümlü/tutukluların 43' ü (%44,8) aylık düzenli geliri olduğunu, 17' si (%17,7) kısmen düzenli geliri olduğunu, 7' si (%7,3) kararsız olduğunu, 29' u (%30,2) düzenli geliri olduğunu ifade etmişlerdir. Hükümlü/tutukluların etkinliklerden 12' si (%12,5) yararlanmadığını, 37' si (38,5) kısmen yararlandığını, 34' ü (35,4) yararlandığını, 13' ü (13,5) tamamen yararlandığını ifade etmişlerdir. Hükümlü/tutukluların 70' i (%72,9) konferans, 15' i (%15,6) münazara, 5' i (%5,2) forum, 8' i (%8,3) panel, 28' i (%29,2) kurs, 9' u (%9,4) sinema etkinliklerine katılmıştır. Hükümlü/tutukluların okudukları kitap sayısına bakıldığında 25' inin (%26) 1-5 kitap, 19' unun (%19,8) 6-10 kitap, 16' sının (16,7) 11-15 kitap, 14' ünün (%14,6) 16-20 kitap, 22' sinin (%22,9) 20 ve üzerinde kitap okuduğu belirlenmiştir. Hükümlü/tutukluların 52' si (%54,2) yayın takip ettiğini, 44' ü (%45,8) ise yayın takip etmediğini belirtmiştir. Hükümlü/tutukluların 5' i (%5,2) açık cezaevinde 91' i (%94,8) kapalı cezaevinde bulunmaktadır.

Başarı Testlerin Anlamlılıkları

Geliştirilen başarı testlerin yapılan öntest ve sontestlere göre analizleri aşağıda verilmiştir.

Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 17' de verilmiştir.

Tablo 17

*Suç ve Ceza Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	32	46,25	1480	-2,291	0,022
Pozitif sıra	58	45,09	2615		
Eşit	6	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 17’ de verilen test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Yenişehir Kadın Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Yenişehir Kadın Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

*Yenişehir Kadın Kapalı CİK’ te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların ntest ve sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

n Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	13	16,96	220,50	-1,774	0,076
Pozitif sıra	23	19,37	445,50		
Eşit	3	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 18’ de verilen test sonuçlarına göre, Yenişehir Kadın Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Bursa E Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa E Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 19’ da verilmiştir.

Tablo 19

*Bursa E Tipi Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların öntest ve sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	5	13,40	67	-2,383	0,017
Pozitif sıra	19	12,26	233		
Eşit	0	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 19' da verilen test sonuçlarına göre, Bursa E Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Bursa Açık CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa Açık CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların suç ve ceza başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

*Bursa Açık CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların öntest ve sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	2	3,50	7	-0,743	0,458
Pozitif sıra	2	1,50	3		
Eşit	1	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 20' de verilen test sonuçlarına göre, Bursa Açık CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Bursa H Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa H Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

*Bursa H Tipi Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların  ntest ve sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

�n Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	12	14,96	179,50	-0,102	0,919
Pozitif sıra	14	12,25	171,50		
Eşit	2	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 21' de verilen test sonuçlarına göre, Bursa H Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

“Aile, Toplum ve Dünya İlişkisi” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Aile, Toplum ve Dünya İlişkisi başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

*Aile, Toplum ve Dünya İlişkisi Başarı Testi  ntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

�n Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	38	36,88	1401,50	-1,391	0,164
Pozitif sıra	44	45,49	2001,50		
Eşit	14	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 22’ de verilen test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Aile, Toplum ve Dünya ilişkisi başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Sonuçlara göre, yapılan eğitimin hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarılarında bir değişiklik meydana getirmediği söylenebilir.

“Acı” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Acı başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23

*Acı Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	35	45,81	1603,50	-0,986	0,324
Pozitif sıra	50	41,03	2051,50		
Eşit	11	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 23’ te verilen test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Acı başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Sonuçlara göre, yapılan eğitimin hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarılarında bir değişiklik meydana getirmediği söylenebilir.

“Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24

*Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	27	44,59	1204	-2,003	0,045
Pozitif sıra	53	38,42	2036		
Eşit	16	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 24' te verilen test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların "Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları" başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

*Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	12	14,92	179	-0,836	0,403
Pozitif sıra	17	15,06	256		
Eşit	10	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 25' te verilen test sonuçlarına göre, Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli

Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Bursa E Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa E Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 26' da verilmiştir.

Tablo 26

*Bursa E Tipi Kapalı CİK'te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	7	12,79	89,50	-1,206	0,228
Pozitif sıra	15	10,90	163,50		
Eşit	2	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 26' da verilen test sonuçlarına göre, Bursa E Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Bursa Açık CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa Açık CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 27' de verilmiştir.

Tablo 27

*Bursa Açık CİK’te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-1,342	0,180
Pozitif sıra	2	1,50	3		
Eşit	3	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 27’de verilen test sonuçlarına göre, Bursa Açık CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Bursa H Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa H Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

*Bursa H Tipi Kapalı CİK’te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	8	17,25	138	-1,230	0,219
Pozitif sıra	19	12,63	240		
Eşit	1	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 28’ de verilen test sonuçlarına göre, Bursa H Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

“Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29

*Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	38	30,00	1140	-2,457	0,014
Pozitif sıra	43	50,72	2181		
Eşit	15	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 29’ da verilen test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Yenişehir Kadın Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Yenişehir Kadın Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30

*Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	15	10,83	162,50	-2,506	0,012
Pozitif sıra	20	23,38	467,50		
Eşit	4	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 30' da verilen test sonuçlarına göre, Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Bursa E Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa E Tipi Kapalı CİK' te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 31' de verilmiştir.

Tablo 31

*Bursa E Tipi Kapalı CİK' te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	6	7,25	43,50	-2,510	0,012
Pozitif sıra	15	12,50	187,50		
Eşit	3	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 31’ de verilen test sonuçlarına göre, Bursa E Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Bursa Açık CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa Açık CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32

*Bursa Açık CİK’ te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	0	0	0	-1,604	0,109
Pozitif sıra	3	2	6		
Eşit	2	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 32’de verilen test sonuçlarına göre, Bursa Açık CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Bursa H Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların “Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testine dair bulgular

Bursa H Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini

anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları Tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33

*Bursa H Tipi Kapalı CİK’te Araştırmaya Katılan Hükümlü/Tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi öntest ve sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları**

Ön Test- Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	17	12,03	204,50	-2,555	0,011
Pozitif sıra	5	9,70	48,50		
Eşit	6	-	-		

*Negatif Sıralar Temeline Dayalı

Tablo 33’ te verilen test sonuçlarına göre, Bursa H Tipi Kapalı CİK’ te araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest ve Sontest Başarı Puanlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Aşağıda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların demografik özelliklerine göre tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanları analiz edilmektedir. İki grubun söz konusu olduğu durumlarda normal dağılıma uygunluk gösterenlerde parametrik olan t testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyenlerde parametrik olmayan Mann Whitney U testi ve ikiden fazla grubun söz konusu olduğu durumlarda ise normal dağılıma uygunluk gösterenlerde parametrik olan One-Way ANOVA testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyenlerde parametrik olmayan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Çalışma grubuna göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest ile sontest verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza başarı testi puanlarının çalışma grubuna göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan One-Way ANOVA testi kullanılmıştır. Anlamli fark saptandığında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemede post hoc Tukey testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntest ile sontest verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi puanlarının çalışma grubuna göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Anlamli fark saptandığında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemede parametrik olmayan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 34

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	P
Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	2,47±0,23	3	0,681	0,566
Bursa E Tipi CİK	24	2,38±0,27			
Bursa Açık CİK	5	2,43±0,13			
Bursa H Tipi CİK	28	2,41±0,27			

Tablo 34' te hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,566$ ve $0,05$ den fazla olduğundan çalışma grubu değişkenine göre suç ve ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 35

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	p	Anlamlı fark
Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	2,57±0,22	3	3,211	0,027	1-4
Bursa E Tipi CİK	24	2,55±0,19				
Bursa Açık CİK	5	2,40±0,23				
Bursa H Tipi CİK	28	2,42±0,27				

Tablo 35'te hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,027$ ve $0,05$ den az olduğundan çalışma grubu değişkenine göre suç ve ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa Yenişehir Kadın Kapalı CİK' te yaşayan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Tablo 36

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Medyan (min-max)	Sd	X^2	p
Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	2,50(2,00-3,00)	3	1,463	0,691
Bursa E Tipi CİK	24	2,38(2,19-3,06)			
Bursa Açık CİK	5	2,50(2,25-2,75)			
Bursa H Tipi CİK	28	2,44(2,00-2,81)			

Tablo 36' da hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,691$ ve $0,05$ den fazla olduğundan çalışma grubu değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 37

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p
Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	2,50(2,31-2,75)	3	1,198	0,753
Bursa E Tipi CİK	24	2,50(2,13-3,00)			
Bursa Açık CİK	5	2,56(2,38-2,75)			
Bursa H Tipi CİK	28	2,50(1,63-3,06)			

Tablo 37' de hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,753$ ve $0,05$ den fazla olduğundan çalışma grubu değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 38

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p	Anlamli fark
Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	2,36(1,64-2,82)	3	14,487	0,002	1-4
Bursa E CİK	24	2,27(1,64-2,82)				2-4
Bursa Açık CİK	5	2,55(2,36-2,64)				
Bursa H CİK	28	2,55(2,09-2,91)				

Tablo 38’ de hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,002$ ve $0,05$ den az olduğundan çalışma grubu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa Bursa H Tipi CİK’ te yaşayan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Tablo 39

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p	Anlamli fark
Yenişehir Kadın Kapalı CİK	39	2,45(1,82-2,91)	3	8,085	0,044	2-4
Bursa E CİK	24	2,55(2,18-2,82)				3-4
Bursa Açık CİK	5	2,82(2,36-3,00)				
Bursa H CİK	28	2,36(1,91-2,82)				

Tablo 39' da hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,044$ ve $0,05$ den az olduğundan çalışma grubu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa Bursa Açık CİK' te yaşayan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Cinsiyete göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin sontest verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan t testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları başarı testinin öntesti ile sontestin verileri ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti ile Suç ve Ceza başarı testinin sontest verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ile sontest başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak ile Suç ve Ceza sontest başarı testi puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 40

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Kadın	39	2,47±0,23	94	-1,348	0,181
Erkek	57	2,40±0,26			

Tablo 40' da hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,181$ ve $0,05$ den fazla olduğundan cinsiyet değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 41

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Medyan (min-max)	U	p
Kadın	39	2,57(2,14-3,14)	903	0,117
Erkek	57	2,50(1,93-2,86)		

Tablo 41' de hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,117$ ve $0,05$ den fazla olduğundan cinsiyet değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 42

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Medyan (min-max)	U	p
Kadın	39	2,50(2,00-3,00)	1026,5	0,524
Erkek	57	2,44(2,00-3,06)		

Tablo 42’ de hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,524$ ve $0,05$ den fazla olduğundan cinsiyet değişkenine göre başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 43

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Medyan (min-max)	U	p
Kadın	39	2,50(2,31-2,75)	1096,5	0,909
Erkek	57	2,50(1,63-3,06)		

Tablo 43’te hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,909$ ve $0,05$ den fazla olduğundan cinsiyet değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 44

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Medyan (min-max)	U	P
Kadın	39	2,36(1,64-2,82)	726,5	0,004
Erkek	57	2,55(1,64-2,91)		

Tablo 44’ te hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest

başarı puanı değişkeni için $p=0,004$ ve $0,05$ den az olduğundan cinsiyet değişkenine göre kalemin harcı çalışmak çalışmanın meyvesi hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa erkek hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Tablo 45

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	T	P
Kadın	39	2,44±0,25	94	0,579	0,564
Erkek	57	2,46±0,22			

Tablo 45’ te hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,564$ ve $0,05$ den fazla olduğundan cinsiyet değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Yaşa göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest ile sontest ve Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin sontest verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza başarı testi ile Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı testi puanlarının yaşa göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve ikiden fazla

gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan One-Way ANOVA testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi son test ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntest verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları son test başarı testi ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı testi puanlarının yaşa göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan Kruskall Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 46

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Yaş	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	P
15-18	13	2,40±0,25	2	0,141	0,869
18-21	14	2,44±0,22			
21-65	69	2,43±0,26			

Tablo 46' da hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,869$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yaş değişkenine göre suç ve ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 47

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Son test Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Yaş	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	P
15-18	13	2,60±0,17	2	1,163	0,317
18-21	14	2,48±0,21			
21-65	69	2,50±0,25			

Tablo 47’ de hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,317$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yaş değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 48

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Yaş	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	P
15-18	13	2,38±0,17	2	1,796	0,172
18-21	14	2,43±0,17			
21-65	69	2,49±0,22			

Tablo 48’ de hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,172$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yaş değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 49

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Yaş	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p
15-18	13	2,50(2,38-2,69)	2	0,463	0,793
18-21	14	2,50(2,25-3,00)			
21-65	69	2,50(1,63-3,06)			

Tablo 49’ da hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı

değişkeni için $p=0,793$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yaş değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 50

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Yaş	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p
15-18	13	2,36(1,64-2,82)	2	0,561	0,756
18-21	14	2,41(1,64-2,64)			
21-65	69	2,45(1,64-2,91)			

Tablo 50' de hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,756$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yaş değişkenine göre kalemin harcı çalışmak çalışmanın meyvesi hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 51

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yaş Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Yaş	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	P
15-18	13	2,46±0,24	2	0,012	0,988
18-21	14	2,45±0,33			
21-65	69	2,45±0,21			

Tablo 51' de hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi

Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,988$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yaş değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Eğitim durumuna göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntest ile sontest verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest ile sontest başarı test puanlarının eğitime göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Anlamlı fark saptandığında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemede parametrik olmayan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 52

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	N	Medyan (min-max)	Sd	X^2	p
İlkokul	20	2,36(1,86-2,64)	3	4,450	0,217
Ortaokul	23	2,50(2,07-2,93)			
Lise	27	2,43(1,57-2,79)			
Üniversite	26	2,43(1,86-3,00)			

Tablo 52’ de hükümlü/tutukluların eğitim özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı

puanı değişkeni için $p=0,217$ ve $0,05$ den fazla olduğundan eğitim durumu değişkenine göre suç ve ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 53

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	N	Medyan (min-max)	Sd	X^2	p
İlkokul	20	2,43(2,21-2,79)	3	4,044	0,257
Ortaokul	23	2,64(2,07-2,93)			
Lise	27	2,50(1,93-3,14)			
Üniversite	26	2,57(1,93-2,79)			

Tablo 53' te hükümlü/tutukluların eğitim durumu özelliklerine Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,257$ ve $0,05$ den fazla olduğundan eğitim durumu değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 54

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	N	Medyan (min-max)	Sd	X^2	p
İlkokul	20	2,44(2,19-2,81)	3	0,631	0,889
Ortaokul	23	2,44(2,00-3,06)			
Lise	27	2,50(2,00-2,81)			
Üniversite	26	2,50(2,25-2,75)			

Tablo 54' te hükümlü/tutukluların eğitim durumu özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları

görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,889$ ve $0,05$ den fazla olduğundan eğitim değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 55

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	P
İlkokul	20	2,50(2,31-3,00)	3	1,375	0,711
Ortaokul	23	2,50(2,31-2,75)			
Lise	27	2,50(1,63-3,06)			
Üniversite	26	2,53(2,25-2,94)			

Tablo 55’ te hükümlü/tutukluların eğitim özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,711$ ve $0,05$ den fazla olduğundan eğitim değişkenine göre başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 56

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
İlkokul	20	2,23(1,64-2,82)	3	12,714	0,005	1-2
Ortaokul	23	2,45(1,64-2,82)				1-3
Lise	27	2,36(1,91-2,91)				1-4
Üniversite	26	2,55(1,82-2,82)				

Tablo 56' da hükümlü/tutukluların eğitim özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,005$ ve $0,05$ den az olduğundan eğitim durumu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa üniversite mezunu hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Tablo 57

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	P
İlkokul	20	2,32(1,82-2,91)	3	2,798	0,424
Ortaokul	23	2,45(1,91-2,82)			
Lise	27	2,55(2,00-2,82)			
Üniversite	26	2,55(2,09-3,00)			

Tablo 57' de hükümlü/tutukluların eğitim özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,424$ ve $0,05$ den fazla olduğundan eğitim durumu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Gelire göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testi öntest verilerin normal dağılımdan geldiği

gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest başarı testinin puanlarının gelire göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan One-Way ANOVA testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testi sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest ile sontest ve Kalem Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntest ile sontest verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza sontest başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ile Kalem Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi puanlarının gelire göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 58

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gelir	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	P
Aylık düzenli gelir	43	2,44±0,25	3	0,293	0,830
Kısmen düzenli gelir	17	2,43±0,18			
Kararsız	7	2,35±0,39			
Düzenli gelir	29	2,42±0,24			

Tablo 58’ de hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,830$ ve $0,05$ den fazla olduğundan gelir değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 59

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gelir	N	Medyan (min-max)	Sd	X^2	P
Aylık düzenli gelir	43	2,57(2,00-2,93)	3	5,206	0,157
Kısmen düzenli gelir	17	2,64(1,93-2,86)			
Kararsız	7	2,64(2,36-2,79)			
Düzenli gelir	29	2,43(1,93-3,14)			

Tablo 59' da hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,157$ ve $0,05$ den fazla olduğundan gelir değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 60

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gelir	N	Medyan (min-max)	Sd	X^2	P
Aylık düzenli gelir	43	2,50(2,00-3,06)	3	3,127	0,372
Kısmen düzenli gelir	17	2,44(2,00-3,00)			
Kararsız	7	2,44(2,31-3,00)			
Düzenli gelir	29	2,56(2,19-2,81)			

Tablo 60' da hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,372$ ve $0,05$ den fazla olduğundan gelir değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 61

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Çalışma Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gelir	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	P
Aylık düzenli gelir	43	2,50(2,25-3,00)	3	0,485	0,922
Kısmen düzenli gelir	17	2,50(1,63-2,81)			
Kararsız	7	2,50(2,38-3,06)			
Düzenli gelir	29	2,50(2,13-3,00)			

Tablo 61’ de hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,922$ ve $0,05$ den fazla olduğundan gelir değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 62

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gelir	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p
Aylık düzenli gelir	43	2,36(1,64-2,91)	3	3,283	0,350
Kısmen düzenli gelir	17	2,45(1,73-2,82)			
Kararsız	7	2,55(2,18-2,73)			
Düzenli gelir	29	2,36(1,82-2,82)			

Tablo 62’ de hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,350$ ve $0,05$ den fazla olduğundan

gelirdeğişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 63

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Gelir	N	Medyan (min-max)	Sd	X ²	p
Aylık düzenli gelir	43	2,45(1,82-3,00)	3	3,722	0,293
Kısmen düzenli gelir	17	2,36(2,00-2,91)			
Kararsız	7	2,45(2,27-2,64)			
Düzenli gelir	29	2,55(2,09-2,82)			

Tablo 63' te hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için p=0,293ve 0,05 den fazla olduğundan gelir değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Konferans etkinliğine göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest ile Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest ile Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının konferans etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan t testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli

Düşmanları başarı testinin sontest verileri ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti ile sontesti verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza sontest başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin puanlarının konferans etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 64

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Konferans Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	70	2,44±0,26	94	-0,510	0,611
Katılmayan	26	2,41±0,21			

Tablo 64’ te hükümlü/tutukluların konferans etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,611$ ve $0,05$ den fazla olduğundan konferans etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 65

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Konferans Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	70	2,57(1,93-2,86)	793	0,033
Katılmayan	26	2,50(2,21-3,14)		

Tablo 65’te hükümlü/tutukluların konferans etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza

sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,033$ ve $0,05$ den az olduğundan konferans etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa konferans etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa konferans türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 66

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Konferans Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	70	2,47±0,23	94	-0,117	0,907
Katılmayan	26	2,46±0,17			

Tablo 66' da hükümlü/tutukluların konferans etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,907$ ve $0,05$ den fazla olduğundan konferans etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 67

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Konferans Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	70	2,51(1,63-3,06)	825	0,044
Katılmayan	26	2,50(2,31-2,81)		

Tablo 67' de hükümlü/tutukluların konferans etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının

ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,044$ ve $0,05$ den az olduğundan konferans etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa konferans etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa konferans türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 68

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Konferans Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	70	2,36(1,64-2,91)	890,5	0,871
Katılmayan	26	2,45(1,64-2,82)		

Tablo 68' de hükümlü/tutukluların konferans etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,871$ ve $0,05$ den fazla olduğundan konferans etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 69

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Konferans Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Konferans Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	70	2,48(1,82-2,91)	878	0,027
Katılmayan	26	2,45(2,00-3,00)		

Tablo 69' da hükümlü/tutukluların konferans etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,027$ ve $0,05$ den az olduğundan konferans etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa konferans etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa konferans türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Münazara etkinliğine göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin sontesti verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontesti başarı puanlarının münazara etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan t testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin sontestin verileri ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı testinin puanlarının münazara etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 70

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Münazara Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	15	2,36(2,07-2,93)	524,5	0,400
Katılmayan	81	2,43(1,57-3,00)		

Tablo 70' te hükümlü/tutukluların münazara etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,400$ ve $0,05$ den fazla olduğundan münazara etkinliği değişkenine göre suç ve ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 71

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Münazara Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	15	2,59±0,29	94	-1,394	0,017
Katılmayan	81	2,50±0,22			

Tablo 71' de hükümlü/tutukluların münazara etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,017$ ve $0,05$ den az olduğundan münazara etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa münazara etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa münazara türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 72

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Münazara Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	15	2,48±0,21	94	-0,220	0,826
Katılmayan	81	2,47±0,21			

Tablo 72’ de hükümlü/tutukluların münazara etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,826$ ve $0,05$ den fazla olduğundan münazara etkinliği değişkenine göre başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 73

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Münazara Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	15	2,51(2,31-2,69)	579	0,032
Katılmayan	81	2,50(1,63-3,06)		

Tablo 73’ te hükümlü/tutukluların münazara etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,032$ ve $0,05$ den az olduğundan münazara etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa münazara etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa münazara türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 74

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Münazara Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	15	2,45(1,91-2,82)	530,5	0,432
Katılmayan	81	2,36(1,64-2,91)		

Tablo 74’ te hükümlü/tutukluların münazara etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,432$ ve $0,05$ den fazla olduğundan münazara etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 75

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Münazara Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Münazara Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	15	2,46±0,17	94	0,729	0,048
Katılmayan	81	2,41±0,24			

Tablo 75’ te hükümlü/tutukluların münazara etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,048$ ve $0,05$ den az olduğundan münazara etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa münazara etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden

çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa münazara türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Forum etkinliğine göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin sontesti verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontesti başarı puanlarının forum etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan t testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin sontest verileri ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı testinin puanlarının forum etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 76

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Forum Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	5	2,71(2,43-2,93)	64	0,107
Katılmayan	91	2,43(1,57-3,00)		

Tablo 76’ da hükümlü/tutukluların forum etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,107$ ve $0,05$ den fazla olduğundan forum etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 77

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Forum Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	T	p
Katılan	5	2,51±0,30	94	0,398	0,016
Katılmayan	91	2,47±0,23			

Tablo 77’ de hükümlü/tutukluların forum etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,016$ ve $0,05$ den az olduğundan forum etkinliği değişkenine göre suç ve ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa forum etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa forum türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 78

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Forum Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	T	p
Katılan	5	2,66±0,34	94	-1,354	0,245
Katılmayan	91	2,46±0,20			

Tablo 78’ de hükümlü/tutukluların forum etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının

ortalamaları görülmektedir. Başarılı olma yolunun tehlikeli düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,245$ ve $0,05$ den fazla olduğundan forum etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 79

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Forum Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	5	2,52(2,38-2,81)	221	0,013
Katılmayan	91	2,50(1,63-3,06)		

Tablo 79' da hükümlü/tutukluların forum etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,013$ ve $0,05$ den az olduğundan forum etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa forum etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa forum türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 80

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Forum Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	5	2,55(2,27-2,82)	166,5	0,309
Katılmayan	91	2,36(1,64-2,91)		

Tablo 80’ de hükümlü/tutukluların forum etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,309$ ve $0,05$ den fazla olduğundan forum etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 81

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Forum Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Forum Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	5	2,48±0,08	94	0,406	0,045
Katılmayan	91	2,45±0,24			

Tablo 81’ de hükümlü/tutukluların forum etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,045$ ve $0,05$ den az olduğundan forum etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa forum etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa forum türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Panel etkinliğine göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı

testinin öntesti ile sontesti verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin puanlarının panel etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 82

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Panel Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	8	2,43(2,21-2,93)	351,5	0,995
Katılmayan	88	2,43(1,57-3,00)		

Tablo 82’ de hükümlü/tutukluların panel etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,995$ ve $0,05$ den fazla olduğundan panel etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 83

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Panel Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	8	2,59(1,93-2,71)	326,5	0,033
Katılmayan	88	2,57(2,00-3,14)		

Tablo 83’ te hükümlü/tutukluların panel etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,033$ ve $0,05$ den az olduğundan panel etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı

farklılık vardır. Farklılığa panel etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa panel türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 84

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Panel Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	8	2,44(2,06-2,56)	326	0,729
Katılmayan	88	2,50(2,00-3,06)		

Tablo 84' te hükümlü/tutukluların panel etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,729$ ve $0,05$ den fazla olduğundan panel etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 85

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Panel Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	8	2,52(1,63-2,69)	346,5	0,041
Katılmayan	88	2,50(2,13-3,06)		

Tablo 85' te hükümlü/tutukluların panel etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,041$ ve $0,05$ den az olduğundan panel etkinliği değişkenine

göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa panel etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa panel türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Tablo 86

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Panel Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	8	2,59(2,18-2,82)	227,5	0,095
Katılmayan	88	2,36(1,64-2,91)		

Tablo 86’ da hükümlü/tutukluların panel etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,095$ ve $0,05$ den fazla olduğundan panel etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 87

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Panel Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Panel Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	8	2,46(2,00-2,55)	300	0,048
Katılmayan	88	2,45(1,82-3,00)		

Tablo 87’ de hükümlü/tutukluların panel etkinliği özelliklerine Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının

ortalamları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,048$ ve $0,05$ den az olduğundan panel etkinliği değişkenine Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır. Farklılığa panel etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa panel türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir.

Kurs etkinliğine göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest ile sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin sontesti verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest ile sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontesti başarı puanlarının kurs etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan t testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin sontesti verileri ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntest verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı testinin puanlarının kurs etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 88

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kurs Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	28	2,45±0,22	94	-0,535	0,594
Katılmayan	68	2,42±0,26			

Tablo 88' de hükümlü/tutukluların kurs etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,594$ ve $0,05$ den fazla olduğundan kurs etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 89

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kurs Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Katılan	28	2,48±0,24	94	0,809	0,420
Katılmayan	68	2,53±0,24			

Tablo 89' da hükümlü/tutukluların kurs etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,420$ ve $0,05$ den fazla olduğundan kurs etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 90

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kurs Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	T	p
Katılan	28	2,41±0,19	94	1,657	0,101
Katılmayan	68	2,49±0,22			

Tablo 90' da hükümlü/tutukluların kurs etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,101$ ve $0,05$ den fazla olduğundan kurs etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 91

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kurs Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	28	2,50(1,63-2,94)	912,5	0,745
Katılmayan	68	2,50(2,31-3,06)		

Tablo 91' de hükümlü/tutukluların kurs etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,745$ ve $0,05$ den fazla olduğundan kurs etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 92

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kurs Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	28	2,50(1,82-2,82)	773	0,145
Katılmayan	68	2,36(1,64-2,91)		

Tablo 92’ de hükümlü/tutukluların kurs etkinliği özelliklerine Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,145$ ve $0,05$ den fazla olduğundan kurs etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 93

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Kurs Etkinliği Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kurs Etkinliği	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	P
Katılan	28	2,48±0,22	94	-0,748	0,456
Katılmayan	68	2,44±0,24			

Tablo 93’ te hükümlü/tutukluların kurs etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,456$ ve $0,05$ den fazla olduğundan kurs etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Sinema etkinliğine göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti ile sontesti verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin puanlarının sinema etkinliğine göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 94

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Sinema Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	P
Katılan	9	2,43(1,93-2,86)	367,5	0,762
Katılmayan	87	2,43(1,57-3,00)		

Tablo 94' te hükümlü/tutukluların sinema etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,762$ ve $0,05$ den fazla olduğundan sinema etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 95

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Sinema Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	9	2,50(2,29-2,79)	372	0,805
Katılmayan	87	2,57(1,93-3,14)		

Tablo 95' te hükümlü/tutukluların sinema etkinliği özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,805$ ve $0,05$ den fazla olduğundan sinema etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 96

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Sinema Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	9	2,56(2,25-2,81)	273	0,134
Katılmayan	87	2,44(2,00-3,06)		

Tablo 96' da hükümlü/tutukluların sinema etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,134$ ve $0,05$ den fazla olduğundan sinema etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 97

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Sinema Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	P
Katılan	9	2,44(2,38-2,63)	325	0,393
Katılmayan	87	2,50(1,63-3,06)		

Tablo 97’ de hükümlü/tutukluların sinema etkinliği özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,393$ ve $0,05$ den fazla olduğundan sinema etkinliği değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 98

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Sinema Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	9	2,45(1,73-2,55)	369	0,775
Katılmayan	87	2,36(1,64-2,91)		

Tablo 98’ de hükümlü/tutukluların sinema etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,775$ ve $0,05$ den fazla olduğundan sinema etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 99

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Sinema Etkinliği Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Sinema Etkinliği	N	Medyan (min-max)	U	p
Katılan	9	2,36(2,18-2,91)	384	0,924
Katılmayan	87	2,45(1,82-3,00)		

Tablo 99' da hükümlü/tutukluların sinema etkinliği özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,924$ ve $0,05$ den fazla olduğundan sinema etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Yıllık okunan ortalama kitap sayısına göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin sontesti verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontesti başarı puanlarının yıllık okunan ortalama kitap sayısına göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan One-Way ANOVA testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testinin sontest ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti verilerin normal

dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi ile Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi puanlarının yıllık okunan ortalama kitap sayısına göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve ikiden fazla gruplu değişkenleri test etmek için kullanılan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 100

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kitap	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	p
1-5	25	2,49±0,20	4	2,168	0,079
6-10	19	2,37±0,25			
11-15	16	2,48±0,17			
16-20	14	2,29±0,34			
20 ve üzeri	22	2,45±0,25			

Tablo 100’ de hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,079$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 101

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kitap	N	Medyan (min-max)	Sd	χ^2	p
1-5	25	2,43(2,00-2,93)	4	0,681	0,954
6-10	19	2,64(1,93-3,07)			
11-15	16	2,64(1,93-3,14)			
16-20	14	2,57(2,29-2,71)			
20 ve üzeri	22	2,50(2,14-2,79)			

Tablo 101’de hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı özelliklerine göre Suç ve Ceza sınav başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve ceza sınav başarı puanı değişkeni için $p=0,954$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Suç ve Ceza sınav başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 102

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kitap	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	p
1-5	25	2,39±0,17	4	1,875	0,122
6-10	19	2,46±0,17			
11-15	16	2,45±0,24			
16-20	14	2,53±0,27			
20 ve üzeri	22	2,54±0,20			

Tablo 102’de hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,122$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 103

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kitap	N	Medyan (min-max)	Sd	X ²	p
1-5	25	2,50(2,25-3,00)	4	2,662	0,616
6-10	19	2,50(1,63-3,00)			
11-15	16	2,50(2,31-2,81)			
16-20	14	2,44(2,31-3,06)			
20 ve üzeri	22	2,50(2,13-2,94)			

Tablo 103' te hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,616$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 104

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kitap	N	Medyan (min-max)	Sd	X ²	p
1-5	25	2,36(1,64-2,82)	4	1,783	0,776
6-10	19	2,55(1,64-2,82)			
11-15	16	2,27(1,64-2,91)			
16-20	14	2,45(1,64-2,73)			
20 ve üzeri	22	2,55(1,73-2,82)			

Tablo 104' te hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,776$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 105

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Yıllık Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkenine Göre One-Way ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kitap	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	F	p
1-5	25	2,48±0,29	4	0,595	0,667
6-10	19	2,41±0,25			
11-15	16	2,41±0,18			
16-20	14	2,51±0,16			
20 ve üzeri	22	2,45±0,23			

Tablo 105' te hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,667$ ve $0,05$ den fazla olduğundan yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Ceza infaz kurumu türüne göre hükümlü/tutukluların tartışma türlerine dayalı dinleme etkinlikleri uygulanmadan önceki öntest ve sontest başarı puanlarının değerlendirilmesi

Hükümlü/tutukluların uygulama öncesi ve uygulama sonrasında verdikleri cevaplardan toplam ortalama puanlar incelenmiştir. Yapılan normallik testi

sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin öntest verilerin normal dağılımdan geldiği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ceza infaz kurumu türüne göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan t testi kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda Suç ve Ceza başarı testinin sontest, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi öntesti ile sontesti ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testinin öntesti ile sontesti verilerin normal dağılımdan gelmediği gözlenmiştir. Bu nedenle Suç ve Ceza sontest başarı testi, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest ile sontest başarı testi ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest ile sontest başarı testinin puanlarının ceza infaz kurumu türüne göre farklılık gösterip göstermediğine parametrik olmayan bir test türü olan ve iki grubun söz konusu olduğu değişkenleri test etmek için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 106

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre t-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ceza İnfaz Kurumu Türü	N	Ort±Std. Sapma ($\bar{x} \pm ss$)	Sd	t	p
Açık	5	2,43±0,13	94	0,007	0,995
Kapalı	91	2,43±0,25			

Tablo 106’ da hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü özelliklerine göre Suç ve Ceza öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,995$ ve $0,05$ den fazla olduğundan ceza infaz kurumu türü değişkenine göre suç ve ceza öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 107

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Suç ve Ceza Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ceza İnfaz Kurumu Türü	N	Medyan (min-max)	U	p
Açık	5	2,43(2,14-2,71)	161,5	0,273
Kapalı	91	2,57(1,93-3,14)		

Tablo 107’ de hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü özelliklerine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,273$ ve $0,05$ den fazla olduğundan ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 108

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ceza İnfaz Kurumu Türü	N	Medyan (min-max)	U	p
Açık	5	2,50(2,25-2,75)	187	0,502
Kapalı	91	2,44(2,00-3,06)		

Tablo 108’ de hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,502$ ve $0,05$ den fazla olduğundan ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 109

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ceza İnfaz Kurumu Türü	N	Medyan (min-max)	U	p
Açık	5	2,56(2,38-2,75)	179,5	0,419
Kapalı	91	2,50(1,63-3,06)		

Tablo 109' da hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,419$ ve $0,05$ den fazla olduğundan ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 110

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulanmadan Önceki Öntest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ceza İnfaz Kurumu Türü	N	Medyan (min-max)	U	p
Açık	5	2,55(2,36-2,64)	161	0,268
Kapalı	91	2,36(1,64-2,91)		

Tablo 110' da hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,268$ ve $0,05$ den fazla olduğundan ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 111

Tartışma Türlerine Dayalı Dinleme Etkinlikleri Uygulandıktan Sonraki Sontest Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak Başarı Testi Puanları Arasında Ceza İnfaz Kurumu Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ceza İnfaz Kurumu Türü	N	Medyan (min-max)	U	p
Açık	5	2,82(2,36-3,00)	123,5	0,082
Kapalı	91	2,45(1,82-2,91)		

Tablo 111’ de hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamaları görülmektedir. Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,082$ ve $0,05$ den fazla olduğundan ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tüm bunlar dikkate alındığında yukarıdaki bulgulardan hareketle aşağıdaki özet tablosu oluşturulmuştur:

Tablo 112

Dinlediğini anlama başarı testlerine ait son test verilerinin, çalışmanın demografik unsurlarına göre toplu özeti

Demografik Özellikler	Suç ve Ceza	Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları	Kalemin Harcı Çalışmak, Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak
Çalışma Grubu	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Var
Cinsiyet	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Yaş	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Eğitim Durumu	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Gelir	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Konferans	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var
Münazara	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var
Forum	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var
Panel	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var	Anlamli Farklılık Var
Kurs	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Sinema	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Okunan Kitap Sayısı	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok
Cezaevi Türü	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok	Anlamli Farklılık Yok

Dördüncü Bölüm

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Dinleme becerisi yıllar boyunca arka plana atılmış, diğer dil becerileri kadar önemsenmemiş, bireyde zaten doğuştan var olduğu şeklinde yanlış bir algıyla ihmal edilmiştir. Buna karşın, modern anlayışlar ve son yapılan çalışmalar dinleme becerisinin önemini her geçen gün biraz daha ortaya koymaktadır. Dinleme, henüz anne karnında başlamakta ve diğer dil becerilerinin gelişiminde kilit rol oynamaktadır. Bu derece kıymet arz eden bir becerinin ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü/tutuklularda daha ileri seviyelere çıkarılması son derece önemlidir. Bilhassa kapalı ceza infaz kurumlarında dinleme becerisinin ilerletilebilmesi, olumlu dinleme modellerinin bir yaşam prensibi haline getirilebilmesi; hükümlü/tutuklulara dinlemenin önemini kavratmakla, bu beceri alanına karşı farkındalık yaratabilmekle mümkün olacaktır. Sayılan bu kazanımları elde edebilmekte kurum öğretmenleri başta olmak üzere eğitim-iyileştirme faaliyetlerinin paydaşı olarak görülen tüm kurum personeline önemli görevler düşmektedir.

Hükümlü/tutukluların dinlemeyi bir yaşam prensibi haline getirmelerini sağlamak için bu beceri alanının ehemmiyetini onlara kavratmak, inandırmak icap eder. Tarih sayfalarına bakıldığında dinlemeye, (her ne kadar işitme kavramıyla zaman zaman girişik halde karşımıza çıksa da) ünlü düşünürler, saygın ve önemli kişilikler tarafından kıymet atfedildiği görülmektedir. Hükümlü/tutuklulara da bu becerinin değerini kavratılabilmek gerekir. Ceza infaz kurumlarında uygulanacak eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamındaki etkinliklerin tümünde bu hassasiyeti ön plana çıkaracak yöntemlere başvurmak işlevsel olacaktır. Yapılacak etkinlikler hükümlü/tutukluların ilgi, ihtiyaç ve beklenti durumları gözetilmek suretiyle yapılacak işler yararlılık ilkesi kapsamında anlam taşıyacaktır. İlgi çeken, ihtiyaca cevap veren, diğer bir deyişle zoraki olmayan, fayda sağlayacak etkinlikler sahada daha çok anlam taşıyacaktır. Seçilecek etkinliklerde dinleme becerisinin gelişimine hitap eden çalışmaların tercih edilmesinin önemli olduğu düşünülebilir. Yapılacak çalışmalarda, yetişkin eğitimi

ilkelerinin göz önünde bulundurulması gerektiğinden; akademik gelişimin yanında bireysel gelişim ve sosyal gelişime de hitap edilebilmesi önemli olacaktır.

Literatür incelendiğinde dinleme becerisine, sözlü iletişime ve ceza infaz kurumlarına dair birçok araştırmanın yapıldığı görülebilir (Doğan, 2010; Kardaş ve Harre, 2015; Epçaçan, 2013; Melanlıoğlu, 2012; Aytan, 2011; Karakuş Tayşi, 2014; Ateş ve Ercan, 2015; Demir, Şahin ve Tutkun, 2016; Dursunoğlu, 2005; Ülper, Aydın ve Özgür, 2015; Elkatmış, 2015; İlgün, 2010; Tekin, 2010).

Doğan (2010), “Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma” adlı çalışmasında, dinleme becerisinin eğitimini ele almış ve araştırmanın sonunda, etkinlikleri oyunlaştırmanın öğrencilerin daha etkin katılımını sağlamak için önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada ise tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerisi üzerine etkisi tek denekli katılımcı grubuyla yarı deneysel desen çerçevesinde şekillendirilerek incelenmiştir; sonuç olarak da tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerisi üzerinde pozitif yönde etkileri olduğu ortaya konulmuştur. Konu, içerik, çalışma yöntemi, çalışma grubu ve ortaya konan sonuçlar anlamında iki araştırmanın birbirinden farklı olduğu, iki araştırmanın da sadece dinleme beceri alanına hitap etmesi bakımından benzeştiği görülmektedir.

Kardaş ve Harre (2015) “6-8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dinleme/İzleme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Etkinlik Örnekleri” adlı çalışmasında, temel dil becerilerinden dinleme/izleme becerisini geliştirmeye yönelik ilgi çekici, zevkli ve etkili etkinlikler geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu ortaokul öğrencilerinden oluşmuştur. Söz konusu çalışmada, doküman taraması tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, literatürdeki ilgili eserleri incelenip, bu eserlerden hareketle özgün etkinlik örneklerinin hazırlanmış ve çalışmanın sonunda, “Şehrimi Öğreniyorum”, Bölgemi Öğreniyorum”, Ülkemi Öğreniyorum”, “Hikâye Dinliyorum (Balon)” ve “Masal Dinliyorum (Çizmeli kedi)” isimli dinleme/izleme etkinlikleri, birer örnek uygulama olarak literatüre sunulmuştur.

Hükümlü/tutukluların çalışma grubu olarak seçildiği bu çalışmada ise en küçük katılımcı 14 yaşında olup araştırmanın ağırlığını yetişkin yaş grupları teşkil etmiştir. Araştırma yarı deneysel desenle şekillenmiş ve tek denekli bir çalışma grubu tercih edilmiştir. Araştırmanın konusu, içeriği, tercih edilen araştırma

deseni ve ortaya konan sonuçlar birbirinden farklıdır. İki araştırmanın tek benzer yönü dinleme beceri alanına yönelik gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Epçaçan (2013), dinleme becerisi eğitimi ve dinleme teknikleri üzerine çalıştığı “Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi” adlı araştırmasında kaynak tarama tekniğinden yararlanmıştır. Literatür tarama neticesinde dinleme becerisinin geliştirilebilir bir beceri olduğu ve özellikle dinleme eğitiminin ölçme boyutunda eksikliklerin yaşandığı ve bu alanda daha fazla çalışmanın yapılması gerekliliği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, dinleme becerisini geliştirmeye yönelik strateji ve tekniklerin uygulanması, dinleme becerisini etkileyen bir unsur olarak ortaya konmuştur.

Bu araştırma ise “tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerinde etkisi nedir” sorusu üzerine şekillendirilmiş ve araştırmanın sonunda eğitim-iyileştirme faaliyetlerinde tartışma türleri kullanımının dinleme becerisi üzerine olumlu etkisi saptanmıştır. Tartışma türleri kullanımının dinleme becerisini geliştirmeye yönelik bir teknik dâhilinde düşünülmesi, ortaya konulan sonuçlar anlamında söz konusu araştırmayla bu araştırmanın benzer yönünü teşkil edecektir.

Karakuş Tayşi (2014), “ Öğrenme Stiline Dayalı Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine ve Dinlemeye Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmasında, öğrenme stilleri dikkate alınarak yapılan dinleme çalışmalarının ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeye ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonunda, öğrenme stillerine uygun olarak yapılan eğitimin ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerinin ve dinlemeye yönelik tutumlarının gelişmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Aytan (2011), “Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmasında aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada “Kontrol Gruplu Öntest Sontest Modeli” kullanılmıştır. Aktif öğrenme teknikleriyle verilen eğitimin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Karakuş Tayşi’ nin (2014), öğrenme stillerini dikkate alınarak yaptığı dinleme çalışmalarının; Aytan’ ın (2011) ise aktif öğrenme tekniklerini kullanarak

yaptığı çalışmalarının dinleme becerisini geliştirdiği sonuçlarına bakıldığında; tartışma türleri kullanımının, dinleme becerisi üzerindeki olumlu etkilerinin tespit edildiği bu araştırmayla, yukarıda adı geçen çalışmaların benzerlik gösterdiği düşünülebilir. Hitap edilen çalışma grubu, araştırma deseni, araştırma problemleri ve süreci ise adı geçen çalışmalarla farklılık arz etmektedir.

Melanlıoğlu (2012), “ Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbilis Stratejilerinin Kullanımı” adlı nitel çalışmasında, ilköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu ile alan yazındaki ölçme değerlendirme yöntemleri ve üstbilis stratejilerini dinleme becerisi bakımından incelemiş ve betimsel analize tabi tutulan veriler ışığında akademik başarının yakalanması için üstbilis stratejilerinin, öğrencinin kendi dinleme sürecini değerlendirmesi için ölçme değerlendirme çalışmalarında kullanılması gerektiği sonucunu ortaya koymuştur.

Melanlıoğlu (2012) tarafından, üstbilis stratejilerinin ön plana çıkarılıp incelendiği söz konusu çalışmayla bu çalışmanın konu, amaç, yöntem ve sonuçlar anlamında herhangi bir benzerliği göze çarpmamakta, yalnızca dinleme beceri alanına yönelik yapılan iki çalışma olarak benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Ateş ve Ercan (2015), “Türkçe Öğretmenlerinin Dinleme Stilllerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerini incelemişlerdir. Araştırmanın sonunda Türkçe öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun katılımcı dinleyici oldukları ve dinleme stillerinin; mezun oldukları bölümlere, lisansüstü eğitim durumlarına ve verdikleri haftalık ders saatine göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir.

Söz konusu araştırmayla bu araştırma, sadece dinleme beceri alanına yönelik gerçekleştirilmesi noktasında benzerlik taşımaktadır.

Demir, Şahin ve Tutkun (2016), “ Sosyal Bilgiler Dersi İçin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Münazara Konusu Oluşturma Becerilerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi için münazara konusu belirleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmişlerdir. Araştırmanın sonunda, sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul öğrencilerinin düzeyine uygun münazara konuları oluşturmada yeterli düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir.

Münazaranın bir sözlü anlatım ya da tartışma türü olduğu düşünüldüğünde iki araştırmanın da çalışma içeriğinde tartışma türü kullanılması noktasında benzerlik taşıdığı ifade edilebilir. Araştırma bulguları ise benzerlik göstermemektedir.

Dursunoğlu (2005), “Sözlü Anlatım Gücünü Geliştirme Üzerine Bir Bibliyografya Değerlendirmesi” adlı çalışmasında tarama yöntemiyle sözlü anlatım gücünü geliştirmeye katkıda bulunacak, bazıları “ders kitabı, yardımcı ders kitabı”; bazıları da “kişisel/bireysel gelişim kitapları, geliştiren kitaplar, başarı kitapları, NLP kitapları” olan 40 eser tanıtmıştır.

Ülper, Aydın ve Özgür (2015), “ Mikro Öğretim Uygulamalarının Sözlü Anlatım Etkinliklerine İlişkin Yarattığı Öz farkındalık Üzerine Çözümlemeler” adlı çalışmasında, mikro öğretim uygulamalarının sözlü anlatım etkinliklerinde yarattığı öz farkındalıkların niteliksel görünümünü incelemiştir. Araştırma sonunda, öğrencilerin nicelik açısından bilginin yeterliliğine; nitelik açısından bilginin doğruluğuna; bağıntı açısından konunun bütünlüğüne; sesletim açısından vurgu ve tonlamaya; beden dili açısından jest ve mimiklere, göz temasına ve beden hareketlerine; diğer açıdan ise heyecan durumuna, yeterli hazırlık yapıp yapmadıklarına ve kaygıya ilişkin daha çok farkındalık sahibi oldukları ve bu konulara daha çok önem verdikleri tespit edilmiştir.

Dursunoğlu’ nun (2005) bibliyografya değerlendirmesi ile Ülper, Aydın ve Özgür’ ün (2015) öz farkındalık çözümlemelerinin bu araştırmanın amacı, problemi, bulguları ve sonuçlarıyla bir benzerlik taşımadığı görülmekle birlikte, ilgili araştırmaların sözlü anlatım tarzı muhteviyata sahip olmaları noktasında benzediği söylenebilir.

Elkaltmış (2015), “Yazılı ve Sözlü Anlatım İle Etkili İletişim Derslerinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmasında Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin öğretim programında yer alan Türkçe I: Yazılı Anlatım ve Türkçe II: Sözlü Anlatım ile Etkili İletişim derslerinin iletişim becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, Yazılı ve Sözlü Anlatım ile Etkili İletişim derslerini almadan önce ve aldıktan sonra sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri toplam puanları; cinsiyetlerine ve sınıf düzeylerine göre değişmezken aile tutumuna göre

istatistiksel olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Yine ilgili dersler sonrasında öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinde anlamlı bir yükselme olduğu da ortaya konmuştur.

Bu araştırmanın sözlü anlatımın bir parçası olan tartışma türlerinin dinleme becerisi üzerine etkisi bağlamında şekillendirilgi düşünüldüğünde; iki araştırmanın bulguları ve sonuçlarının dinleme-iletişim beceri düzeyine pozitif katkı sunması anlamında birbirine benzediği söylenebilir.

İlgün (2010), “İnfaz Koruma Memurlarının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında ceza infaz kurumlarında çalışan infaz koruma memurlarının cinsiyet, yaş, kıdem, çalışılan kurum tipi, çalışma şekli ve öğrenim düzeyi gibi bağımsız değişkenlerinin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonunda cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissinde azalma alt boyutlarında çalışma şekli değişkenine göre iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonunda cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissinde azalma alt boyutlarında çalışılan kurum tipine göre iş doyumunu ve tükenmişliğin her üç alt boyutunda ve son olarak da öğrenim durumu değişkenine göre iş doyumunu ve duygusal tükenme alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde gruplar arası farklılık olduğu sonuçları ortaya konulmuştur.

Tekin (2010) “Osmanlı’da Kadın ve Kadın Hapishaneleri” adlı çalışmasında, sosyal, siyasal ve toplumsal çöküşün gözlemlendiği Osmanlı’da kadın ve kadın hapishanelerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, Osmanlı’da kadının durumu ve kadın hapishanelerindeki sorunlar tespit edilerek, devletin bu alanda yaptığı çalışmalar ortaya konulmuştur.

İlgün (2010) ve Tekin’ in (2010) çalışmalarına bakıldığında yalnızca ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilmiş olmaları noktasında bu çalışmayla benzerlik taşıdığı görülmektedir. Adı geçen araştırmaların problemi, yöntemi, bulguları ve sonuçları bu araştırmayla benzerlik taşımamaktadır.

Bu bilgiler ışığında genel bir değerlendirme yapılacak olursa, literatür incelendiğinde ceza infaz kurumlarına yönelik birtakım akademik çalışmaların yapılmış olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmaları kurumların tarihsel gelişimi, dönemseller yaklaşım, mahpusluk kavramı, cezanın hukuksal çerçevesi, bölgesel

cezaevleri, kurumların güvenlik esasları, personel tutumları ve problemleri gibi ana başlıklarda toplamak mümkün olacaktır. Literatürdeki araştırmalar, hükümlü/tutukluların (gerek çocuk gerek yetişkin) dil becerilerine ait bir yaklaşımı ortaya koymamaktadır. Hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerine bu zamana kadar yapılmış bir çalışmanın olmadığı görülmektedir.

Sonuç

Bu araştırmada ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerine etkisi birtakım alt problemlerle birlikte incelenmiştir. Araştırmaya dair elde edilen bulgulara bakılarak şu sonuçlara ulaşmak mümkündür:

Araştırmanın demografik bulgularına ilişkin, araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların %40,6' sının Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, %25' inin Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, %5,2' sinin Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumunda, %29,2' sinin de Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %40,6' sı kadın, %59,4' ü erkektir. 15-18 yaş aralığında bulunan hükümlü/tutuklular toplam katılımcıların %13,5' ini, 18-21 yaş aralığında bulunan hükümlü/tutuklular %14,6' sını, 21-65 yaş aralığında bulunan hükümlü/tutuklular ise %71,9' unu teşkil etmektedir. Hükümlü/tutukluların %39,6' sı evli, %47,9' u bekâr ve %12,5' i diğer medeni duruma mensuptur. Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların %51' i çocuk sahibiyken %49' unun çocuğu yoktur.

Hükümlü/tutukluların %20,8' i ilkokul, %24' ü ortaokul, %28' i lise ve %27,1' i üniversite mezunu düzeyinde eğitime sahiptir. Örneklem seçilirken dengeli bir eğitim durumu değişkeni ortaya konduğu söylenebilir. Hükümlü/tutukluların %44,8' i aylık düzenli bir gelire, %17,7' si kısmen düzenli bir gelire, %30,2' si düzensiz bir gelire sahipken, %7,3' ü kararsızdır. Hükümlü/tutukluların %12,5' i kurumda uygulanan etkinliklerden yararlanmazken, %38,5' i kısmen yararlanmakta, %35,4' ü yararlanmakta, %13,5' i ise tamamen yararlanmaktadır. Hükümlü/tutukluların %72,9' u konferans etkinliğinden, %15,6' sı münazara etkinliğinden, %5,2' si forum etkinliğinden, %8,3' ü panel etkinliğinden, %29,2' si kurslardan, %9,4' ü de sinema etkinliğinden yararlandığını ifade etmektedir. Araştırmaya katılan

hükümlü/tutukluların %26' sı yıllık 1-5 kitap, %19,8' in 6-10 kitap, %16,7 sinin 11-15 kitap, %14,6' sının 16-20 kitap, %22,9' unun 20 ve üzerinde kitap okuduğu görülmektedir. Hükümlü/tutukluların %54,2' si süreli ve süresiz yayınları takip ettiğini, %45,8' i ise süreli ve süresiz yayınları takip etmediğini beyan etmiştir. Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların %5,2' si açık ceza infaz kurumunda, %94,8' i ise kapalı ceza infaz kurumunda bulunmaktadır.

Hükümlü/tutuklulara araştırmacı tarafından geliştirilen beş farklı dinlediğini anlama başarı testi uygulanmıştır. Bu testlerin bulgularına göre şu sonuçlar ortaya konabilir:

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Yenişehir Kadın Kapalı Ceza infaz kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testindeki bulgular bir bütün olarak ele alındığında, deney öncesi ve sonrası anlamlılığın ağırlıklı olarak Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz kurumundaki katılımcı grubundan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Aile, Toplum ve Dünya ilişkisi başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarılarında bir değişiklik meydana getirmediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Acı başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarılarında bir değişiklik meydana getirmediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testindeki bulgular bir bütün olarak ele alındığında, testin genelinde istatistiksel olarak sınırda anlamlılık bulunduğu için ceza infaz kurumu bazında değil genel anlamda başarılı bir eğitim sürecinden söz edilebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenbilir.

Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenbilir.

Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenbilir.

Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, son test puan lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, yapılan eğitimin verimli geçtiği söylenebilir.

Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testindeki bulgular bir bütün olarak ele alındığında, deney öncesi ve sonrası anlamlılığın ağırlıklı olarak Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki katılımcı grubundan kaynaklandığı söylenebilir.

Aşağıda sonuçları ortaya konulan demografik veriler incelenirken anlamlılığı tespit edilen Su ve Ceza, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları ve Kalemin Harcı çalışmak çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak isimli   ölçek temel alınmış ve alt problemler bu ölçekler göz önünde bulundurulurak incelenmiştir. Acı ve Aile, Toplum Dünya ilişkisi başlıklı ölçekler ise anlamlı sonuç vermediğinden değerlendirmeye alınmamıştır.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanı değerşkeni için çalışma grubu değerşkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değerşkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşayan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Bu bulguya göre verilen eğitim sürecinin başarıya ulaştığı söylenebilir. Kadın hükümlü/tutuklular eğitim sürecini daha verimli geçirmiştir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değerşkeni için çalışma grubu

değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testi öntest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için çalışma grubu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşayan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların çalışma grubu özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için çalışma grubu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumunda yaşayan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur. Buradan hareketle, eğitim sürecine başlanmadan Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki hükümlü/tutukluların tartışma türleri hakkında ön öğrenmelerinin mevcut olduğu, yapılan eğitim sürecinden sonra ise Bursa Açık Ceza İnfaz Kurumundaki hükümlü/tutukluların konuyu daha iyi algıladıkları tespitleri ortaya konabilir.

Tüm ölçekler bir bütün olarak ele alındığında, testlerin genelinde çalışma grubunun yapılan eğitim sürecine etki ettiğinden söz edilebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Suç ve Ceza başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni için cinsiyet değişkenine göre Suç ve Ceza sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buradan hareketle cinsiyetin eğitim sürecine herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için cinsiyet değişkenine göre Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buradan hareketle cinsiyetin eğitim sürecine herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testi öntest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için cinsiyet değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa erkek hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların cinsiyet özelliklerine Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testi sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için $p=0,564$ ve $0,05$ den fazla olduğundan cinsiyet değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buradan hareketle, eğitim sürecine başlamadan önce erkek hükümlü/tutukluların işlenen konu hakkında ön öğrenmelerinin var olduğu, yapılan eğitim sürecini ise kadın hükümlü/tutukluların verimli geçirmesi ve iyi algılaması sonucu erkek hükümlü/tutuklularla aynı seviyeye geldiği tespiti yapılabilir.

Sonuçlar bir bütün olarak ele alındığında, testlerin genelinde cinsiyet değişkeninin eğitim sürecine etki etmediğinden söz edilebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların yaş özelliklerine göre Suç ve Ceza, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı dinlediğini anlama başarı testleri sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında sontestlerin başarı puanı değişkeni yaş değişkenine göre Suç ve Ceza, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları

ve Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontestleri başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yaş değişkeninin eğitim sürecine herhangi bir etkisi saptanmamıştır.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların eğitim durumu özelliklerine göre Suç ve Ceza ve Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza ve ve Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için eğitim durumu değişkenine göre Suç ve Ceza ve Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların eğitim özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni için $p=0,005$ ve $0,05$ den az olduğundan eğitim durumu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak öntest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa üniversite mezunu hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların eğitim özelliklerine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için eğitim durumu değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buradan hareketle, diğer hükümlü/tutukluların yapılan eğitim süreciyle, ön öğrenmeleri hâlihazırda daha iyi olan üniversite mezunlarının seviyesine çıktığı söylenebilir.

Sonuçlar bir bütün olarak ele alındığında, hükümlü/tutukluların ileri düzey eğitim seviyesine sahip olsalar dahi üzerinde durulan konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve testlerin genelinde eğitim durumu değişkeninin yapılan eğitim sürecine etki etmediğinden söz edilebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların gelir özelliklerine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma

Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için gelir değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı puanları değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Gelir durumu değişkeninin eğitim sürecine herhangi bir etkisi saptanmamıştır. Hükümlü tutukluların gelir düzeyinin yapılan eğitim sürecine tesiri olmamıştır.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların konferans etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için konferans etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa konferans etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa konferans türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir. Konferans, doğrudan dinleme becerisine yönelik faydalı bir etkinlik olduğundan bu etkinliğin hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların münazara etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için münazara etkinliği değişkenine göre Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık

tespit edilmiştir. Farklılığa münazara etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa münazara türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir. Münazara, doğrudan dinleme becerisine yönelik faydalı bir etkinlik olduğundan bu etkinliğin hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların forum etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni için forum etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa forum etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa forum türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir. Forum, doğrudan dinleme becerisine yönelik faydalı bir etkinlik olduğundan bu etkinliğin hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların panel etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için panel etkinliği değişkenine Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa panel etkinliğine katılan hükümlü/tutuklular sebep olmuştur.

Öntestlerden çıkan sonuçlarla sontestlerden çıkan sonuçlar arasındaki istatistiksel anlamlılığa panel türüne dair yapılan teorik ve pratik eğitim süreci etki etmiştir. Panel, doğrudan dinleme becerisine yönelik faydalı bir etkinlik olduğundan bu etkinliğin hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların kurs değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için kurs değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Kurs değişkeninin eğitim sürecine herhangi bir etkisi saptanmamıştır.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların sinema etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı puanı değişkeni için sinema etkinliği değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Sinema değişkeninin eğitim sürecine herhangi bir etkisi saptanmamıştır.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için yıllık okunan ortalama kitap sayısı değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı

değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yıllık okunan kitap sayısı değişkeninin eğitim sürecine herhangi bir etkisi saptanmamıştır.

Buradan hareketle, yapılan eğitim sürecinin verimli geçmesinin, yıllık çok kitap okuyan hükümlü/tutuklularla az okuyan hükümlü/tutuklular arasındaki farkı minimal düzeye indirdiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan hükümlü/tutukluların ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanlarının ortalamalarına bakıldığında, Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları başarı testi sontest başarı puanı değişkeni için ceza infaz kurumu türü değişkenine göre Suç ve Ceza, Kalemin Harcı Çalışmak Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak, Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları sontest başarı puanı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ceza infaz kurumu türü değişkeninin eğitim sürecine herhangi bir etkisi saptanmamıştır.

Açık ceza infaz kurumları, hükümlü/tutuklular için kapalı ceza infaz kurumlarına göre fırsat ve imkân alanı hayli geniş olan kurumlardır. Açık ceza infaz kurumlarında imkânların daha fazla olmasına rağmen, hükümlü/tutukluların bu imkânları yeterince değerlendiremedikleri söylenebilir. Yapılan eğitim süreci, kapalı ceza infaz kurumlarının dezavantajlı yönünü ortadan kaldırmıştır.

Öneriler

Tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerisi üzerine etkisinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

1. Araştırma grubunda bulunan en küçük katılımcı 14 yaşındadır. Geliştirilen dinlediğini anlama başarı testleri daha genç katılımcılara uygulanıp tartışma türleri kullanımının dinleme becerisi üzerine etkililiği daha küçük yaş grubunda da ölçülebilir.
2. Bu araştırmanın örneklemini kadın kapalı, E tipi, H tipi ve açık ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü/tutuklular oluşturmuştur. Çocuk

kapalı, çocuk eğitimevi ve kadın açık türündeki ceza infaz kurumlarında benzer bir çalışma yürütülmesi yararlı olacaktır.

3. Farklı tiplerdeki ceza infaz kurumlarından (L, M, R, B, D, F, A, K, R gibi) alınacak örnekleme yapılacak benzer bir çalışmanın kurum tipleri temelinde ortaya koyacağı sonuçları dikkate değer olabilir. Böyle bir çalışma farklı tipteki ceza infaz kurumlarının yaşantısal örüntülerini, kendi içindeki dinamiklerini ortaya koyacaktır.
4. Bu çalışmada tek denekli yarı deneysel desen tercih edilmiştir. Yapılacak benzer araştırmalarda, öntest sontest kontrol gruplu deneysel desen başta olmak üzere değişik araştırma desenlerinin tercih edilmesi hükümlü/tutukluların dinleme becerileri üzerine yapılacak çalışmalarda ortaya çıkacak sonuçlara farklı bakış açısı getirebilme imkânı sağlayacaktır.
5. Tartışma türleri kullanımı, eğitim-iyileştirme faaliyetleri yürütülürken daha çok dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte, tartışma türlerinden hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama becerisini geliştirmek amacıyla eğitim-iyileştirme çalışmalarında çokça istifade edilebilir. Dolayısıyla, hükümlü/tutukluların dinleme becerilerinin geliştirilebilmesi için Eğitim Servisleri ile Psikososyal Servisler koordineli çalışmalı ve belirli aralıklarla tartışma türlerinin kullanılacağı faaliyetler düzenlenmelidir.
6. Ceza infaz kurumlarında ağırlıklı olarak yetişkin eğitimi kapsamında çalışmaların yürütüldüğü bilinmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetleri planlanırken, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ceza infaz kurumlarından, konferans, münazara, panel, forum gibi etkinliklere ağırlık verilmesi istenmelidir.
7. Çatışmaların çoğunluğunun iletişim eksikliğinden kaynaklandığı ve dinlediğini anlayan bireylerin daha sağlıklı iletişim kuracakları düşünüldüğünde, kurumlardaki hükümlü/tutukluların ve personelin dinleme becerisini geliştirecek farklı yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi ve uygulanması; bu doğrultuda çalıştayların yapılması gerekmektedir.
8. Tartışma türleri kullanımı, dinleme becerisini etkilemektedir. Hükümlü/tutukluların dinlemeyi yaşam prensibi haline getirebilmeleri için salıverildikten sonraki denetimli serbestlik süreçlerinde de dinleme

becerilerini geliştirici, pekiştirici etkinliklere ağırlık verilmesi sağlanmalıdır.

9. Dinleme, anne karnında başlayan ve ilköğretim yıllarından itibaren profesyonel olarak geliştirilmesi önemli bir beceridir. Türk milli eğitiminin hedeflerine uymamış, eğitimin sisteminin olumsuz çıktıları olarak gündeme gelmiş olan hükümlü/tutukluların, suça sürüklenen çocukların, ceza infaz kurumlarına girene kadarki yaşantılarında dinleme eğitiminin yoğun bir şekilde kendilerine işlemesi ve etkisini göstermesi sağlanmalıdır.
10. Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlü/tutukluların, (çocuk ve yetişkin) dinleme becerileri belirli periyotlarla sınanmalı ve hükümlü tutukluların dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar tasarlanmalıdır.
11. Çalışma grubunun eğitim süreci üzerine etkisi olmuştur. Büyük kurumların (E tipi, H tipi, Açık CİK) eğitim sürecini kolaylaştırdığı görüldüğünden, küçük ceza infaz kurumlarının fiziki imkânlarının büyük kurumların seviyelerine yaklaştırılmasında yarar vardır.
12. Cinsiyetin genel olarak eğitim sürecini etkilemediği görülse de, erkek hükümlü/tutukluların ön öğrenmelerinin kadınlara göre daha ileri olduğu anlaşılmaktadır. Bu farkı kaldırmak adına kadın hükümlü/tutuklulara yönelik eğitim-öğretim faaliyetleri üzerinde daha dikkatli çalışılmalıdır.
13. Yapılacak olan verimli ve işlevsel eğitim-öğretim çalışmaları neticesinde, ceza infaz kurumlarında bulunan alt düzey eğitim seviyesine mensup hükümlü/tutuklular, ileri düzey eğitim seviyesine mensup hükümlü/tutuklulara yaklaştırılarak aradaki düzey farkı minimum seviyeye indirilebilir.
14. Gelir düzeyinin eğitim sürecine herhangi bir etkisi yoktur. Eğitime istekli hükümlü/tutuklular yaşamsal düzeylerini idame ettirecek kadar bir gelire sahipse ve farklı bir olumsuzluk söz konusu değilse, hükümlü/tutuklular rahatlıkla kurumlarda bulunduğu süreç içerisinde kendini geliştirebilir. İlgili personel, bu hususu göz önüne alarak hükümlü/tutukluları motive etmelidir.

15. Sinema, kurs gibi faaliyetler sadece ihtiyaca yönelik planlanmalı, ihtiyaç dışı ise bu etkinlikler yerine hükümlü/tutukluların birincil ihtiyaçlarına yönelik etkinliklere yer verilmelidir.
16. Okunan kitap sayısının, yapılan eğitim sürecine bir etkisi tespit edilmediğinden, eğitim-öğretim servislerinin verimli ve işlevsel eğitim faaliyetleri yürüterek daha az kitap okuyan hükümlü/tutukluları da ileri seviyelere taşıyabileceği unutulmamalıdır. Bu hususa uygun çalışmalar yapılmalıdır.
17. Hükümlü/tutukluların açık ya da kapalı türde bir ceza infaz kurumunda bulunması onların eğitim sürecini etkilememektedir. Tüm hükümlü/tutuklular buldukları kurumun şartlarına göre azami şekilde eğitim-öğretim hizmetlerinden yararlandırılmalıdır.

Kaynaklar

- Abasıyanık, S. F. (2012). *Son kuşlar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ağcakale, S. (2010). *Ceza mimarlığı*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akbayır, S. (2011). *Sözlü anlatım-nasıl konuşabilirim?* Ankara: Pegem Akademi.
- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım- kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2007). Okuma. İçinde Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.). *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (s. 15-48). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akyol, H. (2013). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akyol, H. (2013). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akyol, T. (2002, Şubat 16). *Anne rahminde dersane*. *Milliyet Gazetesi Cumartesi Eki*, s. 6.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Adapazarı: Sakarya Kitabevi.
- Arat, R. R. (1959). *Kutadgu bilig I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Arı, G. (2010). Dinleme/İzleme öğretimi. İçinde C. Yıldız (Ed.). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi* (s. 179-202). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ateş, K. (2009). *Türk dili*. Ankara: İmge Kitabevi.

- Ateş, M. ve Ercan, A. N. (2015). Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerinin incelenmesi. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 107-119.
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri* (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bademci, V. (2011). Kuder-Richardson 20, Cronbach'ın alfası, Hoyt'un varyans analizi, genellenirlik kuramı ve ölçüm güvenilirliği üzerine bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 173-193.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baraz, T. (1998). *Dil ve anlatım bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Belet, Ş. D. (2011). Anlatım. İçinde B. Şerife Dilek (Ed.). *Türkçe sözlü ve yazılı anlatım* (s. 23-42). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük (2006, 6 Nisan), *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 26131). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060406-1.htm>
- Cihangir, Z. (2004). *Kişiler arası iletişimde dinleme becerisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çankaya, Z. C. (2004). *Kişilerarası iletişimde dinleme becerisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çepni, S., Bayrakçeken, S., Yılmaz, A., Yücel, C., Semerci, Ç., Köse, vd. (2008). *Ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çiftçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 165.

- Demir, C. (2006). Türkçe/edebiyat eğitimi ve kişisel kelime serveti. *Millî Eğitim Dergisi*, 169, 207-225.
- Demir, G. (2013). Ceza infaz kurumu kütüphanelerinin normalleştirme sürecindeki rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(1), 79-99.
- Demir, M. K., Şahin, Ç. ve Tutkun, T. (2016). Sosyal Bilgiler dersi için sınıf öğretmeni adaylarının münazara konusu oluşturma becerilerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 51 – 66.
- Demir, N. (2008). Adab-ı Sedat'taki tartışma örneklerinden bazılarının modern mantık'taki tartışma mantığı çizelgesi içinde uygulanması. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 381-406.
- Demir, S. C. (2009). Dinleme/izleme eğitimi ve 2005 programındaki yeri. *Millî Eğitim Dergisi*, 181, 53-63.
- Demir, T. (2010). Türkçe öğretiminde anlama ve zihinde yeniden yapılandırma. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 27, 201-223.
- Demir, T. ve Özdemir, B. (2013). Türkçe öğretim programında yer alan okuma ve yazma becerilerine yönelik kazanımların ölçme değerlendirme yöntemlerine göre sınıflandırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 11-32.
- Demirbaş, T. (2003). *İnfaz hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye, öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2007). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204
- Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 27, 263-274.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Doğan, Y. (2014). Dinleme eğitimi: Kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. İçinde A. Güzel ve H. Karatay (Ed.) *Türkçe oğretimi el kitabı* (s. 151-176). Ankara: Pegem Akademi.
- Dönmezer, S. (2004). *Genel ceza hukuku dersleri*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayını.
- Dursunoğlu, H. (2005). Sözlü anlatım gücünü geliştirme üzerine bir bibliyografya değerlendirmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 173-188.
- Elkatmış, M. (2015). Yazılı ve sözlü anlatım ile etkili iletişim derslerinin sınıf oğretmeni adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(4), 1341-1351.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe oğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Oğretimi*, 11, 269-307.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Oğretimi*, 6(11), 331-352.
- Ergin, A. ve Birol, C. (2000). *Eğitimde iletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, M. (2008). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Fındık, E. (2016). *İş-aile çatışmasının cam tavan sendromu üzerindeki etkisi: Otel işletmelerinde bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Gamgam, H. ve Altunkaynak B. (2008). *Parametrik olmayan yöntemler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2007). *Genç yetişkin hükümlü ve tutukluların eğitim ve iyileştirme işlemleri ve diğer hükümler hakkında genelge*. Ankara: Adalet Bakanlığı Yayınları.
- Göçer, A. (2010). Türkçe oğretiminde yazma eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 178-195.
- Göçer, A. (2016). *Yazma uğraşı yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe yazın eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gökçen, A. (1989). *Tanzimat dönemi Osmanlı ceza kanunları ve bu kanunlardaki ceza müeyyideleri*. İstanbul: MVT Kitap.
- Gönen, S., Kocakaya, S. ve Kocakaya, F. (2011). Dinamik konusunda geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir başarı testi geliştirme çalışması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 40-57.
- Gülensoy, T., Korkmaz, Z., Zülfikar, H., Akalın, M., Ercilasun, A. B., Parlatur, İ. ve Birinci, N. (2003). *Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2000). *Okuma- yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürgen, H. (1997). *Örgütlerde iletişim kalitesi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gürgen, İ. (2008). *Türkçe öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İçli, T. G. (1999). *Türkiye’de cezaevi rehabilitasyon faaliyetleriyle ilgili sosyolojik bir analiz*. Ankara: Açık Cezaevi Matbaası.
- İlgün, E. (2010). *İnfaz koruma memurlarının iş doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İpşiroğlu, Z. (2007). Türkçe öğretiminde yaratıcılık Almanya’daki yeni öğretmenler: Göçmen kökenli üçüncü kuşak. *Dil Dergisi*, 135, 21-27.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Karaatlı, M. (2010). Verilerin düzenlenmesi ve gösterimi. İçinde Kalaycı, Ş. (Ed.) *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (s. 3-42). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karabacak, E. (2014). *Seçici dinleme eğitiminin 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 39-55.
- Karakuş Tayşi, E. (2007). *İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinden hikâye ve deneme türü metinlerdeki okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırılması (Kütahya ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakuş Tayşi, E. (2014). *Öğrenme stiline dayalı eğitiminin ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisi*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karatay, H. (2011). Süreç temelli yazma modelleri: planlı yazma ve değerlendirme. İçinde Özbay, M. (ed.). *Yazma eğitimi* (s. 21-40). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kardaş, M. N. ve Harre T. (2015). 6-8. Sınıf öğrencilerinin Türkçe dinleme/izleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik örnekleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13, 264-291.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, A. (2011). *Etkili ve güzel konuşma sanatı*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kaya, F. (2006). *İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde bazı öğrenme stratejilerinin tutum ve okuduğunu anlamaya etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

- Keçik, İ. ve Uzun Subaşı, L. (2004). *Türkçe sözlü ve yazılı anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Koç, S. (2009). Sözlü anlatım. İçinde S. Odacı (Ed.). *Üniversiteler için dil ve anlatım* (s. 413-532). Konya: Palet Yayınları.
- Maden, S. ve Durukan, E. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 101-112.
- Melanlıoğlu, D. (2011). İlköğretim Türkçe öğretim programının dinleme türleri bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 65-78.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretiminde ayrıştırıcı dinlemeyi geliştirmeye yönelik bir etkinlik önerisi. *Millî Eğitim*, 196, 56-68.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbilgi stratejilerinin kullanımı. *Turkish Studies*, 7(1), 1583-1595.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Yayınevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2009). *İlköğretim Türkçe (1-5. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *İlköğretim Türkçe dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ocak, G. (2004). İlköğretim okulu 5. sınıf öğrencilerinin okuma anlama düzeyine videonun etkisi. *İlköğretim Online*, 3(2), 19-25.
- Onan, B. (2005). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde dil yapılarının anlama becerilerini (okuma/dinleme) geliştirmedeki rolü*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özözen, M. Y. (2003). Sözlü iletişim türlerinde adlandırma ve sınıflandırma sorunları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 1-15.
- Palavuzlar, T. (2009). *Hikâye ve deneme türü metinlerde okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Saldırım, M. (2010). Cezaevleri eğitim kurumu hâline nasıl gelebilir?. İçinde G.N. Emine ve O. A. Hilal (Ed). *Hapishane kitabı* (s. 321-334). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Sarı, M. (2009). Dil ve kültür. İçinde M. Sarı (Ed.). *Türk dili ders kitabı* (s. 15-23). Afyonkarahisar: Afyon Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Vakfı Yayını.
- Sarı, M. (2011). *Fakülte ve yüksekokullar için Türk dili ders kitabı*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Sever, S. (1997). *Türkçe öğretiminde tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2000). Dil ve iletişim (Etkili yazılı ve sözlü anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31, 51-66.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretiminde tam öğrenme*. İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tabak, G. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 171-181.
- Taşer, S. (2000). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Tazebay, A. (1995). *İlkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin okuduğunu anlamaya etkisi*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekin, E. (2000). Karşılaştırmalı tek denekli araştırma modelleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 1-12.
- Tekin, H. (1980). *Okuduğunu anlama gücü ile yazılı anlatım becerisini geliştirme yönünden okullarımızdaki Türkçe öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası.

- Tekin, H. (2000). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tekin, S. (2010). Osmanlı'da kadın ve kadın hapishaneleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 29(47), 83-102.
- Temizkan, M. (2007). Türkçe öğretmenlerinin yazılı anlatım etkinliği çerçevesinde yaptıkları uygulamaların değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 174, 135-154.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44.
- Topaloğlu, H. (2011). *İnfaz ve koruma memuru eğitiminin mesleki gelişim açısından önemi: Kahramanmaraş personel eğitim merkezi örneği*. (Yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özer, F. (2014). Türkçe öğretiminde dinleme becerisi ile ilgili kaynakça çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 203-218.
- Topçuoğlu, F. (2010). *Türkiye ve İngiltere'de ilköğretim ikinci kademedeki kullanılan ana dili öğretimi ders kitaplarındaki beceri alanlarının karşılaştırılması*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Toroslu, N. (2005). *Ceza hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Turgut, M.F. (1995). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metodları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Türk Ceza Kanunu (2004, 26 Eylül), *T.C. Resmî Gazete (Sayı: 25611)*. Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
- Ungan, S. (2013). Dinleme eğitimi. İçinde Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.) *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (s. 135-161). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Alkim Yayınevi.

Ülper, H., Aydın İ. S. ve İnnalı, H. Ö. (2015). Mikro öğretim uygulamalarının sözlü anlatım etkinliklerine ilişkin yarattığı öz farkındalık üzerine çözümler. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 127-141.

Ünalın, Ş. (1999). *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.

Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yalçın, A. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaman, Ö. M. ve Acar, B. (2016). *Disiplinlerarası suç ve suçluluk çalışmaları (1923-2015) sosyal hizmet perspektifinde bibliyografik bir değerlendirme*. İstanbul: Bir Yayıncılık.

Yönez, H. (2012). *İş birlikli öğrenme yönteminin ilköğretim 8. sınıf Türkçe dersinde öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına ve temel dil becerilerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yüce, S. (2005). İletişim ve dil: Yöntemler, Avrupa dil portföyü Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), 81- 88.

URL-1: Türk Dil Kurumu (2017). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a9e7259f1dba8.40979032

URL-2: Aytaş, G. (1999). Erişim adresi: <http://w3.gazi.edu.tr/~giyaytas/etkilidinleme.htm>

URL-3: Türk Dil Kurumu (2017). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5acb223786d5e7.29509423

URL-4: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi: http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf

URL-5: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi: <http://www.cte.adalet.gov.tr/index.html>

- URL-6: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi:
<http://www.cte.adalet.gov.tr/>
- URL-7: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi:
http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf
- URL-8: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi:
http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf
- URL-9: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi:
http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf
- URL-10: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2018). Erişim adresi:
http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf
- URL-11: Social Research Methods (2018). Erişim adresi:
<http://www.socialresearchmethods.net/kb/reliable.php>

Ekler

Ek-1: Suç ve Ceza başlıklı metin ve dinlediğini anlama başarı testi

Suç ve Ceza' dan...

Dört aydır evin kirasını verememişti. Evin sahibi onu mahkemeye verecekti. Uzun süreden beri hasta olmasına rağmen yaşlı Teteri kadının evine gidebilirdi. Daha önceki yüksüğe 1.5 Ruble veren kadın yeni getirdiği saate baktı ve “1.5 Ruble” dedi. Raskolnikov kabul etmek zorundaydı çünkü kata çıkana kadar kimseyle karşılaşmamıştı. Yaşlı kadın, kız kardeşi ile beraber kalıyordu evde. Çok zengin olmasına rağmen, kız kardeşine hiç miras bırakmayacaktı. Kız kardeşini çoğu zaman döver, onun her işini takip etmesi gerektiğini düşünürdü.

Raskolnikov 1.5 Rubleyi aldı ve dışarı çıkıp bir meyhaneye gitti. Marmeladov yan masada oturuyor olmasına rağmen onunla taşınıp sohbet etmekten kendini almamıştı. Marmeladov eşini çok seviyordu ve üç çocuğunu da, ama çok içiyordu. O kadar ki ailenin geçimi için Sonya fahişelik yapmak zorunda kalmıştı. “Ne kadar fedakâr bir kız bu Sonya” diye düşünmekten kendini almamıştı. Raskolnikov Marmeladov ‘un evine gittiklerinde eşi haykırışla onları yumruklamaya başladı. Hep içiyordu ve evdeki 20 Rubleyi götürüp içkiye vermişti Marmeladov. Raskolnikov cebindeki 50 Kapik’i oraya bırakarak uzaklaştı. Eve geldi, yorgundu. Nastasya bir mektup getirdi. Raskolnikov heyecanla okumaya başladı mektubu. Annesinden gelmişti mektup. Annesi, kız kardeşi Dunya’dan bahsediyordu. Dunya, Luzhin adında çift memurluğu olan 45 yaşındaki biriyle evlenecekti. Hem Luzhin onların eşyalarıyla beraber Petersburg’a gelmesi için yardım edecek, gelmelerini sağlayacaktı. Annesi, 60 mil ötedeki tren yoluna gitmek için bir araba ayarladığını, trende ise üçüncü sınıfta güzel bir yolculuk yaptıktan sonra Petersburg’a gideceklerini ve onu çok özlediğini yazıyordu.

Raskolnikov “bu evlilik olmayacak” diye düşündü. Dışarı çıktı ve birkaç saat dolaştıktan sonra yorgun düşüp bir yerde uyukladı. Kötü bir rüya gördükten sonra uyandı. Eve gitti. Saat 7’ye yaklaşıyordu. Saat uygundu. Aşağıdaki baltayı alarak kimseye gözükmeden yaşlı tefeci kadının evine gitti. İçeri girerken onu

kimse görmemişti. İkinci katta boya yapan adamlar da onu yukarı çıkarken görmemişlerdi.

Tefeci kadının evine girdi ve ona bir kül tablası uzattı. Kadın kül tablasına bakarken baltayı kafasına indirmişti. Kadının ölü bedeni yerde yatıyordu. İçeri daldı ve dolaptan sadece rehin verilmiş, birkaç parça altını cebine aldı. Yaşlı kadının kız kardeşiyle içeride karşılaştı. Kızın şaşkın bakışları altında baltayla onu da öldürdü. Doğrusu bir kişinin toplumdaki binlerce kişinin refahı ve mutluluğu için ölmesinin bir zararı yoktu. Üstelik bu tefeci kadın çok kötü biriydi. Kapıdaki birkaç kişi kapıyı vuruyorlardı. Hiç evden çıkmayan tefeci kadının, çıkacağı tutmuştu. Raskolnikov titriyor, dışarı çıkıp her şeyi itiraf etmek istiyordu ama yapmadı. Dışarıdakilerden biri kapının içeriden sürgülü olduğunu fark etti. Yaşlı kadına bir şey olduğunun farkına vardılar. İki kişi kapıcıyı çağırmak için aşağı indi. Bu kaçmak için tam fırsattı, Raskolnikov kapıyı açtı, hızla merdivenlerden inmeye başladı, aşağıdan gürültü gelmeye başlayınca Raskolnikov boyacıların dairesinin kapısının arkasına saklandı ve kapıcı ile üç adam yukarı çıkınca o da dışarı çıkıp değişik bir yoldan eve gitti. Baltayı aldığı yere bıraktı. Çok korkmuştu ve titriyordu. Aldığı mücevherleri ve kıymetli takıları dışarıda bir yerde saklamayı ihmal etmedi.

İçine kapanmıştı Raskolnikov. Razumihin, onun hakkında “İki gün geçti hala uyanmadı” diye düşünüyordu. Üniversiteden arkadaşları. Doktor Zozimov hastalığı atıp kendisine geleceğini söylüyordu. Ama Raskolnikov uyanınca arkadaşını ve doktoru isteksiz bir vaziyette evden kovdu ve dışarı gidip bir bara oturdu. Eski gazeteleri okurken yanına gelen bir polis memuru melankolik ve deli bir ruh haliyle cinayetten bahsedip, üstü kapalı her şeyi anlattı. Korktuğunu, endişelendiğini hiç hissettirmedi.

Ertesi gün eve geldiğinde annesi ve kız kardeşi Dunya’ nın kendisini beklediklerini gördü. Çocuğun halini gören anne şaşkınlıkla titriyordu. Onu ertesi gün Bay Luzbin’ in geleceği görüşmeye çağırırken korkmuştu. Ertesi gün Bay Luzbin onları ziyaret ettiğinde, Raskolnikov haklı çıkmanın gururu ile gülüyordu. Bay Luzbin, kız kardeşini çok aşağılamış, onların fakir bir aile olduğunu değerlendirerek fazla istekte bulununca evden kovulmuştu. Hemen ardından Raskolnikov “elveda” diyerek evden ayrıldı. İnanamıyordu. Annesi oğlunun bu tavırla doğrusu ağlamaktan başka yapacak bir şeyleri yoktu. Raskolnikov

melankolik halde evi terk ederken her nasılsa arkadaşı Razumihin' e onları emanet etmeyi de ihmal etmemiştir.

Raskolnikov, Bay Marmeladov'un cenazesi için evine gittiğinde Sonya da oradaydı Sonya'ya karşı inanılmaz bir his içindeydi. Ailesi için Sonya'nın yaptığı fedakârlık onun gözlerini büyülemişti. Birkaç gün boyunca Sonya'yı düşündü ve fırsat buldukça onunla konuşmaya çalışarak geçirdi vaktini.

Polis memuru Porfiry, Raskolnikov'un (Mihailovis adında genç biri cinayeti işlediğini itiraf etmiş olmasına rağmen) cinayet işlediğini biliyor ve onun psikolojik durumunu gördüğü için, cinayeti itiraf etmesi için sıkıştırıyor bir yandan da onu tutuklamayacağını söylüyordu. Raskolnikov cinayeti işlediğini Sonya'ya itiraf etmişti. Sonya da Raskolnikov'a "gidip teslim olmasını, yere kapanıp Allah'tan ve insanlardan özür dilemesini" tavsiye ediyordu.

Raskolnikov vicdanının verdiği acıya dayanamayıp suçunu polise itiraf etti. 1.5 yıldır Sibiry'a'daydı Raskolnikov. Petersburg'a gitti, Razumihin ve Raskolnikov'un kardeşi Dunya evlenmişlerdi. Mahkeme Raskolnikov'un iyi hali, parayı kullanmadığı, daha önceki yaşamında verimli bir üniversite öğrenimi yaptığı, fedakâr kişiliği ve kendi kendine teslim olmasından dolayı, çok az bir cezayla onu 8 yıl kürek mahkûmiyetine çarptırdı. Raskolnikov cezasını çekerken Sonya onu her gün ziyaret ediyordu. Sibiry'a'da ailesi ile sürekli mektuplaşan Sonya, Razumihin ve Dunya'nın tek haber kaynağıydı. Raskolnikov, Sonya'nın sevgisi ile hayata bağlandı ve geleceğin planlarını beraber hayal etmeye başladılar.

(Sadeleştirilmiştir)

Dostoyevski

SORULAR

1. Raskolnikov parasızlıktan aşağıdakilerden hangisini 1.5 Ruble karşılığında yaşlı kadına satmıştır?

- A) Yüksük
- B) Saat
- C) Ceket
- D) Silah

2. “....., Luzhin adında çift memuru olan 45 yaşındaki biriyle evlenecekti.”

Raskolnikov’ un kardeşi olan ve aynı zamanda dinlediğiniz metinde boş bırakılan kısımda ifade edilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sonya
- B) Dünya
- C) Razumuhin
- D) Porfiriy

3. Aşağıdakilerden hangisi Raskolnikov ile alakalı olumsuz bir özellik olarak verilmiştir?

- A) Vicdaniyla hareket etmesi
- B) Fedakârlıklar yapması
- C) Yaşlı kadını katletmesi
- D) Âşık olması

4. Raskolnikov, kardeşinin evleneceği haberini aldıktan sonra nasıl bir tepki vermiştir?

- A) Düğün masrafları için endişelenmiştir
- B) Kendisi de evlenmek istemiştir
- C) Kardeşinin evlilik zamanının gelmediğini düşünmüştür
- D) Kardeşinin evlenmesini istememiştir

5. Metin, dinlediğiniz kadarıyla hangi bakış açısıyla oluşturulmuştur?

- A) Gözlemci bakış açısıyla
- B) Kahraman bakış açısıyla
- C) İlahi bakış açısıyla
- D) Hepsi

6. Bu metinden çıkarılabilecek asıl ders aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar suç işlerlerse, işledikleri suçların bir bedeli olduğunu unutmamalı, ahlaklı bir yaşam gayesinde çaba göstermelidirler
- B) Cinayet işleyen insanlar pişman olabilir
- C) Suç işleyen insanlar pişmanlık duymayabilir
- D) Aile bağları her zaman güçlü tutulmalıdır

7. Hangisi dinlediğiniz metnin kahramanı Raskolnikov’ un davranışına özdeş olarak değerlendirilebilir?

- A) Hasta yakınının maddi ihtiyaçları için hırsızlık yaptıktan sonra pişman olan bir kişi
- B) Cinayet işleyip pişman olmayan bir kişi
- C) Sıkıntılarının çaresini meyhanede arayan bir kişi
- D) Ailesinin geçimini sağlamak için tefecilik yapan bir kişi

8. Dinlediğiniz metnin kahramanlarından Porfiry' in mesleği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doktor
- B) Mühendis
- C) Polis
- D) Öğretmen

9. Aşağıdakilerden hangisi dinlediğiniz metnin kahramanlarından biri değildir?

- A) Raskolnikov
- B) Sonya
- C) Aleksey İvanovic
- D) Razumihin

“İnsanlar yaratılış gereği hata yapmaya meyillidir. Hayatın insanoğluna sunduğu imkânlar her zaman eşit olmayabilir, fırsat-adalet dengesi her zaman eşit bir şekilde tecelli etmeyebilir. Ancak dünyanın doğruluk, dürüstlük ve ahlak üzerine kurulduğu düşünüldüğünde hata yapan insan pişman olup hayatında temiz bir sayfa açabilmelidir. Bu, büyük bir erdemdir.”

10. Yukarıdaki paragrafta dile getirilen düşünce aşağıdakilerden hangisi ile uygunluk gösterir?

- A) Raskolnikov' un Sonya' nın tavsiyelerine kulak vermesi
- B) Polis memurunun Raskolnikov' dan şüphelenmesi
- C) Tefeci kadının insanların güç durumlarından yararlanması
- D) Dünya' nın zengin bir adamla evlendirilmek istenmesi

11. Raskolnikov' un dinlediğiniz hikâyesini göz önüne aldığınızda aşağıdakilerden hangisi sevdiğinizinize tavsiye edeceğiniz sözlerden birisi olamaz?

- A) Zararın neresinden dönersen kardır (Anonim)
- B) En mükemmel adalet vicdandır (V. HUGO)
- C) İyi bir vicdan, en rahat yastıktır (Aristo)
- D) Acırsan acınacak hale düşersin (Anonim)

12) Aşağıdaki numaralanmış cümleleri, dinlediğiniz metindeki olay akısına göre sıralayınız.

- I. Dünya' nın zengin adamla evlilik planının olumsuz sonuçlanması
- II. Raskolnikov' un tefeciye öldürmesi
- III. Raskolnikov' un cinayeti itiraf etmesi
- IV. Raskolnikov' un sekiz sene ceza alması
- V. Sonya ve Raskolnikov' un yeni bir sayfa açarak gelecek planları yapması

- A) V,, I, IV, II
- B) II, I ,III,IV,V
- C) III, V, II,, IV
- D) V,II, III, I, IV

13) Dinlediğiniz metinden aşağıdaki düşüncelerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Hayat şartları zaman zaman insanları hataya sürükleyebilir
- B) Sevgi, insanı yanlışlarından kurtaran bir kılavuz olabilir
- C) Yapılan hataların bedeli ödendiği zaman vicdani rahatlık yaşanır
- D)Yapılan hatalardan ders çıkarmamak insanı güçlendirir

14) Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Şüphencilik
- B) İç çatışma
- C) Vicdan
- D) Kibir

Ek-2: Aile, Toplum ve Dünya İlişkisi başlıklı metin ve dinlediğini anlama başarı testi

Aile, Toplum ve Dünya İlişkisi

İyi bir aile kurumu sadece bugünümüz için ve kendini oluşturan bir kaç üye için değil, bulunduğu toplum, ülke ve hatta dünya için önemlidir. Aileler neslin yeniden üretildiği merkezlerdir. İyi bir nesil de ancak iyi oluşturulmuş ailelerden meydana gelir. Yani neslin yetiştirilmesinde ailelere düşen sorumluluk büyüktür.

Toplum için önemli olan, herhangi bir fert değil, o toplumun devamını sağlayacak, kurallara uygun yaşayan, ortak amaçlara uygun çaba gösteren, çevresindekilere sürekli bedel ödetmeyen, elinden geldiğince, yetenekleri ölçüsünce katkı sağlayan bireyler yetiştirmektir. Bu yüzden sadece ailenin değil, iyi ailelerin olması önemlidir. İki ayrı aile düşünün, ikisinin de henüz dünyadan habersiz ve her şeyi ile başkalarına muhtaç birer küçük bebeği var. İkisinden de sevecen, üretken, işbirlikçi, insan ve hayvanları seven, çevreye duyarlı, hak-hukuk bilen, adaletli, görevinin bilincinde, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmesi bekleniyor. Bunlarda birisi çok titiz davranıyor, bebeğini iyi bir insana dönüştürmek için gereken tüm özeni gösteriyor, tüm imkânları kullanıyor ve bu amaçla gerekli tedbirleri alıyor. Diğeri ise rastgele büyütüyor. Dahası "Saldım çayıra, Mevla'm kayıra." diyor. İkisinin de yetiştirdiği çocuk bir olur mu? Her ne kadar sapmalar olabilirse de, birinci ailenin çocuğunun istenilen özelliklere daha yakın olma ihtimali büyüktür.

Bir ailenin çocuğu, hem kendisine hem de başkalarına yararlı olabilecek yetenek ve eğitim ile donatılıp topluma katılırken diğerrinin yaşamak için sürekli başkalarından destek alması gerekirse bu ikisi eşit kabul edilemez. Çocuk yetiştirmek, sadece çocuğu biyolojik olarak büyütme değildir, onu yararlı bir birey haline getirmektir. Bu yüzden ailelerin en önemli görevlerinden biri iyi çocuk yetiştirmektir.

Anneler babalar kendilerine emanet olan çocuklarının hem beden hem ruh sağlığını ancak mutlu bir aile ortamında koruyabilir. Sağlıklı, toplumun ortak değerlerine saygılı, dinini bilen ve ona göre yaşayan, sosyal ve doğal çevresi ile

barışık nesiller ancak mutlu bir evlilik çatısı altından, anne ve babanın müşterek ilgi, sevgi ve sorumluluğu ile mümkündür.

Parçalanmış aile çocuklarının diğerlerine oranla parçalanmışlık hissini, sevgisizliği daha çok hissetmeleri normaldir. Güvenli bir ortamda büyümeyen çocukların güven inşa etmesi, yeterli fedakarlık ve sevgi görmeyen bireylerin sevgi dolu sevecen bir dünya kurlmaları çok kolay olmasa gerektir. Suça eğilimli veya suç işlemiş çocuklar ile ilgili yapılan araştırmalar, suçlu çoğunluğun kimsesiz ya da dağılmış aile çocukları olduğunu gösteriyor. Bu çocuklar onları her türlü kötülükten koruyucu mutlu bir aile ortamından uzak olunca, suç ortamına itilmeleri kolay olmaktadır. Dolayısıyla aile çatısı altında büyüyen ve büyümeyen çocuklar karşılaştırıldığında, büyümeyen çocukların sosyal, psikolojik ve ahlaki bakımdan daha problemliler oldukları görülmektedir.

Suya atılan taşın oluşturduğu halkalar iç içe geçmiştir ve giderek genişler. Huzurlu bir aile, iyi bireylerin yetişmesinde; iyi bireyler iyi toplum oluşmasında; iyi toplum iyi bir ülke oluşturmaktadır; bu ülkeler de dünyamızın daha barışçıl olmasında katkı sahibidir. Burada suya atılan taş, yani aile, ne kadar güçlü olursa halkalar da o kadar geniş olur.

Kısaca; aile, hem neslin biyolojik ve ahlak yönünden daha sağlıklı yetişmesinde, hem de ülke ve dünya barışının sürdürülebilir olmasında büyük işleve sahiptir.

Dr. Zekiye DEMİR

Sorular

1. Dinlediğiniz metinde üzerinde durulan soyut kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aile
- B) Ülke
- C) Birey-Fert
- D) Zümre

2. Dinlediğiniz metne en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) Ailenin Önemi
- B) Aile Toplum ve Dünya İlişkisi
- C) Ahlak
- D) Aile Fertleri Arası Anlayış

3. Dinlediğiniz metne göre yazar, iyi ailelerin artması gerektiğini özellikle neden savunmaktadır?

- A) Ailenin, toplum için yararlı fertler yetiştiren önemli bir kurum olduğunu düşündüğü için
- B) Ailesini çok sevdiği için
- C) Aile kurmanın gerekliliğine inandığı için
- D) Aile kurumunun bilimsel gelişmelere katkı sağladığını düşündüğü için

4. Dinlediğiniz metne göre çocukların beden ve ruh sağlıkları nasıl korunabilir?

- A) Annelerinin desteği ile
- B) İyi arkadaşlar aracılığıyla
- C) Mutlu bir aile ortamında
- D) Komşuların ilgisi ile

5. Dinlediğiniz metinden aşağıdaki düşüncelerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Aile kurumu sadece ülkemiz için değil tüm dünya için önemlidir
- B) Toplum için değerli bireyler iyi bir aile ortamında yetiştirilir
- C) Aile kurumu, çocukları zaman zaman sıkılmaktadır
- D) İyi çocuk yetiştirmek ailelerin en önemli görevlerindedir

6. Dinlediğiniz metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Söyleşi
- B) Hikaye
- C) Masal
- D) Gezi Yazısı

7. Dinlediğiniz metni çözümlediğinizde aşağıdaki değerlerden hangisine yer verildiğini söyleyemezsiniz?

- A) Sorumluluk
- B) Sevgi
- C) Toplumsallık
- D) Bencilik

8. Dinlediğiniz metinde geçen “Saldım çayıra, Mevla' m kayıra” deyiminin anlamı nedir?

- A) Söylenene itibar etmemek
- B) Baştan savma, lakayıt davranmak, bir iş için gerekli hassasiyetten uzak olmak
- C) Gönülsüz olmamak
- D) Bazı yanlışları görmek

9. Dinlediğiniz metindeki fikirlerden hareketle "huzurlu aile ortamının sağlanması" konusunda bir çalışma tasarlasaydınız aşağıdaki kazanımlardan hangisi konunuzla daha az alakalı olurdu?

- A) İyi bireyler yetiştirebilme
- B) İyi toplum oluşturabilme
- C) Daha barışçıl bir dünya yaratabilme
- D) Vasıflı yöneticiler yetiştirebilme

10. “Neslin yetiştirilmesinde düşen sorumluluk büyüktür.” cümlesindeki boş bırakılan metne göre aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Okullara
- B) Devlete
- C) Komşulara
- D) Ailelere

11. Dinlediğiniz metinde yazarın verdiği mesajdan hareketle özgün bir yazı kaleme alsanız aşağıdaki temaların hangisini vurgulamanız uygun olmaz?

- A) Ahlak
- B) Aile

- C) Sevgi
- D) Kıskançlık

12. Bu metinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) En son sahip çıkılması gereken değer ailedir
- B) Aile olmadan bireyler fizyolojik olarak hayatlarını sürdüremezler
- C) Aile kurumu, gelecek nesillerin sağlıklı yetiştirilmesinde ve iyi bir dünya inşa edilmesinde önemlidir
- D) Mutsuz insanlar aile sayesinde saadet bulabilirler

Ek-3: Acı başlıklı metin ve dinlediğini anlama başarı testi

ACI

Kime diyeyim derdimi?...

Akşamın alacakaranlığı. İri, ıslak kar taneleri, yeni yakılmış fenerlerin çevresinde tembelce dönüyor; çatıların, atların sırtının, insanların omuzlarının, şapkalarının üzerinde ince, yumuşak bir katman oluşturuyor. Arabacı İona Potapov hayalet gibi bembeyaz. Canlı bir bedenın kamburlaştırabileceği kadar kamburlaşmış, arabacı bölmesinde kıpırdamadan oturuyor. Üzerinde koca bir kar yığını bile oluşsa, silkeleme ihtiyacı duymaz herhalde... Atı da beyaz ve kıpırtısız. Hareketsizliği, biçimsiz hatları ve bacaklarının sopamsı düzlüğü ile yakından bile, ucuz, at şeklinde bir bisküviyi andırıyor. Düşüncelere dalmış olmalı. Pulluktan, alıştığı gri manzaralardan koparılıp buraya, bu korkunç ışıklar, durmak bilmez patırtılar ve koşturan insanlar girdabının içine bir kez atılan, düşünmekten alamaz kendini... İona ve küçük atı, uzun süredir kıpırdamıyorlar yerlerinden. Evden, öğleden önce ayrıldılar ve hâlâ siftah etmiş değiller. Ama işte şehre akşam karanlığı çöküyor. Fenerlerin solgun ışığı, canlı renklere bırakıyor yerini, sokağın kargaşası daha da gürültülü bir hal alıyor. “Arabacı, Vıborgskaya’ya!” dediğini işitiyor İona birinin. “Arabacı!”

İona titriyor ve karla örtülmüş kirpiklerinin arasından, kapüşonlu mantosu içinde bir asker görüyor. “Vıborgskaya’ya” diye tekrarlıyor asker. “Uyuyor musun yahu! Vıborgskaya’ya!”

İona, onaylarcasına dizginleri çekiyor; bu hareketiyle atının sırtından ve kendi omuzlarından kar yığınları dökülüyor yere... Asker kızağa biniyor. Arabacı dudaklarını şapırdatıyor, boynunu kuğu gibi uzatıyor, doğruluyor ve gerekli olduğu için değil de, sanki alışkanlıktan kırbacını sallıyor. At da boynunu uzatıyor, sopamsı bacaklarını büküyor ve kararsızca hareket ediyor...

İleri geri hareket eden karanlık kalabalığın içinden birilerinin, “Nereye gidiyorsun, hayta! Diye bağırdığını işitiyor İona. “Ne cehenneme gidiyorsun! Sağa geç!” “Ne biçim sürüyorsun! Sağa geç!” diye azarlıyor asker de.

Bir kupa arabasının şoförü sövüp sayıyor, öfkeli bakışlar fırlatıyor. Yayanın biri, koşar adım karşıya geçerken, omzuyla atın suratına çarpıyor ve koluna bulaşan karı silkeliyor. İona, arabacı bölmesinde, diken üstündeymiş gibi kımıldanıyor, dirseklerini sağa sola vuruyor, sanki nerede olduğunu ve neden orada olduğunu anlayamayarak, deli gibi, etrafında gezdiriyor bakışlarını.

“Alçak bunların hepsi!” diye şakalaşıyor onunla asker. “Seninle çarpışmaya, atının altına girmeye yer arıyorlar. Sözleşmiş olmalılar.” İona dönüp yolcusuna bakıyor ve dudaklarını kıpırdatıyor... Bir şey söylemek istiyor belli ki, fakat boğazından kısık bir hırıltı dışında ses çıkmıyor.

“Ne?” diye soruyor asker. Ağzı bir tebessümle çarpılan İona, boğazını geriyor ve kısık sesle:

“Şey, beyim... oğlum öldü benim bu hafta,” diyor.

“Hım!.. Neyden öldü?”

İona bütün gövdesiyle yolcuya dönerek konuşuyor:

“Kim bilir! Herhalde sıtmadan... Üç gün hastanede yattı ve öldü... Tanrı öyle istedi.”

“Dönsene, iblis!” diyen bir ses yükseliyor karanlıkta. Gözün mü çıktı, ihtiyar köpek? Gözünle bakacaksın, gözünle!”

“Yürü, yürü...” diyor yolcu. “Yarına kadar varamayacağız bu gidişle. Dehle bakalım!”

Arabacı tekrar boynunu uzatıyor, doğruluyor ve ağır bir zarafetle kırbacını savuruyor. Sonra birkaç kez daha dönüp yolcuya bakıyor, fakat beriki gözlerini yummuş, dinlemeye hevesli değil anlaşılan. Yolcusunu Vıborgskaya’ya indirdikten sonra, bir meyhanenin önüne çekiyor İona; arabacı bölmesinde kamburunu çıkarıp oturuyor kıpırdamadan yine... Islak kar, tekrar beyaza boyuyor onu ve atını. Bu şekilde bir saat geçiyor, iki saat...

Galoşlarını kaldırıma vura vura, küfürleşerek üç genç adam geliyor karşıdan; içlerinden ikisi uzun boylu, zayıf, üçüncü ufak ve kambur.

“Arabacı, Politseyski köprüsüne!” diye bağılıyor tiz bir sesle kambur. “Üç kişiyiz... yirmi kapiğe!”

İona, dizginleri çekiyor ve dudaklarını şapırdatıyor. Yirmi kapık, uygun fiyat değil, ama para düşünecek hali yok onun... Bir rubleymiş, beş kapıkmiş fark etmiyor kendisi için şimdi, yolcusu olsun yeter... Genç adamlar itişip küfürleşerek kızığa yanaşıyor, üçü birden oturağa tırmanıyorlar. Kimin oturarak, kimin ayakta gideceği sorununu çözmeye koyuluyorlar. Uzun çekişme, nazlanma ve sitemlerin sonunda, en küçükleri olan kamburun ayakta durması gerektiğine karar veriyorlar.

“Evet, yürü bakalım!” diye çınlıyor, yerine yerleşen ve İona’nın ensesine soluyan kamburun sesi. “Patlat! Şapkan da pek hoşmuş, kardeş! Bütün Petersburg’da daha kötüsünü bulamazdın...”

“Hı... ı... hı... ı...” diye gülüyor İona. “Olanı bu...”

“Olanı bu ha, yürü hadi! Bütün yolu böyle mi gideceksin? Ha? Ensene patlatayım mı bir tane?..”

“Başım çatlıyor...” diyor uzunlardan birisi. “Dün Dukmasov’larda Vaska’yla ikimiz dört şişe konyak içtik.”

“Neden uyduruyorsun bilmem ki!” diyor diğerk uzun sinirli sinirli. “Hayvan gibi uyduruyor.”

“Tanrı cezamı versin ki gerçek...”

“Bitin öksürdüğü ne kadar gerçekse, seninki de o kadar gerçek.”

“Hı... ı!” diye sırtıyor İona. “Neşeli baylar!”

“Üf, kör şeytan!..” diye söyleniyor kambur. “Gidecek misin, gitmeyecek misin sen, moruk? Böyle araba sürülür mü? Gümlet kırbacı şunun sırtına! Deh, iblis! Deh! Sıkıca bir geçir şöyle!”

İona, kamburun kıpırdanıp duran bedenini, titreyen sesini hissediyor arkasında. Kendisine yöneltilen azarı işitince, insanları görünce yalnızlık duygusu yavaş yavaş kalkıyor göğsünden. Kambur, altı katlı, tumturaklı bir küfürle boğulup, öksürük krizine tutulana kadar sürdürüyor sövmeyi. İki uzun, Nadejda Petrovna diye birinden söz ediyorlar. İona dönüp onlara bakıyor. Kısa bir ara vermelerini bekleyip bir kez daha bakıyor ve mırıldanıyor:

“Benim de bu hafta... şey... oğlum öldü!”

“Hepimiz öleceğiz...” diye iç geçiriyor kambur öksürüğün ardından dudaklarını silerek. “Hadi, yürü, yürü! Baylar, daha fazla bu şekilde gitmeye gerçekten halim yok! Ne zaman ulaştıracak bu bizi?”

“Destekle sen de onu biraz... ensesinden!”

“Moruk, duyuyor musun? Ensene patlatacağım şimdi bak!.. Siz arabacılar yüz veren yaya kalır!.. Duydun mu beni, Zmey Gorınıç? Yoksa söylediklerimizi takmıyor musun?”

Ve İona duymaktan çok hissediyor ensesine indirilen sillelerin sesini.

“Hı... ı...” diye gülüyor. “Neşeli baylar... Tanrı sağlık versin!”

“Arabacı, evli misin?” diye soruyor uzun.

“Ben mi? Hı... neşeli baylar! Benim tek bir karım var artık, o da yaş toprak... Hı... ho... ho... Yani mezar!.. Oğlum öldü, ben hayattayım. Tuhaf iş, ölüm, kapıları şaşırdı... Bana geleceğine, oğluma...” Ve İona, oğlunun nasıl öldüğünü anlatmak için yolculara dönüyor. Ne var ki kambur iç geçirerek, Tanrı’ya şükürler olsun sonunda vardıklarını bildiriyor. Yirmi kapağını alan İona, uzun süre, karanlık bir apartman girişinde kaybolan hovardaların ardından bakıyor.

İşte yine yalnız ve yine sessizlik başlıyor onun için... Bir süreliğine dinen acı tekrar beliriyor ve daha şiddetli bastırıyor göğsüne. İona’nın endişeli, çileli bakışları, caddenin iki tarafında mekik dokuyan kalabalığın üzerinde geziniyor: Binlerce insan arasında kendisini dinleyecek bir kişi bulunur mu diye. Fakat yığınlar, ne onu, ne de acısını fark etmeden koşturuyor... Sınır tanımayan dev bir

acı. İona'nın göğsü delinse ve içindekiler dışarı aksa, bütün dünyayı sel alabilir oysa... Ve yine de görünmüyor bu acı, ufacık bir kabuğun içine sığmış, o kadar ki, gün ışığında mumla arasan, yine göremezsin...

İona, elinde kesekâğıdı tutan bir kapıcı görüyor ve onunla konuşmaya karar veriyor.

“Canım, saat kaçtır şimdi?” diye soruyor.

“On... Niye dikiliyorsun sen burada? Geç hadi!”

İona, birkaç adım öteye sürüyor arabasını, kamburunu çıkarıyor ve kendisini acıya bırakıyor... İnsanlara seslenmenin bir anlamı olmadığını düşünüyor artık. Ne var ki beş dakika bile geçmeden doğruluyor, keskin bir sızı duymuşçasına başını sallıyor, dizginleri çekiyor... Tak ediyor canına.

“Eve,” diye düşünüyor. “Eve!”

Ve atı, sanki düşüncesini anlamış gibi tırıs gidiyor. Bir buçuk saat sonra İona, büyük kirlı bir ocağın önünde oturuyor artık. Ocağın üstünde, yerde, sıraların üzerinde millet horluyor. İçerinin havası boğucu ve ağır... İona uyuyanlara bakıyor, ara sıra kaşınıyor ve eve bu kadar erken geldiğine yanıyor...

“Yulaf alacak kadar bile çalışmadım,” diye düşünüyor, “acım ondandır. İşini bilen adamın... kendi karnı da tok olur, atının da, her daim huzurludur...”

Köşelerden birinde genç bir adam ayağa kalkıyor, uyku sersemi kesik kesik sesler çıkarıyor ve su kovaına uzanıyor.

“Su mu istedin?” diye soruyor İona.

“Evet, su!”

“Öyle... Afiyet olsun... Benim de oğlum öldü, kardeş... Duymuş muydun? Bu hafta, hastanede... Ne olay ama!”

İona, sözlerinin yarattığı etkiyi görmek için genç adama bakıyor, ama hiçbir şey göremiyor.

Beriki, yorganını kafasına çekmiş uyuyor bile. İhtiyar iç geçiriyor ve kaşınıyor... Gencin su içmek istemesi gibi o da konuşmak istiyor. Oğlu öleli bir hafta olacak yakında, oysa o daha kimseyle doğru düzgün konuşmuş değil... Düzgünce, tane tane anlatmak lazım... Oğlunun nasıl hastalandığını, nasıl acı çektiğini, ölmenden önce neler dediğini, nasıl öldüğünü söylemeli... Cenazeyi, rahmetlinin kıyafetini almak için hastaneye gidişini anlatmalı.

Köyde kızı Anisya kaldı... Kızından da söz etmeli... Anlatacak şeyi mi yok onun şimdi? Dinleyici of çekmeli, iç geçirmeli, ağlayıp sızlamalı... Kadınlarla konuşmak daha da iyi. Aptaldırlar, ama iki laftan sonra hüngür hüngür ağlarlar.

“Gidip ata bakayım,” diye düşünüyor İona. “Uykuya vakit bulunur... Meraklanma, uykunu çok alırsın daha...”

Üzerini giyinip, atın durduğu ahıra gidiyor. Yulaf, kuru ot ve havayla ilgili düşünceler var kafasında...

Yalnızken oğlunu düşünemiyor... Birisine söz edebilir ondan, ama kendi kendisine düşünmek ve gözünün önüne getirmek dayanılmayacak kadar korkunç...

“Çiğniyor musun?” diye soruyor İona atının parlayan gözlerine bakarak. “Çiğne, çiğne... Yulaf alacak parayı çıkaramadıysak, kuru ot yeriz biz de... Evet... Yaşlıyım artık araba sürmek için... Oğlumun sürmesi gerekirdi, benim değil... O gerçek bir arabacıydı işte... Hayatta olsaydı...”

“Öyle işte, kısrak kardeş... Kuzma İoniç yok artık... Sizlere ömür... Durup dururken öldü... Diyelim bir tayın var ve işte o tay sizlere ömür... üzülürsün, değil mi?”

At çiğniyor, dinliyor ve sahibinin ellerine soluyor... İona, kendisini kaptırıyor ve anlatıyor ona her şeyi...

Anton ÇEHOV

Sorular

1. Dinlediğiniz metne göre arabacılık mesleği yapan kişinin ismi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aleksey Ivanovic
- B) İona Potapov
- C) Raskolnikov
- D) Ivan İlyiç

2. Arabacı: -Şey, beyim. Oğlum öldü benim bu hafta.

Yolcu: -Hım! Neyden öldü?

Arabacı: -Kim bilir! Herhalde “.....n.” Üç gün hastanede yattı ve öldü. Tanrı öyle istedi.

Dinlediğiniz metinde geçen diyalogda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Veremden
- B) Sıtmadan
- C) Kanserden
- D) Kalp Krizinden

3. Aşağıdakilerden hangisi arabacıyla alakalı olarak verilen doğru bir duygusal bir özelliktir?

- A) Kederli Olması
- B) Fedakâr Olması
- C) Sevinçli Olması
- D) Gamsız Olması

4. I. Politseyski köprüsü

II. Vıborgskaya

III. Drama Köprüsü

Dinlediğiniz metne göre, seçeneklerden hangisi müşterilerin arabacıdan gitmesini istediği hedeflerdendir?

- A) I ve II.
- B) I, II ve III
- C) Yalnız III
- D) Yalnız II

5. Bu metinden çıkarılabilecek asıl ders aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aile bireylerinin değeri onları kaybedince anlaşılır
- B) Acılar insanı her zaman olgunlaştırmaz
- C) İnsanların anlayışsızlığı gün geçtikçe artmaktadır
- D) İnsanoğlu, hayatın sunduğu acılar karşısında yakınındakilerle dertleşerek rahatlamak isteyebilir

6. Hangisi dinlediğiniz metnin başkahramanı olan arabacının davranışına özdeş olarak değerlendirilebilir?

- A) Bir yakını vefat eden kişinin kendisine yapılan taziye ziyareti sayesinde teselli bulması
- B) Oğlu ölen bir kişinin hayata tutunmak için başka uğraşlar bulması
- C) Eşini kaybeden bir kadının kendini sanatsal etkinliklere vermesi
- D) Ekmek kavgası veren bir tamircinin yalnız yaşamaya başlaması.

“Hayat insan için sevinç, mutluluk, üzüntü ve keder gibi duyguların biriktiği bir kumbaradır. Bu kumbaradan bazen güzellikler bazen de acı veren durumlar çıkar. İnsanoğlu, kendisine biçilen ömür müddetince güzelliklerin yanı sıra, kederli ve ızdıraplı hadiseleri yaşamaktan geri kalmaz. Hayatın sunduğu acılar paylaşarak hafifler, güzellikler ise paylaşıldıkça çoğalır. Yaşam, bunun üzerine kurulmuştur.

7. Yukarıdaki paragrafta dile getirilen düşünce aşağıdakilerden hangisi ile uygunluk gösterir?

- A) İnsanların birbirlerine karşı duyarsızlığı
- B) Müşteri olan bireylerin arabacıyla dalga geçmesi
- C) Arabacının ihtiyar olduğu halde çalışmaya devam etmesi
- D) Arabacının kederini insanlarla paylaşmak istemesi

8. Arabacının dinlediğiniz hikâyesini göz önüne aldığınızda aşağıdakilerden hangisi sevdiklerinize tavsiye edeceğiniz sözlerden birisi olamaz?

- A) Dost kara günde belli olur (Anonim)
- B) Düşün ola oynayasın, ölü ola ağlayasın (Anonim)
- C) Açık yaraya tuz ekilmez (Anonim)
- D) Acı patlıcanı kırağı çalmaz (Anonim)

9. Aşağıdaki numaralanmış cümleleri dinlediğiniz metindeki olay akısına göre sıralayınız.

- I. Arabacının oğlunun ölmesi
- II. Arabacının yolcu alması
- III. Müşterilerin arabacının derdiyle ilgilenmemesi
- IV. Arabacının derdini atıyla paylaşması

- A) V., I, IV, II

- B) I, II, III, IV.
- C) II, I, III, IV, V,
- D) V,II, III, I, IV

10) Dinlediğiniz metinden aşağıdaki düşüncelerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İnsanlar zaman zaman acı çekebilirler.
- B) Çektiğimiz sıkıntılar kimi insanların ilgi alanına girmeyebilir
- C) Yapılan hatalardan ders çıkarmamak insanı güçlendirir.
- D) Yaşadığımız hayatta, sevdiklerimizle imtihan olabiliriz.

11) Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Izdırap
- B) Umarsızlık
- C) Haset
- D) Dert

Ek-4: Başarılı Olma Yolunun Tehlikeleri ve Düşmanları başlıklı metin ve dinlediğini anlama başarı testi

Başarılı Olma Yolunun Tehlikeleri ve Düşmanları

Yetişme ve başarılı olma yolunun genç yolcusu! Bil ki tuttuğun yolda birçok tehlikeli geçitlerin ve yol kesen düşmanların vardır. Gerçi bunlara yalnız sen değil, hayat yolunun her yolcusu rastlayabilir. Fakat bu düşmanlar, senin gibi hayatın henüz eşiğindeki tecrübesiz masumları rahatsız etmeyi çok sever. Senin bunlarla pençeleşecek ve bu düşmanları yenecek silahın yok değildir. Yeter ki, sen bu silahları kullanabilesin. Kullanmayı bilmez de bir defa yenilirsen, bir daha belini kolayca doğrultamazsın. İzin ver de sana, öncelikle, yolunu bekleyen düşmanları ve rastlayacağın tehlikeleri göstereyim.

1- Başarının ilk düşmanı tembelliktir

Başarılı olma yolunda senin ilk büyük düşmanın tembelliktir. Burada sana tembelliği tarif edecek değilim. Onu sen, ben, hepimiz az çok tanırız. Çünkü öteden beri denile geldiği gibi "İnsan tembel bir hayvandır". Yalnız ben sana şunu söyleyeceğim ki, tembellik insan karşısına çıkıp da mertçe savaşan bir düşman değildir. Aksine, eski peri hikâyelerindeki kahramanlar gibi, şekilden şekile girerek ve bin bir hile kullanarak yenmeye çalışan bir alçaktır. Tehlikesinin büyüklüğü de buradan gelmektedir.

Tembelliğin; yerine, adamına ve çağına göre girmediği kalıp yoktur. Herkesin mizacına göre tavır alır ve konuşur. Dilimizde aldığı çeşitli isimler de onun bu sinsiliğini gösterir. Tembelliğin adı uçarılıktır. Bir adı gevşeklik, bir adı hoppalık ve züppelik, bir adı uyuşukluk, üşengeçlik, keyfine düşkünlük, bencilliktir. Tembellik herkesin karşısına her zaman aynı kılıkta çıkmaz. O mesleksiz aktör gibi daima rol değiştirir. Bazen en geçerli bir mazeret kılığına girer; hasta olur, yorgun düşer ve herkesi haline acındırır. Bazen tatlı bir dille konuşur ve gönül çeler. Onun kandırıcı bir felsefesi ve boş sözlerden örülmüş bir edebiyatı vardır. Tembelliğin kitabından sana bazı parçalar okuyayım da dinle:

- Adam sen de... Çalışanlar ne olmuş sanki?..
- Üzme kendini şu ölümlü dünyada, çalışmak yıpranmaktır.
- Sen destiyi kır, suyu başkaları getirsin de afiyetle iç...

- Hem bir işin olacağı varsa sırt üstü yatsan da olur, olacağı yoksa yırtınsan da olmaz.

- Hele dursun bakalım, şimdi şöyle yaslan da yarın sabah yaparsın.

- Hem sana çalışmak yaramıyor; İştahın kaçıyor, neşen sönüyor.

- Huy bu ya, ben bütün sene kitabı, defteri koltuğunda gezmekten; hele kütüphane köşelerinde pineklemekten hoşlanmıyorum...

- Sınavlara şöyle yirmi gün bir ay kala kafayı vurur, dersleri hazırlar ve sınavları mis gibi geçerim...

- Nedense benim yalnız sınav üstü zihnime bir açıklık geliyor; sene içinde sanki uykudaydım...

- Hem ne gerek var, başarılı olanın ve olmayanın gideceği yer mezarlık değil mi?

- Dünyaya insan bir defa gelir; hayatın tadına varmaya bak.

Tembelliğin kitabında daha neler ve ne saçma sapan sözler var. Bildiğin şeylerle başını ağrıtmayayım. Yalnız şunu söyleyeyim ki, eğer tembelsen ve tembelliğin organik bir hastalıktan ileri gelmiyor da ruhsal bir gevşeklik, uyuşukluk, üşengeçlik, hoppalık ve uçarılık şeklinde ise, iradeni kullanarak başarının bu düşmanını yenebilirsin. Eğer fiziksel bir hastalığın varsa bunun ilacını doktorlar bilir.

2-Başarının bir diğer düşmanı kötü arkadaşdır

Genç dostum! Gittiğin yolda ikinci bir tehlikeli düşmanın da kötü arkadaşdır. Arkadaşın kötüsü, emin ol ki, bir gencin başına gelebilecek kötülüklerden en kötüsüdür. Ve her kötülük gibi o da sinsi ve maskelidir. Hem maskesini gayet ustaca takınır. Dost ağzı kullanır. Seni kollar ve yardımına koşar görünür. Seni kendisine imrendirmek için yapmadığı şaklabanlık kalmaz. Tembellik senin içindedir ve sana senin ağzıyla konuşur. Arkadaşın kötüsü ise, sana kendi ağzını kullanır ve seni tembellikten daha çabuk kendine bağlar. Zaten tembelliğin işi asma, hoppalığa ve züppeliğe düşme şekli çoğunlukla kötü arkadaş etkisiyle başlar. Ve zaman ile alışkanlık halini alarak içimizde yerleşir. Kötü arkadaşın korkulacak bir felsefesi vardır. Sana her fırsatta gerek sözleriyle ve gerek tavırlarıyla aşılar ve tekrar eder:

-Gençliğini yaşa kardeşim, bu gençlik her zaman ele geçmez. Sana öğüt

verenler vaktiyle günlerini yaşayıp da senin güzel gençliğini kıskananlardır, aldırma, eğlenmene bak... Daha neler demezler ki...

Arkadaşın kötüsü çalışanlardan rahatsız olur, başarılı olmayı küçümsemek ve alaya almak yoluyla intikam alır. Seni kendisine benzetmek ve kendi düştüğü çukura sürüklemek için başvuracak çare arar. Sözleri ile ve yaşayış tarzı ile manevi enerjini kırar ve sende haince bir ruhsal gevşeklik yaratır. Sözün kısası, inan ki kötü arkadaş bir gencin hayatında rastlayacağı en büyük talihsizliktir. Hele tembellikle arkadaşın kötüsü birleşir de yakana ikisi birden yapışırsa, her biri bir ömre yeten bu iki kötü düşmandan kendini kurtarman çok güç olur.

Sözlerime kulak ver: Arkadaş olacağın kimsede arayacağın şart çalışkanlık, dürüstlük ve iyilikseverlik olsun. Bu iyi huylarla bezenmiş olan bir insan, diğer bütün iyi özelliklere de sahip demektir. Bunu unutma ve bu şartı bulamadığın kimse ile sakın arkadaş olma.

3-Başarının bir düşmanı da kötü örneklerdir

Başarı yolunda senin bir düşmanın daha var ki, bu da kötü örneklerdir. Bunlar takip takıştırmakla, kiminin ayağına çelme takmak, kiminin gözüne kül atmakla servete; mevki ve şöhrete kavuşmuş; becerilerinin ve hak ettiklerinin üstündeki yerlere oturmuş; insan kılığındaki hayvanlar ve parazitlerdir. Gerçi bunlar yalnız bugün değil, her devirde görülelmıştır. Her zaman insanların saflığından ve temiz yürekliliğinden faydalanarak kese doldurup ense şişiren açığözlere rastlanmıştır. Fakat zamanımızda bunlar görülmedik bir şekilde çoğalmıştır. Her yerde senin tecrübesiz ve masum gözlerine çarpan da bunlar oluyor. Karınca sabrı ile çalışıp kazanılmaktaki benzersiz hayatın tadını ne yazık ki bunlar kaçırıyor.

Her kötülük gibi, kötü örneklerin de içlerinin kötülüğünü kusan, zehirli bir dili ve felsefesi vardır. Bu felsefenin ekseni "ego centrisme" denilen sırf kendini düşünürlük ve kendini bütün varlıkları merkezi halinde ve her şeyin üstünde görürlüktür. Başarı prensibi de (her ne şekilde olursa olsun) mutlaka ulaşmaktır. Fakat aslında bunlar, insanlık dünyasının en alçak parazitleridir. Ve yukarıda verdiğim iki formülün ifade ettiği ahlak düşkünlüğünü, bunlar bir zekâ eseri sanır, namuslulukla alay eder ve aldatarak ulaşmayı bir başarı sayar.

Sakın bunları hayatın için rehber alma. Şarlatanlığın ve parazitliğin

gösterişli hayatından gözlerin kamaşıp da sakın namuslu çalışmanın güvenilir sonucundan şüpheye düşme ve manevi kuvvetini kırma. Geleceğini karanlık bir tesadüfün cilvesine ters etme. Hilekâr ve düzenbaz zekanın kartondan köşküne imrenme. Ve bil ki hayatta insan olan insana yaraşan yol, doğruluk ve namusluluk yoludur.

Namusluluk, insan vicdanı ile başbaşa kaldığı zaman ona verecek utandırıcı hesabı olmamak dernektir. Bu ise, emin ol ki, mutlu olmanın ve iç huzuru ile yaşamının ilk ve en zorunlu şartıdır. Huzur içinde insanca yaşamak istiyorsan, bunu yalnız doğrulukla bulabileceğinden emin ol. Ve şunu bil ki, hayatta başarılı olmak demek, doğruluğun ve namusluluğun gösterdiği yolda yürüyerek hedefe varmak demektir. Yoksa herhangi bir şekilde ve herhangi bir yoldan servete, şöhrete kavuşmak ve mevki sahibi olmak demek değildir. Eğer böyle demek olsaydı, yakalanmayan hırsızlara, gaspçı ve katillere, başarılı olmuş adam gözüyle bakmak gerekirdi.

Yetişme ve başarılı olma yolunda rastlayacağın tehlikeli düşmanlardan başlıcaları işte bunlardır. Gerçi bu arada kötü kitap ve kötü hocanın sana yapacağı kötülükten de bahsetmek ve seni bunlara karşı da uyandırmak gerekirdi. Fakat, bu son iki kötülükle uğraşmak sana değil memleketin eğitim hizmetleri başında bulunanlara düşer.

Dediğin gibi senin elinde bütün bu düşmanlara karşı koyacak kuvvetli iki silahın var: İradeli olmak ve çalışmak. Şu halde, mesele, iradeyi terbiye edip iyiliğin hizmetinde kullanmakta ve çalışmayı verimlendirmenin yolunu ve yöntemini bilmektedir. Bence senin herşeyden önce muhtaç olduğu bilgi budur.

Ord. Prof. Dr. Ali Fuat BAŞGİL

SORULAR

1. Dinlediğiniz metne göre tembellikle alakalı hangi özellikten söz edilmemektedir?

- A) İnsanın karşısına tek bir rolle çıkmaması
- B) Her insanın mizacına göre tavır alması

- C) İnsanları fiziken dinç bir hale getirmesi
- D) İnsanları kandırmaya ve oyalamaya yönelik tavrı olması

2. “Arkadaşın kötüsü, emin ol ki, bir gencin başına gelebilecek kötülüklerden en kötüsüdür. Ve her kötülük gibi o da

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sinsi ve maskelidir
- B) Yalancı ve Sahtedir
- C) Şaşırtıcı ve Şüphesidir
- D) Yıpratıcı ve Geçicidir

3. Dinlediğiniz metne göre yazar, tembelliğin ilacı olarak neyi tavsiye etmiştir?

- A) İrade
- B) Zaman
- C) Sosyal Aktivite
- D) Akademik Çalışma

4. Dinlediğiniz metinde yazarın verdiği mesajdan hareketle özgün bir yazı kaleme alsanız aşağıdaki temaların hangisini vurgulamanız uygun olmaz?

- A) Çalışkanlık
- B) Azim
- C) Karamsarlık
- D) İrade

5. Dinlediğiniz metin genişletilmek istense aşağıdaki tavsiyelerden hangisi metin içinde yer alabilir?

- A) Sosyal ortamlardan uzak kalmak

- B) Çalışkanlığı yaşam felsefesi haline getirmek
- C) Kimsenin tavsiyesine kulak asmamak
- D) Başka bir uğraş edinmeksizin derslere odaklanmak

6. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen deyimlerden değildir?

- A) Belini doğrultmak
- B) Ağız dalaşı yapmak
- C) Kulak vermek
- D) Keseyi doldurmak

7. Dinlediğiniz metne göre hangisi insanları başarı yolundan alıkoyan nedenlerden olamaz?

- A) Tembellik
- B) Kötü Arkadaş
- C) Kötü Örnekler
- D) Okul

8. Bu metne verebileceğimiz en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tembellik
- B) Başarılı Olma Yolunun Tehlikeleri ve Düşmanları
- C) Hırs ve Çalışkanlık
- D) Sorumluluklarımız

9. Bu metinden çıkarılabilecek ders aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başarıyı yakalama yolunda birtakım engellerle karşılaşıldığında bu engeller irade ve çalışma yoluyla aşılabılır
- B) İnsanlar karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkmasını bilmelidir
- C) Tembel insanlar bir gün bu huylarından vazgeçebilir
- D) Doğruluk ve dürüstlük yolunda ilerlemek her zaman sıkıntılıdır

10. Aşağıdaki örneklerden hangisi başarı yolunda gayretli bir insanın davranışına özdeş olarak gösterilebilir?

- A) Kötü arkadaşlardan, tembellikten ve kötü örneklerden sakınan gayretli bir öğrenci
- B) Bazı şeyleri oluruna bırakan bir genç
- C) Hayatının belli bir dönemini boşlukta geçiren bir öğretmen
- D) Bugünün işini yarına bırakan bir usta

11. Dinlediğiniz metinde en çok tekrar edilen kelime aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gayret
- B) Azim
- C) Başarı
- D) Dünya

12. Aşağıdakilerden hangisi yazarın günümüz gençlerine vereceği nasihatlerden birisi olamaz?

- A) İşleyen demir ışıldar.
- B) Bugünün işini yarına bırakma.
- C) Üzüm üzüme baka baka kararır.
- D) Kusursuz dost arayan dostsuz kalır.

13. Dinlediğiniz metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anı
- B) Hikâye
- C) Masal
- D) Söyleşi

14. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) İrade

- B) Sorumluluk
- C) Bencillik
- D) İstikrar

15. Dinlediğiniz metne göre aşağıdakilerden hangisi/ hangileri söylenemez?

I. Yazar, tembelliğe ve emeksiz bir neticeye ulaşılabileceği düşüncelerine karşıdır.

II. Yazar, ortaya koyduğu delillerle düşüncelerini kesin bir dille ispat etme gayretindedir.

III. Yazar, konu hakkındaki fikirlerini akıcı bir dille anlatmıştır.

- A) Yalnız III
- B) Yalnız II
- C) I, III
- D) I, II, III

16. Metnin yazarı aşağıdakilerden hangisi/ hangileriyle nitelendirilebilir?

I. Çalışkan II. Nasihat Veren III. Umutsuz IV. Gözü Kara

- A) Yalnız IV
- B) II, IV
- C) III, IV
- D) I, II

**Ek-5: Kalemin Harcı Çalışmak, Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak başlıklı
metin ve dinlediğini anlama başarı testi**

Kalemin Harcı Çalışmak, Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak

“Hazine, eziyet çekene gözüdür.” Mevlânâ

Eski zamanlarda bir adam, kendisinden önce başkalarının yazdıklarını okuduğunda boşuna yaşadığını düşünürmüş. Yaşamı boşunaymış zira ölüp gittiğinde en fazla birkaç yakın akraba onu hatırlayacak, kendi soyundan gelme torunları da fazlasıyla iyimser bir ihtimalle ancak özel günlerde onun hakkında konuşacaklarmış. Oysa asırlarca önce yaşamış Aristo hala konuşuyormuş, Hindistan’da yaşamış Beydeba çocuklardan yetişkinlere hâlâ hikâyelerini anlatıyormuş.

Adama göre her okuma aynı zamanda onu yazanla sessiz bir konuşmamış. Kelimelerin ve harflerin sükûtunda aslında bir hayata tanıklık etmiş olmanın zenginliği saklıymış. Hatta onun da ötesinde, o hayatın gözlemediği başka nice hayatlar da varmış yazının gizemi arasında. Bu yüzden artık boşuna yaşamamaya karar vermiş ve yazmaya nasıl başlaması gerektiğini öğrenmek için o zamanın ünlü yazarlarından birisinin kapısını çalmış. O ünlü yazar adamın düşüncelerini dinledikten sonra gülümsemiş ve ona şunları söylemiş:

“Öncelikle uyanabildiğin için seni kutlarım. Tam da bir yazar gibi düşünmüşsün. Ne var ki bir hayata tanıklık etmiş kelimeleri ve harfleri sonraki zamanlara taşımak için sadece niyet etmek yeterli değil. Şu andan itibaren seni uykun dâhil her anında sıkı bir çalışma bekliyor. Yolda yürürken insanların yüzlerini okuyacaksın mesela. Fakat kendin yazarken senden önce yazılmışları da ihmal etmeyeceksin. Yüzlerce cümle okuyacaksın da belki tek bir cümle yazabileceksin. Onda da yazdığın cümleye yine de şüpheli yaklaşacaksın. Sonra rüyalarını yazacaklarına ortak edeceksin. Bazen senin hayatın ta kendisi sandığın nice ayrıntıları bir rüyanın eseridir. Gün gelip bu dünyadan çekip gittiğinde birilerine hâlâ bir şeyler anlatmak istiyorsan çalışacaksın. Ki seni tekrar kutlarım.

Zaten bana gelip akıl sormakla çalışmaya başladın bile.” Kalemın harcı çalışmak çalışmanın meyvesi hatırlanmak öyle değil midir hep...

İnsanlık tarihinin başladığından beri kendini anlatma derdinde olan, ilk taşın yontulmasından bugüne binlerce eser veren tüm o kalem erbabı önce emeği koymamış mıdır ortaya? Dünyanın onca hengâmesinden sıyrılıp yazının muhteşem kudreti önünde kendinden geçmek, kıskanılacak emek verme biçimlerinin başında gelmez mi?

Taşı yontmakla vaktini geçiren o meçhul kişinin çabası yahut çalışması ne ise günümüzün şiirini, hikâyesini, romanını yazan edebiyatçıların derdi de temelde aynıdır. Bir bakarsınız, etrafınıza herkes yazıyor gibi gelir. Kimisi hikâye kimisi şiir bir dalından tutmuştur edebiyat ağacının. Ancak yazılanların çoğunun etkisi onu yazan kalemin sahibinden veya birkaç eş dosttan öteye gitmemiştir, gidememiştir. Elbette keşfedilmemiş birçok değerli eser olduğu gibi ünü değerini çok fazla aşmış eserler de vardır. Gerek klasikleşmiş gerekse hak ettiğini bulamamış romanlar, şiirler hepsi ciddi anlamda bir emeğin ürünüdür. Yepyeni bir dünya kurarak sayfalar dolusu bir roman yazmak ne kadar meşakkatliyse bazen tek bir dizeyi yazmak da o oranda fedakârlık ister. Tabi bu arada tek bir mısrayı ya da kurmaca dünyayı aslına en yakın inandırıcılıkta oluşturmak da kolay değildir. Öyleyse ünlü yazarlar şiirlerini, romanlarını, hikâyelerini, tiyatrolarını yazmadan önce nasıl bir hazırlık yapmakta ve ne şekilde çalışmaktadır?

Bu sorunun en temel cevabı okumak kelimesinde gizli sanırım. Yukarıdaki hikâyede o ünlü yazarın, önceki yazılanları da ihmal etmemek tavsiyesinde olduğu gibi bu bizi iyi okur iyi yazar olabilir sonucuna götürür. Feridun Andaç, yazmanın yaşamı dönüştürmeye yaradığını söyleyerek genç yazarlara “Yazmak zannedildiği gibi yaratıcılık gerektirmez. Herkes yazmayı öğrenebilir. Yaratıcılık iyi bir kemancının dokunuşlarındaki ustalığı gerektirir. Bu da sabır, sadakat, tutku ve çalışmayla kazanılır” der. Yazara göre bir yazarı her yazardan ayıran bu dört özelliktir. “Bu dört özelliği göz ardı ederek yazmaya çalışanlar yazma işini gösteriş budalalığına çevirmektedir” diye devam eder Andaç.

Türk edebiyatında en çok eser vermiş yazarların başında şüphesiz akla ilk

gelen isim, modern edebiyatın Hacı-i Evveli mahiyetindeki Ahmet Mithat Efendi'dir. Eserlerinin sayısı tam olarak hâlen bilinmeyen Ahmet Mithat, en yakın akrabalarına bile vaktini boşa geçirmesine sebep oldukları için gitmez, çalışma düzenini bozduğu için evine de misafir kabul etmekten hoşlanmazmış. Edebiyatımıza eşsiz şiirler, radyo oyunları, çeviriler armağan etmiş Behçet Necatigil, küçük evinin içi kitapla tıka basa odasının bir köşesine çekilir ve sürekli yazarmış. Yürüyüş yapmayı çok seven Attilâ İlhan ise şiirini veya romanını, yolda yürürken kurmaya başlarmış. İstanbul'da Maçka'dan yola çıkar, yağmurun şiddetine aldırmadan Tarlabası'na kadar yürürmüş. Buralarda birkaç saat oturur, hayal kurarmış. Selim İleri onun için "Çok çalışkandı Atilla abi" der.

Ancak çalışmak, hırsla yaklaşınca kişiye zarar verebilir. Yakın zamanlarda kaybettiğimiz romancı, akademisyen Umberto Eco da gençlerin yazarlık konusunda kolaylıkla elde edilen ün peşinde olduklarından yakındır. Eco, kendisine sorulan, "Bana yazma ile ilgili tavsiye verir misiniz?" sorusunu şu şekilde sözlerle yanıtlar: "Siz onbaşı, çavuş, teğmen ve adım adım bu aşamalardan geçmeden general olamazsınız. Hemen Nobel ödülü almanın hayalini kurmayın. Çünkü bu her türlü edebiyat kariyerini bitirir."

Nobel ödülü almış bir yazar olan William Faulkner'in, "İyi bir romancı olmak için nasıl bir formül tavsiye edersiniz?" sorusunu cevaplarken, aldığı ödülün sarhoşluğunu yaşamadığı görülür:

"Yapabileceğinin en iyisini yapmak yeterli sayılmaz, yapabileceğini bildiğinden de yükseğinin rüyasını gör ve her zaman o hedefe ulaşmaya çalış, çağdaşlarından veya senden öncekilerden iyi olmaya gayret et."

Lübnan asıllı şair ve ressam Halil Cibran, alın yazısının yalnız alın teri ile silinebileceğini söyler. Ünlü yazarların yaşam öykülerinde alın terinin izlerine, çalışma şekillerine, günlerini nasıl geçirdiklerine dair ipuçları yakalanabilir. Bir çırpıda okuyup geçiverdiğimiz eserlerin nasıl büyük bir emek ile yazıldığını bilmek insanı çok fazla etkilemektedir.

Örneğin; Fransız aydınlanmacısı Voltaire günde 18-20 saat çalışmış.

Yedi ciltlik Kayıp Zamanın İzinde kitabının yazarı Marcel Proust ise sürekli yatak odasında yaşar, gündüzleri sürekli uyur, geceleri çalışmış. Ünlü ressamlardan Van Gogh yemek yemek dışında kalan bütün vakitlerini, Picasso da uyku dışında bütün vaktini atölyesinde geçirmiş. Günde 50 bardak kahve içen Balzac da acımasızca çalışan bir yazarmış. Stephen King her gün 2000 kelime yazmadan uyumayan iflah olmaz bir çalışma aşkı taşımış. Sabah 8’de kalkıp yazmaya başlar, öğlen bir süre şekerleme yapıp çalışmaya devam edermiş.

Türk ve Batı edebiyatından kısa kısa verdiğimiz bu çalışkan yazar örneklerine elbette daha birçok isim eklenebilir. Ancak ne kadar çok örnek verirsek verelim paydamız; çalışmayı iş edinmek, çalışmaktan zevk almak olacaktır. Belki onlar kadar yazamayacak, onlar kadar çok saatimizi bu işlere ayıramayacağız fakat en azından günümüzün yarım saatini okuyarak geçirmemiz hem kendimiz hem de insanlığın geleceği açısından oldukça faydalı olacaktır. Nitekim kalemin harcı çalışmaktır.

Dr. Canan OLPAK KOÇ

Sorular

1. Dinlediğiniz metinde üzerinde durulan soyut kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emek-çalışkanlık
- B) Edebiyat Sevgisi
- C) Kişisellik
- D) Tembellik

2. Dinlediğiniz metne en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) Ailenin Önemi
- B) Kalemin Harcı Çalışmak, Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak
- C) Ahlak
- D) Aile Fertleri Arası Anlayış

3. Dinlediğiniz metinde geçen "*Gün gelip bu dünyadan çekip gittiğinde birilerine hâlâ bir şeyler anlatmak istiyorsan çalışacaksın*" cümlesiyle aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Hatırlanmanın yolu gayret gösterip emek harcamaktan geçer.
- B) Çalışmak insana kendini iyi hissettirir.
- C) Tembel insanların iz bırakması zor değildir.
- D) İnsanlar gayretlerinin karşılığını her zaman alamazlar.

4. Dinlediğiniz metne göre hangisi yaratıcılığın şartlarından sayılmamıştır?

- A) Sadakat
- B) Sabır
- C) Tutku
- D) Hoşgörü

5. Dinlediğiniz metinden aşağıdaki düşüncelerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Çalışmak, ürünü uzun vadede alınacak bir yatırımdır.
- B) Yazma işi gösteriş amacıyla yapılmamalıdır.
- C) Başarılı yazarlar genelde soylu ailelerden çıkmaktadır.
- D) Hırs derecesine varan çalışma eylemi insana zarar verebilir.

6. Dinlediğiniz metni çözümlediğinizde aşağıdaki değerlerden hangisine yer verildiğini söyleyemezsiniz?

- A) Gayret
- B) Süreklilik
- C) Emek
- D) Özlem

7. "Türk ve Batı edebiyatından kısa kısa verdiğimiz bu çalışkan yazar örneklerine elbette daha birçok isim eklenebilir. Ancak ne kadar çok örnek

verirsek verelim paydamız; iş edinmek, zevk almak olacaktır."

Dinlediğiniz metne göre yukarıdaki parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sevgiyi, sevmekten
- B) Çalışmayı, çalışmaktan
- C) Mutluluğu, mutluluktan
- D) Kitap okumayı, kitap okumaktan

8. Dinlediğiniz metinde öne sürülen fikirlerden hareketle "edebiyatımızda üretkenlik" konusunda bir çalışma tasarlasaydınız aşağıdaki kazanımlardan hangisi konunuzla daha az alakalı olurdu?

- A) İstikrarlı bir şekilde yazmaya devam etmek
- B) Önceki yazılanları da dikkate alarak zamanla özgün bir şeyler ortaya koyabilmek
- C) Toplumsal gelişmeler ekseninde yazılar kaleme almak
- D) Basamak basamak ilerleyerek aşama kat edebileceğinin farkında olmak

9. "Edebiyatımıza eşsiz şiirler, radyo oyunları, çeviriler armağan etmiş Behçet Necatigil, küçük evinin içi kitapla tıka basa odasının bir köşesine çekilir ve süreklimış" cümlesindeki boş bırakılan metne göre aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Ağlar
- B) Düşünür
- C) Yazar
- D) Oturur

10. Dinlediğiniz metinde yazarın verdiği mesajdan hareketle özgün bir yazı kaleme alsanız aşağıdaki unsurların hangisini vurgulamanız uygun olmaz?

- A) Çalışmak
- B) Üretmek

C) Azmetmek

D) Yorulmak

11. Dinlediğiniz metinde asıl anlatılmak istenen aşağdakilerden hangisidir?

A) alışmayı iş edinmeyi ve çalışmaktan zevk almayı yaşam prensibi haline getirmeliyiz.

B) Kalıcılığı yakalamak isteyenler yazarlık mesleğini seçmelidir.

C) Gayretle süregelen yazma eylemi insanı bir süre sonra yorar.

D) Mutluluğun peşinden koşanlar yazdıklarına dikkat etmelidir.

Ek-6: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden Alınan Araştırma İzni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03-E.1743/148742
Konu : Bahadır Ahmet ATILA'nın
Araştırma Talebi

16/11/2017

.....CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi :Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na ait bila tarihli ve 45295865-300 sayılı yazı.

Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda öğretmen olarak görev yapan, aynı zamanda Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Bahadır Ahmet Atıla'nın, "Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim-İyileştirme Faaliyetlerinde Tartışma Türleri Kullanımının Hükümlü/Tutukluların Dinlenme Becerisi Üzerine Etkisi" konulu anket çalışmasını Bursa E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Gemlik Açık Ceza İnfaz Kurumu ve Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında yapma talebine ilişkin, ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Söz konusu anket çalışmasının; 20/11/2017-23/02/2018 tarihleri arasında, yukarıda anılan ceza infaz kurumlarında, kurumların belirleyeceği gün ve saatlerde, terör hükümlü ve tutukluları hariç, çalışmaya katılacak hükümlülerin bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, tez konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, kurum psiko-sosyal yardım servisi ile eğitim servisi görevlileri gözetiminde ve kurum görevlileri nezaretinde gerçekleştirilmesi, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin, araştırmayı yapacak kişi tarafından, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayınlanmaması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Gereği ile ilgili kişilere bu yönde bilgi verilmesini rica ederim.

Burhanettin ESER
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Dağıtım:
Gereği :
..... Cumhuriyet Başsavcılığı

Bilgi :
Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğü

Konya Yolu No:70 - 06330 Beşevler/ANKARA
Tel: 0 312 204 13 97-1453-1168-1451

Ayrıntılı bilgi için irtibat:
Faks: 0 312 223 43 91

Yetişkin İyileştirme Bürosu
Web:www.cte.adalet.gov.tr

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden DAXSJ1y - atBinMp - vHatMRe - Eoqh3E= ile erişebilirsiniz.

Ek-7: Haftalık Ders Planları

DERS PLANI - 1

Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Sözlü İletişim
Önerilen Süre	40'+40'+40'+40'+40'+40'
Öğrenci Kazanımı	Münazaranın özelliklerini kavrar. Münazara düzenlemedeki esasları belirler. Münazarada hakem kurulunun, konuşmaları değerlendirme esaslarını belirler. Münazarada demagojiye başvurmanın amaca hizmet etmediğini örneklerle gösterir. Münazarada konuşmacıların dikkat etmesi gerekenleri açıklar. Münazarada kullanılan anlatım türlerini belirler. Münazarada görev alır.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Tartışma Münazara
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	-
Öğretme-Öğrenme Strateji, Yöntem ve Teknikleri	Buluş yoluyla öğrenme, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası
Kullanılan Eğitim Teknolojileri, Araç, Gereçler ve Kaynakça	Fotoğraf, projeksiyon, karton çalışma kağıtları

Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri

Girme	Öğretmen tartışma ortamıyla alakalı görselleri tahtaya yansıtır. “Görsellerde dikkatinizi çeken hususlar neler?”, “Görsellerde incelediklerinize, gündelik yaşamda şahit olmakta mısınız? gibi açık uçlu sorularla hükümlü/tutukluların ilgili görsellerde incelediklerini, gündelik hayatla kıyaslamaları beklenir. Hükümlü/tutuklular, üzerinde durulacak konuyla ve kazanımlarla alakalı motive olur.
Keşfetme	Hükümlü/tutukluların, dinleme ve tartışma kültürünün bir anlamı ifade ettiği, bu anlamda bir vizyona sahip olmaları gerektiğini, tartışmanın sistematik kuralları olan

profesyonel bir iş olduğu, dolayısıyla tartışma türlerinin her birinin ayrı özelliklere sahip olduğu noktalarını sorgulamaları sağlanır. Hükümlü/tutuklular münazaranın özelliklerini keşfetmeye başlar.

Açıklama

Münazara türüne yönelik “Muhteşem Münazaracılar” adlı ödüllü filmde bir kesit tahtaya yansıtılır. Yansıtılan kesitten hareketle, konu ile ilgili kavramlar açıklanır. Anlatım türleri üzerinde durulur. Öğretmen sorduğu sorularla, hükümlü/tutukluların öğrendiklerini yorumlamalarını sağlar.

Genişletme

Öğrenciler, beyin fırtınası etkinliğinde tartışma türlerini ayrıştırarak farkları üzerinde görüşlerini ortaya koyar. Münazara türünün özelliklerinin, bu aşamada tahtaya yazılmasına olanak sağlanır. Öğretmen, beyin fırtınası etkinliğinde “Bu özellikler neden münazaraya özgü olabilir?” “Açıklayıcı, tartışmacı anlatım gibi türler münazarada neden tercih edilir?” “Münazarada değerlendirme kriterleri nelerdir, bu kriterlerin önemi nedir?” gibi sorularla etkinliği yönlendirir ve öğrenilenlerin yorumlanmasını sağlar. Hükümlü/tutuklular münazaranın özelliklerini belirler. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değeri olan “adalet” için “adalet kişilere ve durumlara göre değişir mi değişmez mi?” münazarası yapılır.

İlişkilendirme

Öğretmen dersin başında yansıttığı görselleri tekrar tahtaya yansıtır. Hükümlü/tutuklulardan görsellerde gördüklerini yazmalarını ve öğrendikleri kavramları gördükleriyle ilişkilendirmelerini ister. Sonra, bu görsellerden yola çıkarak, hükümlü/tutukluların gündelik yaşamda tartışma olgusuna dair gözlemedikleri sorulur. Hükümlü/tutukluların gözlemleri tahtaya yazılır ve bu cümleler öğrenilen kavramlarla tekrar ilişkilendirilir. Anlatım türleri ve münazara türü ilişkilendirilir.

Paylaşma

Hükümlü/tutuklular sınıf mevcuduna göre üçerli gruplara ayrılır. Üçerli gruplar karşılıklı eşleştirilir. Ayın değeri olan “adalet” başlığı için bir başka tartışma önerisi daha tespit edilmesi istenir. Sonra, grup temsilcileri, tespit edilen konu başlıklarını paylaşırlar. Konu başlıklarına dair grup tartışması yapılır. Öğretmen bu süreci gözlemler. Adalet değeriyle alakalı tartışılacak konu başlıkları yazılarak sınıf panosunda paylaşılır.

Değerlendirme

Üzerinde durulan konunun küçük bir tekrarı gerçekleştirilir. Öğretmen, hükümlü/tutukluların kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltir. Hükümlü/tutukluların cevaplarına “neden?”, “nasıl?” gibi dönütler verilerek konunun derinlemesine değerlendirilmesi yapılır. Öğretmen, hükümlü/tutuklulara “Bugünkü dersten neler kazandınız?”, “Öğrendiklerinizi günlük hayatınızda nasıl kullanacaksınız?” gibi sorular sorarak dersi pekiştirir.

DERS PLANI- 2

Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Sözlü İletişim
Önerilen Süre	40'+40'+40'+40'+40'+40'
Öğrenci Kazanımı	Panelin özelliklerini belirler. Panel hakkında öğrendiklerini uygular.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Tartışma Panel
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	-
Öğretme-Öğrenme Strateji, Yöntem ve Teknikleri	Buluş yoluyla öğrenme, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası
Kullanılan Eğitim Teknolojileri, Araç, Gereçler ve Kaynakça	Fotoğraf, bilgisayar, projeksiyon, karton çalışma kağıtları

Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri

Girme	Öğretmen tartışma ortamıyla alakalı görselleri tahtaya yansıtır. “Görsellerde dikkatinizi çeken hususlar neler?”, “Görsellerde incelediklerinizle, daha önce hiç karşılaştınız mı? gibi açık uçlu sorularla hükümlü/tutukluların ilgili görsellerde incelediklerini, gündelik hayatla kıyaslamaları beklenir. Hükümlü/tutuklular, üzerinde durulacak konuyla ve kazanımlarla alakalı motive olur.
Keşfetme	Hükümlü-tutukluların, panel türünün bir grup insanın aralarında gerçekleştirdiği bir tartışma biçimi olduğu; bir düşünce alışverişi çevresinde olduğu; panelde bir gerçeğin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı, dolayısıyla diğer tartışma türlerinden farklı özelliklere sahip olduğunu keşfetmeleri sağlanır. Hükümlü/tutuklular panelin özelliklerini keşfetmeye başlar.
Açıklama	Panel türüne yönelik MEB EGİTEK materyallerinden yararlanılarak bir panel kesiti tahtaya yansıtılır. Yansıtılan kesitten hareketle, konu ile ilgili kavramlar açıklanır. Dilin işlevleri konusu üzerinde durulur. Öğretmen sorduğu sorularla, hükümlü/tutukluların öğrendiklerini

yorumlamalarını sağlar.

Genişletme

Hükümlü-tutuklular beyin fırtınası etkinliğiyle panel türüyle diğer tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerinde görüşlerini belirginleştirmeye başlar. Panel türünün özelliklerinin, bu aşamada tahtaya yazılmasına olanak sağlanır. Öğretmen, beyin fırtınası etkinliğinde “Bu özellikler neden panele özgü olabilir?” “Panel gibi etkinliklerde dilin hangi işlevlerde kullanılması tercih edilir?” “Panelde dinleyicilerin de konu ile ilgili görüşlerine yer verilir mi” gibi sorularla etkinliği yönlendirir ve öğrenilenlerin yorumlanmasını sağlar. Hükümlü/tutuklular panelin özelliklerini ayrıntılarıyla belirler. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değeri olan “aile” için “toplumun temeli aile” başlığıyla panel yapılır.

İlişkilendirme

Öğretmen dersin başında yansıttığı görselleri tekrar tahtaya yansıtır. Hükümlü/tutuklulardan görsellerde gördüklerini yazmalarını ve öğrendikleri kavramları gördükleriyle ilişkilendirmelerini ister. Sonra, bu görsellerden yola çıkarak, hükümlü/tutukluların gündelik yaşamda tartışmaya dair gözlemledikleri sorulur. Hükümlü/tutukluların gözlemleri tahtaya yazılır ve bu cümleler öğrenilen kavramlarla tekrar ilişkilendirilir. Dilin işlevleri ve panel türü ilişkilendirilir.

Paylaşma

Hükümlü/tutuklular sınıf mevcuduna göre beşerli gruplara ayrılır. Hükümlü/tutuklulardan ayın değeri olan “aile” için değişik panel başlığı önerileri tespit edilmesi istenir. Sonra, grup temsilcileri, tespit edilen konu başlıklarını paylaşırlar. Konu başlıklarına dair grup tartışması yapılır. Öğretmen bu süreci gözlemler. Aile değeriyle alakalı tartışılacak konu başlıkları yazılarak sınıf panosunda paylaşılır.

Değerlendirme

Üzerinde durulan konunun küçük bir tekrarı gerçekleştirilir. Öğretmen, hükümlü/tutukluların dersin kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltir. Hükümlü/tutukluların cevaplarına “neden?”, “nasıl?” gibi sorular dönütler vererek konunun derinlemesine değerlendirilmesi yapılır. Öğretmen, hükümlü/tutuklulara “Bugünkü dersten neler kazandınız?”, “ Öğrendiklerinizi günlük hayatınızda nasıl kullanacaksınız?” gibi sorular sorarak dersi pekiştirir.

DERS PLANI- 3

Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Sözlü İletişim
Önerilen Süre	40'+40'+40'+40'+40'+40'
Öğrenci Kazanımı	Okuduğu ve dinlediği forum metinlerinin ortak özelliklerini sıralar. Forum başkanının özelliklerini ve görevlerini belirler. Forum düzenlemedeki esasları belirler. Konuşmacıların anlatım özelliklerini belirler, birbiriyle karşılaştırır. Forum ve paneli karşılaştırır. Forumda görev alır.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Tartışma Forum
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	-
Öğretme-Öğrenme Strateji, Yöntem ve Teknikleri	Buluş yoluyla öğrenme, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası
Kullanılan Eğitim Teknolojileri, Araç, Gereçler ve Kaynakça	Fotoğraf, projeksiyon, karton çalışma kağıtları

Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri

Girme	Öğretmen tartışma ortamıyla alakalı değişik görselleri tahtaya yansıtır. “Görsellerde dikkatinizi çeken hususlar neler?”, “Görsellerde incelediklerinize, gündelik yaşamda şahit olmakta mısınız? gibi açık uçlu sorularla hükümlü/tutukluların ilgili görsellerde incelediklerini, gündelik hayatla kıyaslamaları beklenir. Hükümlü/tutuklular, üzerinde durulacak konuyla ve kazanımlarla alakalı motive olur.
Keşfetme	Hükümlü/tutukluların, forum türünün bir başkanın yönetiminde, toplumu ilgilendiren bir konuda, farklı gruplardan oluşan dinleyicilerin söz sırası olarak konuşma kuralları içerisinde yaptıkları tartışma türü olduğunu;

karşılıklı yoğun bir düşünce alışverişi içerisinde gerçekleştiği, dolayısıyla diğer tartışma türlerinden farklılıklarının olduğu hususları sorgulamaları sağlar. Hükümlü/tutuklular forumun özelliklerini keşfetmeye başlar.

Açıklama

Forum türüne yönelik MEB EGİTEK materyallerinden yararlanılarak bir panel kesiti tahtaya yansıtılır. Yansıtılan kesitten hareketle, konu ile ilgili kavramlar açıklanır. Öğretmen sorduğu sorularla, hükümlü/tutukluların öğrendiklerini yorumlamalarını sağlar.

Genişletme

Hükümlü-tutuklular beyin fırtınası tekniğiyle forum türüyle diğer tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerinde görüşlerini belirginleştirmeye başlar. Forum türünün özelliklerinin, bu aşamada tahtaya yazılmasına olanak sağlar. Öğretmen, beyin fırtınası etkinliğinde “Bu özellikler neden foruma özgü olabilir?” “Okuduğunuz forum metinleri hakkında neler düşünüyorsunuz?” “Forumda dinleyicilerin konu ile ilgili görüşlerine yer verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?” “Panel ve forumu karşılaştırdığımızda ne gibi benzerlikler ve farklılıklar görüyorsunuz?” gibi sorularla etkinliği yönlendirir ve öğrenilenlerin yorumlanmasını sağlar. Hükümlü/tutuklular forumun özelliklerini ayrıntılarıyla belirler. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değeri olan “empati” için “kültürümüzde empati” başlığıyla forum yapılır.

İlişkilendirme

Öğretmen dersin başında yansıttığı görselleri tekrar tahtaya yansıtır. Hükümlü/tutuklulardan görsellerde gördüklerini yazmalarını ve öğrendikleri kavramları gördükleriyle ilişkilendirmelerini ister. Sonra, bu görsellerden yola çıkarak, hükümlü/tutukluların gündelik yaşamda tartışma olgusuna dair gözlemedikleri sorulur. Hükümlü/tutukluların gözlemleri tahtaya yazılır ve bu cümleler öğrenilen kavramlarla tekrar ilişkilendirilir. Sosyal bir problemin geniş kitle önünde ayrıntılarıyla tartışılması ve dinleyicilerinin tartışmada aktif bir şekilde rol alma örüntüleri ilişkilendirilir.

Paylaşma

Hükümlü/tutuklular sınıf mevcuduna göre beşerli gruplara ayrılır.. Hükümlü/tutuklulardan ayın değeri olan “empati” için değişik panel başlığı önerileri tespit edilmesi istenir. Sonra, grup temsilcileri, tespit edilen konu başlıklarını paylaşırlar. Konu başlıklarına dair grup tartışması yapılır. Öğretmen bu süreci gözlemler. Empati değeriyle alakalı

tartışılacak forum başlıkları yazılarak sınıf panosunda paylaşılır.

Değerlendirme

Üzerinde durulan konunun küçük bir tekrarı gerçekleştirilir. Öğretmen, hükümlü/tutukluların kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltir. Hükümlü/tutukluların cevaplarına “neden?”, “nasıl?” gibi dönütler verilerek konunun derinlemesine değerlendirilmesi yapılır. Öğretmen, hükümlü/tutuklulara “Bugünkü dersten neler kazandınız?”, “ Öğrendiklerinizi günlük hayatınızda nasıl kullanacaksınız?” gibi sorular sorarak dersi pekiştirir.

DERS PLANI- 4

Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Sözlü İletişim
Önerilen Süre	40'+40'+40'+40'+40'+40'
Öğrenci Kazanımı	Okuduğu, dinlediği ve izlediği açık oturum konuşmalarının özelliklerini belirler. Açık oturum konusunun önceden belirlenmesi ve duyurulmasının yararını sorgular. Açık oturumda başkanın rolünü belirler. Açık oturumda kullanılan anlatım türlerini belirler. Açık oturumda görev alır.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Tartışma Açık Oturum
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	-
Öğretme-Öğrenme Strateji, Yöntem ve Teknikleri	Buluş yoluyla öğrenme, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası
Kullanılan Eğitim Teknolojileri, Araç, Gereçler ve Kaynakça	Fotoğraf, bilgisayar, projeksiyon, karton çalışma kağıtları

Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri

Girme	Öğretmen tartışma ortamıyla alakalı görselleri tahtaya yansıtır. “Görsellerde dikkatinizi çeken hususlar neler?”, “Görsellerde incelediklerinizle, daha önce hiç karşılaştınız mı? gibi açık uçlu sorularla hükümlü/tutukluların ilgili görsellerde incelediklerini, gündelik hayatla kıyaslamaları beklenir. Hükümlü/tutuklular, üzerinde durulacak konuyla ve kazanımlarla alakalı motive olur.
Keşfetme	Hükümlü-tutukluların, açık oturumun, geniş halk kitlelerini ilgilendiren bir konunun, uzmanlarınca bir başkan yönetiminde dinleyici grubu önünde tartışıldığı bir tür olduğu, dolayısıyla diğer tartışma türlerinden farklı özelliklere sahip olduğunu keşfetmeleri sağlanır. Hükümlü/tutuklular açık özelliklerini keşfetmeye başlar.
Açıklama	Açık oturum türüne yönelik MEB EGİTEK materyallerinden yararlanılarak bir açık oturum kesiti

tahtaya yansıtılır. Yansıtılan kesitten hareketle, konu ile ilgili kavramlar açıklanır. Metin türleri üzerinde durulur. Öğretmen sorduğu sorularla, hükümlü/tutukluların öğrendiklerini yorumlamalarını sağlar.

Genişletme

Hükümlü-tutuklular beyin fırtınası tekniğiyle açık oturum türüyle diğer tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerinde görüşlerini belirginleştirmeye başlar. Açık oturum türünün özelliklerinin, bu aşamada tahtaya yazılmasına olanak sağlanır. Öğretmen, beyin fırtınası etkinliğinde “Bu özellikler neden açık oturuma özgü olabilir?” “Açık oturum gibi etkinliklerde başkanın rolü nedir?” “Konuya önceden hazırlanmanın, konuya hakim olmanın açık oturuma katkısı ne olabilir?” “Açık oturum konuları seçilirken nelere dikkat edilir?” gibi sorularla etkinliği yönlendirir ve öğrenilenlerin yorumlanmasını sağlar. Hükümlü/tutuklular açık oturumun özelliklerini ayrıntılarıyla belirler. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değeri olan “başarı” için “başarılı olma yolları” başlığıyla açık oturum yapılır.

İlişkilendirme

Öğretmen dersin başında yansıttığı görselleri tekrar tahtaya yansıtır. Hükümlü/tutuklulardan görsellerde gördüklerini yazmalarını ve öğrendikleri kavramları gördükleriyle ilişkilendirmelerini ister. Sonra, bu görsellerden yola çıkarak, hükümlü/tutukluların gündelik yaşamda tartışmaya dair gözlemedikleri sorulur. Hükümlü/tutukluların gözlemleri tahtaya yazılır ve bu cümleler öğrenilen kavramlarla tekrar ilişkilendirilir. Metin türleri başlığı içerisinde, yazılı açık oturum metinlerine atıf yapılarak ilişki kurulur.

Paylaşma

Hükümlü/tutuklular sınıf mevcuduna göre üçlü gruplara ayrılır. Hükümlü/tutuklulardan ayın değeri olan “başarı” için değişik açık oturum başlığı önerileri tespit edilmesi istenir. Sonra, grup temsilcileri, tespit edilen konu başlıklarını paylaşırlar. Konu başlıklarına dair grup tartışması yapılır. Öğretmen bu süreci gözlemler. Başarı değeriyle alakalı tartışılacak konu başlıkları yazılarak sınıf panosunda paylaşılır.

Değerlendirme

Üzerinde durulan konunun küçük bir tekrarı gerçekleştirilir. Öğretmen, hükümlü/tutukluların dersin kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yöneltir. Hükümlü/tutukluların cevaplarına “neden?”, “nasıl?” gibi sorular dönütler vererek konunun

derinlemesine değerlendirilmesi yapılır. Öğretmen, hükümlü/tutuklulara “Bugünkü dersten neler kazandınız?”, “ Öğrendiklerinizi günlük hayatınızda nasıl kullanacaksınız?” gibi sorular sorarak dersi pekiştirir.

DERS PLANI- 5

Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Sözlü İletişim
Önerilen Süre	40'+40'+40'+40'+40'+40'
Öğrenci Kazanımı	Okuduğu ve dinlediği sempozyum metninin ortak özelliklerini sıralar. Sempozyum düzenlemedeki esasları belirler. Oturum başkanının görevlerini açıklar. Sempozyumda dinleyici-konuşmacı ilişkisini sorgular. Sempozyumda sunulan bildiri metninin özelliklerini belirler.

Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Tartışma Sempozyum
---	-----------------------

Güvenlik Önlemleri (Varsa) -

Öğretme-Öğrenme Strateji, Yöntem ve Teknikleri	Buluş yoluyla öğrenme, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası
---	--

Kullanılan Eğitim Teknolojileri, Araç, Gereçler ve Kaynakça	Fotoğraf, bilgisayar, projeksiyon, karton çalışma kağıtları
--	---

Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri

Girme	Öğretmen tartışma ortamıyla alakalı görselleri tahtaya yansıtır. “Görsellerde dikkatinizi çeken hususlar neler?”, “Görsellerde incelediklerinizle, daha önce hiç karşılaştınız mı? gibi açık uçlu sorularla hükümlü/tutukluların ilgili görsellerde incelediklerini, gündelik hayatla kıyaslamaları beklenir. Hükümlü/tutuklular, üzerinde durulacak konuyla ve kazanımlarla alakalı motive olur.
--------------	---

Keşfetme	Hükümlü-tutukluların, sempozyum türünün belli bir konuda uzmanlaşmış kişilerin kendi alanlarının bir problemi ile ilgili olarak hazırlayıp gerçekleştirdikleri toplantılar olduğu, bildiri sunulduğunu, dolayısıyla diğer tartışma türlerinden farklı özelliklere sahip olduğunu keşfetmeleri sağlanır. Hükümlü/tutuklular sempozyumun özelliklerini keşfetmeye başlar.
-----------------	---

Açıklama	Sempozyum türüne yönelik video materyallerinden
-----------------	---

yararlanılarak kısa bir sempozyum kesiti tahtaya yansıtılır. Yansıtılan kesitten hareketle, konu ile ilgili kavramlar açıklanır. Öğretmen sorduğu sorularla, hükümlü/tutukluların öğrendiklerini yorumlamalarını sağlar.

Genişletme

Hükümlü-tutuklular beyin fırtınası tekniğiyle sempozyum türüyle diğer tartışma türlerini ayırıştırarak farkları üzerinde görüşlerini belirginleştirmeye başlar. Sempozyum türünün özelliklerinin, bu aşamada tahtaya yazılmasına olanak sağlanır. Öğretmen, beyin fırtınası etkinliğinde “Sempozyumda dinleyicilerin ve konuşmacıların dikkat etmesi gerekenler nelerdir?” “Bu özellikler neden sempozyuma özgü olabilir?” “Sempozyum bildiri metinlerinin özellikleri nelerdir?” “Sempozyumda aynı konunun farklı bakış açılarıyla ele alınması neden önemlidir?” gibi sorularla etkinliği yönlendirir ve öğrenilenlerin yorumlanmasını sağlar. Hükümlü/tutuklular sempozyumun özelliklerini ayrıntılarıyla belirler. Bu işlem yapıldıktan sonra ayın değeri olan “çalışkanlık” için “Ceza İnfaz Kurumlarında sosyo-kültürel ve akademik faaliyetlerdeki olumsuzlukların nedenleri” başlığıyla sempozyum yapılır.

İlişkilendirme

Öğretmen dersin başında yansıttığı görselleri tekrar tahtaya yansıtır. Hükümlü/tutuklulardan görsellerde gördüklerini yazmalarını ve öğrendikleri kavramları gördükleriyle ilişkilendirmelerini ister. Sonra, bu görsellerden yola çıkarak, hükümlü/tutukluların gündelik yaşamda tartışmaya dair gözlemedikleri sorulur. Hükümlü/tutukluların gözlemleri tahtaya yazılır ve bu cümleler öğrenilen kavramlarla tekrar ilişkilendirilir. Beyin fırtınası etkinliğinden sonra, her metnin veya konuşmanın hem kendi başına bir bütün olduğu, hem de aynı sempozyumda okunan metinlerin birlikte daha üst seviyede bir bütün oluşturduğu hususları birbiriyle ilişkilendirilir.

Paylaşma

Hükümlü/tutuklular sınıf mevcuduna üçerli gruplara ayrılır. Hükümlü/tutuklulardan ayın değeri olan “çalışkanlık” için değişik sempozyum başlığı önerileri tespit edilmesi istenir. Grupta bulunan her kişi aynı konunun farklı bir yönünü inceleyip konuşma metni hazırlar. Oturum başkanları ve sempozyum düzenleme kurulu belirlenir. Konu başlıklarına dair grup tartışması yapılır. Öğretmen bu süreci gözlemler. Çalışkanlık değeriyle alakalı yapılacak bu çalışmalar yazılarak sınıf panosunda paylaşılır.

Değerlendirme

Üzerinde durulan konunun küçük bir tekrarı gerçekleştirilir. Öğretmen, hükümlü/tutukluların dersin kazanımları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ölçmek için sorular yönelir. Hükümlü/tutukluların cevaplarına “neden?”, “nasıl?” gibi sorular dönütler vererek konunun derinlemesine değerlendirilmesi yapılır. Öğretmen, hükümlü/tutuklulara “Bugünkü dersten neler kazandınız?”, “Öğrendiklerinizi günlük hayatınızda nasıl kullanacaksınız?” gibi sorular sorarak dersi pekiştirir.

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı soyadı: Bahadır Ahmet ATİLA

Doğum tarihi: 21/10/1991

Doğum yeri: Erzurum

Adres: Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Yenişehir/BURSA

Öğrenim Durumu

2005-2009: Beyşehir Anadolu Öğretmen Lisesi

2009-2014: Afyon Kocatepe Üniv. Eğitim Fak. Türkçe Eğt. Bölümü

2015-2018: Dumlupınar Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

İş Deneyimi

2012-2015: Afyon E Tipi Kapalı CİK- İnfaz ve Koruma Memuru

2015- Devam Ediliyor: T.C. Adalet Bakanlığı- Kurum Öğretmeni

Askerlik

Tecil

Yayımlar

-

